BÜYÜK SOYTARI

İRFAN YALÇIN

YALÇIN YAYINLARI

BÜYÜK SOYTARI

İRFAN YALÇIN

İRFAN YALÇIN

BÜYÜK SOYTARI

YALÇIN YAYINLARI

«La manière la plus profonde de sentir quelque chose, c'est d'en souffrir.» (*).

G. Flaubert

---

*) **Bir şeyi en derin biçimde duyumsamak, o şeyin acısını çekmekle olur.**

ÖNSÖZ

Gençliğini, orta yaşlılığını, yaşlılığını çok iyi bildiğim «Büyük Soytarı», mektuplarında ne derse desin, ağırbaşlılığını, onurunu koruyan; hiç değilse koruyor görünen biriydi önceleri. Az konuşur, tartışmaya girmez, çevresinde saygı uyandırırdı. Ne zaman ki, evlendi; ne zaman ki; güçten düşüp yeterince para kazanamadı; ne zaman ki, kendisinden çok genç karısı tarafından sokağa atıldı; inanılmaz biçimde «soytarılaşmaya» başladı! Neden böyle olmuştu, neden deri değiştirir gibi, ağırbaşlı, onurlu görünüşünü bırakmış, «soytarıca» bir görünüşü seçmişti? İnsan zavallılaşmasının sınırlarını genişletmiş özgül bir yaşamı derinden algılayan acılı bir bilincin, «rahatlamak» için başvurduğu bir çeşit içgüdüsel savunu; gerek bireysel, gerek toplumsal her türlü «dikkat»ten, ilgiden uzak bir insan varlığının «dikkat» ve ilgi çekmek için yaptığı bir çırpınış mıydı bu seçim? «Belki», diyorum.

«Büyük Soytarı»nın kızı (Nermin), niçin sakladığını anlıyamadığım üçyüz doksan dört mektubu bana verirken, gülümsüyor; açılmamış beş, on zarfı göstererek, «birbirinin aynıydı çoğu» diyordu. Bu genç kadın öylesine paramparça bir küçük-burjuvaydı ki, babasının bir «terzi parçası» olmasını, yoksulluğunu birtürlü sindiremiyor, bağışlıyamıyor, böyle şeyleri namussuzluk falan gibi görüyordu.

Her birini günlerce, aylarca okuduğum mektuplar çok şaşırttı beni; «Büyük Soytarı», duygularını, düşüncelerini oldukça değişik, «ozan bir yürek» duyarlığıyla anlatıyordu. Bunlarda yazınsal bir tasa, bir dil güzelliği elbette yoktu. Ama onları okurken, «bırakılmış» bir insanın gülümseyen inlemesini, ağlayan gülüşünü, ozanca sözlerini kulağınızla duyar gibi oluyor; onu ve çevresini gözlerinizle izliyebiliyordunuz adeta. Benim yaptığım şu oldu çok çok; üç yüz doksan dört mektubu, düzgün bir türkçeyle yazmağa çalıştığım otuz beş mektuba indirgemek. Kızına gönderdiği 26 Şubat 1978 tarihli mektuptan on sekiz gün sonra ölen «Büyük Soytarı», mektuplarının romanlaştığını bilse nasıl sevinir, nasıl kahkahayla gülerdi kimbilir!

İrfan YALÇIN

Canım Nermin'im, Tomurcuğum;

14 Nisan 1976

O yorgun, ağlar gibi duran evimizin biraz uzağında, bir dondurmacı dükkânı vardı küçücük, bilirsin. Gider, dondurma alırdık yaz günleri ikimiz. Küçük istemez, «büyük» derdin hep. Unutmam, yine gitmiştik bir gün. Entarinin çiçekleri bile aklımda o günkü; küçük küçük kiraz çiçeği gibi bir şeydi öyle. Dükkândan çıkmış, yürüyorduk ki, kapıverdi elindekini yoksul bir köpek. Nasıl ağlamıştın! Korkmuş muydun, dondurmaya mı üzülmüştün, bilemem. «Ağlama, alırız yine» diyorsam da, dinletemiyordum; bırakmıştın kendini, doya doya ağlıyordun, iplik gibi iniyordu gözünden yaşlar. Döndüm, büyüğünü aldım daha; bir süre ağlayıp yine, sonra sustun. Dondurmadan bir iki yalayınca da, başladın gülmeğe. Köpeğin yaptığına gülüyordun, anlıyordum. Ben görmemişim gibi, hem anlatıyor, hem gülüyordun. Değil mi canım kızım, anımsadın; deli bir yağmur başlamıştı evin önüne geldiğimizde; ıpıslak olmuştuk, içimize geçmişti su. Öyle bir yağmur yağıyor işte şimdi buraya. Yağmıyor; dalga dalga dökülüyor. Düşünüyorum da, «ne güzelmiş o günlerim!» diyorum, arıyorum. Sen, ben, annen, abin Çetin, aynı çatı altındaydık, düşün ki; zavallı bir gecekonduda da otursak rahattık, mutluyduk. Değişti sonra her şey; uzaklaştık birbirimizden.

Bu mu hepsi, bu kadar mı? O kış gecelerini düşün; lapa lapa yağarken kar, mısır patlatır, kapının önünden geçen bozacılardan boza alırdım; karlı, soğuk gecelerin gü-

zelliğiyle dolar taşardık. «Masal» diye tuttururdun sen, anlatmazsam ağlardın, annenin anlattıklarını değil, benim anlattıklarımı severdin. Bir kurt masalı vardı ki, bıkmaz, «bi da, bi da» derdin bitti mi. Ne zaman başlasam, gözlerini gözlerime gömer, solar gibi olurdun heyecandan. Dersini bırakır, abin Çetin de gelirdi. Gözümün önündesiniz hâlâ, gitmiyorsunuz. Off, nasıl yağmur bu, camları kıracak; içim üşüyor; hava soğudu ansızın.

Neyi düşündüm, biliyor musun, geçen gün; seninle yatardım çoğu geceler. Öylesine küçücük, öylesine güzeldin ki, tüyden gözleri görülmeyen, yumurtadan çıkalı birkaç gün olmuş güneş sarısı civcivler vardır ya, öyle bir civcivle yatmış gibi olurdum. Soğuksa havalar, ellerini koynuma sokar, o minnacık ayaklarını bacaklarımın arasına alırdım; uyurdun hemen. Sana baktıkça içimde bir şeyler yükselir, bana tattırdığın o inanılmaz mutluluklar için Tanrıya teşekkür ederdim. O soluk alışın usul usul, o alnını öpen saçların gözümden gitmiyor. Niye yazıyorum bunları? Niçin? Seni sıkıyorsam, yaz, nolur; «yazma böyle şeyler, sıkılıyorum» de, «yetti artık, çok oldun» de. Olur mu Nermin? Yazmam inan ki, daha değişik konular bulurum! Ah, o ballanmış geçmiş günlerim, kurtulamıyorum güzelliklerinden; en karanlığı bile sevimli, vazgeçilmez geliyor. Düşünmüyor musun sen de öyle?

Göresin geliyor babanı, biliyorum; annenle abin gibi değilsin; o küçücük yüreğin baba sevgisiyle dolu. Kim ne derse desin, kim ne kadar soldurmağa çalışırsa çalışsın içindeki sevgiyi, yok sayabilir misin beni? Ölsem, inanmam! Yapmazsın, yapamazsın, gelmez elinden istesen de! Ah, can kızım, güzeller güzelim, bilmiyor muyum sanıyorsun mektup yazacak zamanının olmadığını, günlerinin dolu olduğunu? «İki satır yazamıyorum babama» diye yiyip bitirme kendini; biliyorum her şeyi; onca acımasız, taş yürekli değilim. Sabah karanlığından akşam karanlığına dek bankada çalışacak, oturup mektup yazacaksın sonra da! Olur mu, olacak iş mi? Yaptıkların az değil ki, yoruluyorsun bütün gün; bitmeyen ayrıntılar, bitmeyen insan-

lar... Dedim ya, üzme kendini, yazamadığın için dertlenme! Yazdıklarımı açıp okuyorsun ya, yeter! Saçmalıklarla dolu şu kâğıt parçasına o minnacık, o oya gibi ellerin değiyor şimdi düşün ki! Mutluluk değil de, ne benim için bu? Bunu düşünmek bile nasıl çiçeklendiriyor gönlümü, anlatamam. Yazdıklarımı okuduğunu düşündükçe, ağlayasım geliyor; seviniyorum. Mektup yazacağım var biri benim de işte! Sensin bu. O kadar yalnız değilim herkesin sandığı gibi, kimsesiz değilim, ölümüme ağlayacak, azcık da olsa yanacak var birisi. Değil mi Nermin, var birisi? Yüreğinin ucu cızz edecek, ossaat dolacak gözleri. Anlaşılmaz, tuhaf, hoşlanmadığım bir şey oldu dükkânda dün, ne ki; zor tuttum kendimi ağlamamak için. Çıkıp gitmeseydim ağlayabilirdim belki de. Neyse, kızım, üzemem seni anlatıp, o kuş yüreğini sızlatamam.

Dedim ya, çok soğuttu havayı yağmur; yağıyor hâlâ. «Zonguldak'a da yağıyor mu acaba?» diye düşünüyorum, dışarı bakıp arasıra, «Nermin de gözlüyor mu yağmuru benim gibi?»

«Üzemem seni» dedim ya, duramıyacağım, öleceğim yazmazsam; dükkânda bir şey olduğunu, ağlamamak için kendimi zor tuttuğumu yazmıştım ya, o işte... Dinle, Nermin! Akşama doğruydu dün; elimdeki pantalonun dikişlerini vurmuş, teğellerini söküyordum ki, «ben gömerim yine de seni ölürsen, tasalanma!» dedi Usta. Karmakarışık oldum, tuhaflaştım birden, nerden çıkarmıştı bunu, nerden gelmişti aklına? «Dam üstünde saksağan...» derler ya, öyle aynı. «Nerden çıktı bu da şimdi?» bile diyemedim, sustum; dükkândakilerin o alaylı, ağır bakışlarından ezilir gibi oldum.

Ne diyeceksin, böyle Nermin'im işte; tuhaf, ağzını açar açmaz saçmalayan insanlarla dolu çevremiz; ne sözünü, ne davranışını biliyor çoğu; bir söz atıyorlar ortaya, kestiremiyorlar nereye gideceğini; karşımdakini kırar mıyım, kırmaz mıyım diye yok düşündükleri; «çalışan bir oğlu, çalışan bir karısı, çalışan bir kızı var bunun, geç ikisini şöyle, onun ölüsünü kor mu yerde kızı hiç?» demiyorlar. Öyle

değil mi, Nermin; günüm gelir ölürsem, yerde mi korsun güzel babacığının ölüsünü? Okula giderken, yanaklarımı öpüp öpüp, «öğretmen olup bakacağım sana, çalıştırmayacağım seni» demelerini unutamadığım sen, yapar mısın bunu? İnanır mıyım hiç? Tanımıyor tabi seni Usta, bilmiyor nasıl olduğunu. Neyse...

Gönlünün bir isteği varsa benden, yaz Nermin'im; var üç beş kuruşum; günde iki pantolon diktiğim oluyor bazı. Param olmasa da, üstümü başımı satar, alırım. Annenin taktığı o süslü tarakları çok severdin bir zamanlar, gönderirim istersen; üç tane, beş tane, on tane. Dilediğince. Usta'nın o söylediğine de üzme canını; gül, geç! Ne çok sevdiğini beni, bilmiyor muyum? Hoşça kal gözümün bebeği, iyi bak kendine. O çiçek kadar güzel gözlerinden, kirpiklerinden, minik burnunun ucundan binlerce, on binlerce kez öperim.

Baban Halil

Not Yine de yaz elin değerse!

Nermin'im, Biriciğim;

22 Mayıs 1976

Nicedir yazmıyorum sana ya, unuttuğumu sanma, nolur! Unutur muyum kızımı hiç; her şeyi, herkesi unuturum da, unutmam onu, unutamam; beynime oyulmuş bir yontusun çünkü, çıkmazsın!

Ne çok istedim hemen yazmak; olmadı, yazamadım. Yığın yığındı dükkânın işleri son günler; bittik tükendik hep, bunaldık. Anladın mı niye yazamadığımı, baldan tatlı kızım, hak verdin mi bana? Üç pantalon diktiğim oldu bazı; sodum, kurudum yorgunluktan. Çekemiyorum bu yükü, inan; bir tükenme, bir erime geliyor elime ayağıma, sönüyor gözlerim ansızın. Altmış beş yaşın işi değil dikiş dikmek, bilmiyor değilim. Ama yalvaramam ki, kimseye; dilenemem ki! Dört santim uzun kıvırıp öyle dikmişim pantalonlardan birinin paçasını günler önce; titredi Usta öfke-

sinden, «ne bu?» diye bağırdı. Ölçüp baktım, haklıydı; dört santim uzun! Başladım gülmeğe; böylesi gelmemişti başıma; tutmak istedikçe kendimi çocuklar gibi gülüyordum; Uzun yılların terzisi Halil Usta, dört santim uzun dikiyor paçalardan birini, düşün ki!

Gün boyu güldüm, düşündükçe; bunları yazarken de gülüyorum; ince bir tüy dolaşıyor tenimde sanki. Gülmeme de saldırdı Usta o gün; gülerken ben, çıraklar, kalfalar da gülüyordu çünkü. «Kendin gülüyorsun, başkalarını da güldürüyorsun, çalıştırmıyorsun!» diye söylendi. Gözleri mor mor, şöyle dedi sonra: «atmadılar seni boşuna, bu yaptıklarından, bu tuhaflıklarından hep!»

Annen beni attığında, Usta'yı koymuştum araya —o da Zonguldak'lı benim gibi— öyle bir şey demiş sözde annen: «tuhaf!» Niçin tuhafım, anlamıyorum. Olur mu yanlışlık yapmayan? Sıkkındır içimiz bir şeye, dalgındır başımız yanılırız. Neler, neler demiş daha: «usandım ondan çok, çocuk sanki!» Oceletiyormuşum tırnaklarımı, soytarılığa özeniyormuşum, gülünçleşmeyi seviyormuşum! Doğru, sürdürdüm oce; ama bir yol. Bayramdı; amcanlara gitmiştik; oce sürüyordu tırnaklarına bazı uzun kızlar! —Yüzleri, boyunları ve bacakları— Uzatıp elimi, «bana da» dedim. En paslı iki tırnağıma sürdüler; ne güldüler, ne güldüler sonra da. Böyleyim ben, huyum bu; bayılıyorum başkalarını güldürmeğe. Neler yapıyorum dükkândakileri güldürmek için, takla atmadığım kalıyor bir! Usta yokken tabi, daha gelmemişken!

Çok yoruyorum o güzel başını, değil mi? Saçma şeyler yazdıklarım, biliyorum; incir çekirdeğini doldurmaz derler ya, öyle. Okuyacak zamanın mı var ki? Nasıl yoruluyorsundur, kimbilir, küçük kuşum, küçük güvercinim! Günlerce istedim de, göndermedin resmini hâlâ; göndersen nolur, suç mu işlersin? Küçücük bir resim istediğim; sesini, rengini, güzelliğini taşıyacağına inandığım. Cebimden ayırmam hiç, ufak defterimin arasına kor, bakarım; gösteririm herkese, «kızım işte!» derim. Anlarlar yalnız olmadığımı benim de. Öyle sanıyor kimileri; bitmiş, perişan, kimsesiz.

Gücüme gidiyor tabi, ağlamak geliyor içimden. Alır almaz bu mektubu, gönder resmini, Nermin; şu eskimiş, yaşlı babacığını sevindir! Ha, Nermin olur mu? Resim alt yanı, neki? Vesikalık da olsa, razıyım. Annen gibi tuhaf mı buluyorsun babanı sen de? Tuhaf mıyım çok? O gün, başka şeyler de söylemiş annen Usta'ya; kıskanıyormuşum, gözlüyormuşum gizli gizli. Tuhaf olan neresi, anlamıyorum; kıskanırım tabi; genç güzel bir kadın o; sülün gibi, gören ayıramaz gözünü! Neden gitmiyecek mişim çalıştığı yere? Kiminle konuşuyor, kiminle gidip geliyor işten eve, evden işe, hakkım değil mi bilmek? Aşırı gitmedim değil bazı bazı, biliyorum; bir keresinde, iş yerinin yanındaki fundalara gizlenmiş, gün boyu gözlemiştim. Dayanılır şey değildi, inan! Uslu uslu çalışsa da annen, karşısındaki masada, genç-ten, uzun boylu, yakışıklı biri vardı. İçim içimi yedi o gün, söndüm, çürüdüm adeta. Çok az da konuşsalar, ara ara da bakışsalar, bana gelmezdi böylesi. «Çalışmayacaksın artık!» diye bağırdım akşam, evde; «erkeksem, kocansam tutacaksın sözümü!» «Parayla oluyor erkeklik ama» dedi annen, «hani paran? İki pantalon dikmekle ne sanıyorsun kendini? Boğazına yetmiyor aldığın?» Tartışırken biz, var mıydın, bilemem? Olsan da, anımsamazsın, küçükmüşsündür! Dur, bitmedi daha; biliyorsun, servis arabasıyla gider gelirdi annen; inerken de, binerken de çok oldu gözetlediğim. Durağın orda bir tatlıcı vardı; girer, bakardım öyle; kiminle konuşuyor, kimin yanına oturuyor, bilmek isterdim. Ne var bunda, isterim, değil miyim kocası? Darmadağın, inanılmaz bir ülkede yaşıyoruz, kimseye, hiç bir şeye güvenilmiyor! Güzelliği bir yana, yirmi yaş küçük benden annen. Dayanamadım bir keresinde, tükendim, başkaldırdım; annenle o adamı yanyana görmüştüm çünkü! Bir kış akşamıydı, cızz etti yüreğim; arabadan indiler, konuştular gülümseyerek, el sıkıştılar uzun uzun, ayrıldılar sonra. İnanamıyacağın bir şey söyliyeceğim Nermin; dönüp adama baktı annen. Ona mı baktı, yoldan geçen arabalardan sakınmak için mi öyle yaptı, bilemem. Adama baktı kabul ettim ben; yüzündeki gülümseme solmamıştı daha. Varır varmaz eve, geleni söyledim ağzıma. «Kötü yazım,

talihsiz başım!» diye ağladı annen. Sonradan başkalarına anlattığı gibi, «orospu» demedim, inan. Der miyim; onca kaba, yontulmamış biri miyim?

Ne yürek boğucu şeyler yazıyorum, değil mi? İlgilenmiyeceğin, bir kulağından girip öbür kulağından çıkacak çürümüş, boş sözler hep. Sen ne yapıyorsun peki, seviyor musun işini, rahat mısın, konuşabileceğin, arkadaşlık edebileceğin, güzel yüzlü, güzel yürekli insanlar var mı çevrende? Çetin'le nasılsın, bozuştuğunuz oluyor mu? Unuttu beni o; babası değil de, yabancıyım sanki! Şaşıyorum Nermin, şaşıyorum kızım, nasıl yapar, düşünemiyorum. Dediğine bak Usta'ya: «döverim onu, rahat bıraksın bizi!» Çetin bunu diyen, düşün ki! Küçükken, annen evde yokken, altını bile temizlediğim Çetin! İşe bak sen şu, beni, yaşlı babasını dövecekmiş! Parçalandım sanki duyunca, konuşamadım, dilim tutuldu, ürkerek baktım günlerce her şeye; ağaçlardan, çiçeklerden bile kuşkulandım; kendimden kuşkulandım en kötüsü; yabancı, düşman biri girmiş gibi geldi içime. Su gibi, ekmek gibi sevdiğim oğlum diyor bunu, düşün ki! Var mı suçu? Hayır. Annesi bir yandan, teyzesi bir yandan, yıllar yılı doldurdular; «çirkin insan, kötü insan, hayırsız insan, bencil insan baban...» Bu kadar mı, neler neler daha, çocuk sevgisi yokmuş bende, diken gibiymişim çorak topraklardaki! Bilemiyorum, ne desem? Koy elini yüreğine, sen söyle; doğru mu? Çekinme, konuş doğruysa, «doğru» de. İnanacağım o zaman, «tamam» diyeceğim, «bende suç; karım, çocuklarım haklı beni istememekte!»

Önceki mektubumda o pek sevdiğin süslü taraklardan alacağımı yazmıştım. Aldım dün. Dört tane küçüklü büyüklü. Nasıl da güzel şeyler! «Bana da al» dedi Usta. Kızı için istiyor. «Olur, alırım.» dedim. Giden olursa Zonguldak'a göndereceğim. O güzel başına nasıl da yaraşır kimbilir!

Bitiriyorum mektubumu, izin veriyor musun? Yazdığım bu bomboş sözleri okuduğun, o kadar işin arasında bana da zaman ayırabildiğin için ne çok gönül borcu duyu-

yorum sana, anlatamam; tüm dileklerini yapsın güzel Tanrım! Kimi günler, «Nermin de olmasa ne yapardım şu dünyada?» diye soruyorum kendime. Kanadı kırık kuşa dönerdim, belli ki. Aklıma geliyorsun da —aklımdasın hep— küçük çocuklar gibi oluyorum; sığmıyor içim içime; şımarıklıklar, yaramazlıklar yapmak istiyorum hep.

Hoşça kal, babasının menekşesi, resmini göndermeği unutma! Unutma, unutma, unutma...

Güzel babacığın Halil
(«Güzel babacığım» derdin küçükken bana)

Bitanem;

29 Mayıs 1976

Sık yazıyorum çok, biliyorum; iki günün biri, kaleme kağıda sarılıp usandıyorum seni, rahat vermiyorum. «Çok yazıp usandırıyorum Nermin'i, yazmaması bana bundan!» diyorum bazan. Ne yapıyım, elimde değil; bir zaman yazmasam, kesiliyor ayaklarım yerden, delilere dönüyorum. Şu var sonra; mektup yazarken, hemen yanımda, dizimin dibindesin sanki; oturmuşsun beni dinliyorsun dalgın gözlerle, konuşmuyorsun; suskun bir çiçek gibisin. Bir şey söylesen sen de, nolur ki? Çok değil, arasıra, «evet», ya da, «ıhhh» desen, dudak büksen, gülümsesen; hepsi bir yana, kırılıp gücensen, öfkelensen, baban olduğumu anımsatacak bir şeyler yapsan!

Söyle Nermin, yazmıyacak mısın hiç, bir satır bile. Abin gibi mi oldun sen de? İnanmam buna; son konuşmamızda, «babamsın ne de olsa» demiştin, «niye sevmiyeceğim seni?» Günlerce kulaklarımın içini okşadı bu, uykularıma girdi. Ne güzeldi o öyle! «Babamsın ne de olsa, niye sevmiyeceğim seni?» Babanım tabi, niye sevmiyeceksin? Ne kötülüğüm oldu ki? «Sevmiyor musun beni?» demiştim de, öyle söylemiştin bunu, gülümseyerek. O «ne de olsa» canımı sıkmıştı ilk zamanlar biraz ya, alıştım sonra, sözün gelişi herhalde, diye düşündüm, «ağzından çıktı belki de!»

Şu var Nermin; ustasıydı, kalfasıydı, çırağıydı, başına sarkmış, alay ediyor benimle şimdi; «yazıyor musun katip yine?» diyorlar. Haklılar gerçekte; o kadar yazıyorum da, bir karşılık, bir ses alamıyorum. Gelse bir mektubun, duvarlara tırmanır, masalara çıkar, deliririm sevincimden. «Alın, okuyun...» derim, «mektup derler buna... Kızımdan geldi, suna kızımdan...» Ağızları kapanır, çıkmaz olur sesleri. Yazmıyorsun ne ki, göndermiyorsun bir parmak kâğıt! Ossaat asarım duvara, inan! Deli desin isteyen, olmaz umurumda. Resim gibi asar, okurum karşısına geçip. Nerde o günler ama?

Usta'yla konuştum dün; «veririm izin, gidersin.» dedi. Bunaldım, boğuldum son zamanlar; gözümde tütüyor herşeyiyle Zonguldak. —Özledim o uzun yağmurunu bile— Gelsem de, getirsem tarakları, taksam başına. Başka şeyler de almak istiyorum; bluz gibi, entari gibi. Yaz, çekinme, «şunları istiyorum, getir babacığım» de. Var param biraz, hep harcıyamıyorum aldığımı, biriktiriyorum. Ev kiram yok tabi; dükkânda yatıyorum, yaşlı bir kedi gibi kıvrılıyorum bir köşeye. Renk renk kumaşlar döşeğim, yastığım. Üşümedim bu kış; çok yandı kaloriferler, örtünmedim bile. Beni üzen, —üzmek mi denir?— o yaramaz, o sevimli hamamböcekleri oldu bir. Önceleri bilmezdim, ne kadar akıllı, ne kadar insansever hayvanlarmış meğer! Yatmıyor muyum gece, başlıyorlar gezinmeğe üstümde. Uyanıyorum. Kızmıyorum ama. Kızmak bir yana, hoşlanıyorum; «hamamböceği de olsalar, seviyorlar ya beni, yeter!» diyorum. Söyledim de Usta'ya, çok güldü. Ne ilginç adammışım, istermiş benim gibi olmayı! Duyguları nasırlaşmış, hiç bir şeyi kendine dert etmeyen, garip bir yaratık olarak görüyor beni, anlayacağın! Öyle bilsin o; neyim, ne değilim ben bilirim. Ama ben yalnız, başkası değil. İnanmıyacaksın ya, arkadaş olup çıktım o hamamböceklerinin bazılarıyla. Kıçında deposu var birinin; «Tanker» diyorum ona; öbürü hastalıklı, cılız; açıp açıp kapıyor kanatlarını; yaşlı belli ki; «Sıska» diyorum ona da. Gülmeğe başladın Usta gibi sen de, değil mi küçük şeytan?

Sevinmişsindir geleceğime, biliyorum; neden sevinmeyeceksin! Çok seviyorsun beni gerçekte, ama gösteremiyorsun, belli edemiyorsun, annenden, abinden, en çok ta teyzenden korkuyorsun. Kendini çok paralı sanan o uğursuz kadın biraz yardım etmiş ya size, karışıyor her şeye. Dilerim Tanrıdan, onulmaz dertlere düşer! Az önce sözünü ettiğim, «Sıska» bile ondan daha albenili, daha sevimli! Lağım suyu yüzlü kadın, nolacak! Yaşamımıza elini su dolu bir kovaya sokar gibi sokup karıştırdı yıllar yılı. Söyleme bunları nolur, duymasın! Soba demiriyle üstüme yürüdüğü o günü unutamıyorum, ölüyordum nerdeyse. O pasaklı yüzü ne zaman gelse önüne gözümün, soba demirinin indiği zavallı sırtıma türlü ağrılar saplanıyor!

Kaçıncı kez yazdım; dilediğin varsa, yaz, çekinme; haftaya olmasa da, on güne kadar gelirim; dört gözle, yüz gözle, bin gözle bekliyorum artık. Ne tuhaf, mektup der demez geliverdi aklıma; bir düş gördüm geçmiş akşamların birinde, anımsadıkça ürperiyorum, titriyorum.

Çıldıracağım sevinçten, mutluluktan; mektup yazmışsın bana nasılsa. —Düş bu ya! Tanıdığıma, tanımadığıma okuyorum. «Mektup geldi kızımdan, intihar edebilirsiniz» diye bağırıyorum. Yanmağa başladı bir ara mektup. Söndürmek isterken kendim de yandım; kâğıttanmış tenim! Çıtırdayarak, kıvılcımlar saça saça yanıyordum kuru ve yağlı bir çıra gibi! Yana yana küllerim kalmıştı ki, sert sert dürttüklendi göğsüm. Açtım gözlerimi; çıldırmış bir yüzle bakıyordu Usta. Pijamalı, saçları darmadağınık. «Off, off» diye bağırıyor, camları açıyordu. Kalın bir duman oturmuştu odanın içine. Yanık kokusu öğürtücü, iğrençti. «Bu duman, bu koku, bu Usta ne böyle» diye düşünürken, buldum sonunda; gece, elektrik ızgarasına koyduğum fasulyeyi unutmuşum, çekmemişim fişi! Kömürleşmiş kapkara olmuş canım fasulyeler! Yanmamışları seçerken, elimden kapıp fırlattı Usta, «delirmişsin sen» dedi, «yakacaksın ne varsa bir gün, yakacaksın hepimizi!» «Bunca büyütmeğe ne gerek var?» diye düşündüm, «Unutmuşsam unutmuşum... İnsan bu, unutur da yanlışlık da yapar... Değer

nı gönül kırmaya?» Sesimi çıkarmadım ama, sustum, «efendilik, güzellik sende kalsın Halil Usta» dedim içimden. Dükkânın üstündeki katta oturduğu için kokuyu hemen alan Usta'nın yanında karısı da vardı; Usta'dan değil, ondan utandım daha çok; yattığım yeri, çirkinliği gördü çünkü.

Böyle işte kızım, düşümde yanan sözde senden gelen mektup değil, fasulyelermiş! Nasıl yakarım mektubunu senin, olur mu? Düş işte, görüyoruz her şeyi. «Görüyoruz»u yazarken, neden mektup yazmadığını bulur gibi oldum birden. Şöyle diyorum; abinle seni nafaka için mahkemeye vermiştim ya, ona gücendin, ona kırıldın. Doğru mu bilmem? Yo, yo, olamaz; almıyorum ki paranı, geri gönderiyorum elime geçer geçmez. Yazmıştım o zaman da, nafaka için bütün çocuklar verilmeliymiş mahkemeye! —Avukatın demesi— Öyle olmasa verirmiydim seni, kötü müyüm o kadar? Ha, Nermin? Alır almaz gönderiyorum senden gelen parayı, inan ki! Aldığım abininki; para sıkıntımdan değil o da, öfkemden. Gözünün ucuyle bile bakmadı yüzüme mahkeme kapısında; babası değil, elim sanki! Yargıca: «Elim ayağım titriyor dikiş dikerken, çok yaşlıyım; yetmiyor kazandığım» derken, gülümsüyordu o boyuna, alay ediyor gibiydi. Hey gidi eski günler, nerdesiniz? Omuzuma koyar, parklarda, bahçelerde dolaştırırdım bütün gün, kuş besler gibi beslerdim! Sevgiliydim o günler, «babacığım»dım, bitaneydim. Gözden düştüm sonra; babalıktan çıkarıldım! Uydurulmadık söz mü kaldı? Yarım kilo kıyma, bir ekmek alıp gizli gizli karın doyuruyormuşum uzak köşelerde; çocuklarımı, karımı düşünmüyormuşum; bir domuz kadar bencilmişim! Annen demiş bunları Usta'ya. Hayır, Nermin, olmadı bu, olmadı inan! Olsa da bir yol olmuştur, iki değil! Düşüncesiz miyim, taş mıyım o kadar; siz'er açken, köfteyle ekmek mi yiyeceğim gizli gizli? Hayret yani, hayret ki hayret, dedim ya bir yol olmuştur olsa olsa. Anımsıyorum, evet, kavga etmiştik annenle o gün; yemek yapmamış, masayı kurmamıştı. Öfkelendim tabi, azcık kıymayla yarım ekmek alıp geldim eve. Kim olsa yapardı aynı şeyi, haklıydım çok. — Acaba?—

Anladın mı şimdi, hak verdin mi bana?

Çok özledim Nermin'im seni; düşmeye gör aklıma; içim, yüreğim yanıyor. Nasıl şey anlıyamıyorum; uykularıma giriyorsun boyuna, dikiş dikerken bir an dalsam, gözüm azıcık tutsa, seni görüyorum düşümde. Öyle canım sıkılıyor ki, uyanınca, «düş değil, gerçek olsaydı keşke» diyorum!

Seni bu dünyada en çok seven insan
baban Halil

Not : Geleceğime sevindiğini, mutluluktan ürperdiğini biliyorum.

Bitane Kızım, Çiçeğim;

30 Haziran 1976

Yazarken bu mektubu ağlıyorum çocuklar gibi; şimdi mi yalnız, o gün bugün ağlıyorum; dikiş dikerken, yolda yürürken, otobüste bile. Aldırdığım yok kimseye. Bu da gelecekmiş başıma demek! Ne dolu umutlarla gelmiştim oysa yanına; kollarım paketlerden görülmüyordu. Bankanın kapısından girdiğimi görünce, «babam» diye çığlık atıp boynuma sarılacağını umarken, nelerle karşılaştım! Ama yok, annenle o akrep teyzende suç, sende değil; onlar yaptı seni böyle, çok etkilediler. Yapar mıydın yoksa, indiriverdin başını görür görmez, işine daldın. «Görmedi mi yoksa?» deyip yanına yaklaştığımda, «rahatsız etme, nolur» diye mırıldandın düşman bir sesle. Nolduğumu anlatamam o an; yıkılacağını sezen yaşlı bir ağaç gibi sallandım olduğum yerde; ağzımın içi kireçle doldurulmuştu sanki; soluk alamıyordum, yutkunamıyordum. Telaşlıydım, korkular içindeydim; soğan doğranır gibi doğranmıştı ürkek, güzel umutlarım! Tezgaha yaslanıp dolu dolu ağlamaya başlayınca ilgilendin yalnız; ama o kadar. Ne tuhaf ki, sen değil de, yanyana çalıştığınız o bahar yüzlü kızcağız üzüldü durumuma, o ağlamaklı oldu. O güzel boylu, saçsız adamın telaşını çıkaramıyorum aklımdan; baban olduğumu öğrenin-

ce şaşırdı, utandı, sandalye uzattı, «oturun, buyrun» dedi. Nasıl çekilir bu yaşam böyleleri de olmasa? Ama gönlüm isterdi ki, onların gösterdiği ilginin, saygının birazını, bir de birini sen göster!

Dediğim gibi, ağlarken yanıma gelip; «otur baba, şöyle gel...» dedin ince bir sesle ya, yanındakilerden utandığından dedin gibi geldi bana. Kınanmaktan korktun. Ne denir, böyleymiş yazım, başka söyleyecek bulamıyorum!

Yazsam mı, yazmasam mı diye günlerce düşündükten sonra, «yaz Halil Usta, kızın senin o, başkası değil» dedim. Değil mi öyle Nermin, kızımsın, «baba» dedin yıllarca bana, yazarım tabi. Gün gelecek, yaklaşacaksın nasıl olsa, yüreğinin içindeki bir sevgi telinin «babam» diye ses verdiğini duyacaksın incecik. Çözülecek düğümler bir bir o zaman. İşte de çalışsan, para da kazansan, küçük sayılırsın henüz; küçücük bir çiçek dalı.

«Rahatsız etme, nolur.» Nasıl söyledin bunu, acımadın mı o seni çok seven babana? Ağzından mı kaçtı, şaşırdın mı birden görünce beni? Olur bunlar bazı, biliyorum; benim de başıma gelmişti bir kez; arkadaşlardan birine «çok severim seni» diyecekken, «çok döverim seni» demiştim de, az mı güldüşmüştük! Unutamam hiç. Dil sürçmesi bunun adı. Öyle bir şey miydi seninki de? İnanasım gelmiyor ya, «belki» diyorum.

Abinin «nişanlanıyorum, gel» dememesine üzülmedim o kadar; babasını döveceğini söyleyen biri, neden desin böyle? Üzüyor, yaralıyor yine de tabi, yüreğini hançerliyor insanın. Olanca sevgini su döker gibi dök üstüne, çağırmasın nişanına o seni! Olur mu, yapılır mı bu? Şöyle geçti aklımdan dün; görünüşümden mi utandı yoksa, giysilerimden mi? Çok mu yürekler acısıyım? Yürüyüşüm, oturuşum, bakışım, gülümseyişim, kısacası, her şeyim, bir perişanlığı mı fısıldıyor kulaklara? Bilmem ya, sen de öyle gibisin geldin bana o gün, «rahatsız etme, nolur» demiştin ya, o gün işte! Utanır gibiydin benden, baban o uşumdan!

Sezmedim değil; üzüldün, hüzünlendin ağladığıma; gözlerini ansızın saran buğudan, yüzünün solmasından sez-

dim. Telaşlandın, nasıl davranacağını, ne diyeceğini bilemedin bir an; yaptığın işi bırakt n, aldın, yine bıraktın; bir solukluk zamanda anlaşılmaz şeyler yaptın öyle. Üzdüm seni Nermin'im, çok üzdüm. İstemeyerek oldu ama. Nolursa olsun, ağlamamalıydım yine de, ağlamamalıydı benim gibi olgun biri! İnsan dolu bankada ağlanır mı hıçkıra hıçkıra? Suçluyorum kendimi, bağışlamıyorum, «yazıklar olsun Hamil Usta, rezil ettin kızı da, kendini de» diyorum. Oldu işte bir yol, ne dersin? Değildi elimde; kanayan bir damar gibi boşanıverdim birden. Koca bir şey oturmuştu boğazıma, boğulacaktım. Anladım da suçumu, uğramadım yanına sonra; kaldığım üç gün, öteden öteden baktım bankaya. Görüyor muydun, bilemem? Solgun başını, uzun saçlarını görüyordum ben senin. Nasıl da güzelleşmişsin görmeyeli, su gibi olmuşsun; o uzun topuklular çok yaraşmış ayaklarına! Biliyor musun, ne düşünüyorum şu an? O yağmurlu günü Ankara'daki... İnce bir köpek çalmıştı ya elindeki dondurmayı, o uzak günü işte! Nasıl da uçuyor zaman, nasıl da değişiyor her şey, değil mi?

Ağlamıyor muyum, kızıyor Usta; «delisin» diyor, «sevmeyeni seni sevme sen de!» Sevmiyormuşsun sözüm ona beni sen; seni de ben sevmemeliymişim! İnanmıyorum ki, beni sevmediğine! Günü gelince, içindeki sevgi tohumunun patlayacağını, uzun uzun sürgünler vereceğini, «babacığımı, sevgili babacığımı kovmak istediler yüreğimden» diyeceğini bilmiyor muyum? Öyle yıllar sonra değil, yakında. Demiyorum Usta'ya tabi bir şey, öyle bilsin o yine. Daha mı çok tanıyacak kızımı benden?

Annenle de karşılaştım ansızın. Görmemiş gibi, geldi, geçti. O bildik kokusu anılarla doldurdu içimi. Gözünün ucuyla şöyle bir süzdü beni, anladım; hüzün, pişmanlık yüklüydü gözleri, buğulu camlar gibiydi. Yaklaşıp, «nasılsın, Süheyla?» desem konuşurdu belki de. Bilmem ya öyle geldi bana. Yapar mıyım ama, onursuz muyum, bomboş muyum o kadar?

Abinin nişanlanması, annenin hainice görmezlikten gelmesi, önemli değil; umursamıyorum; düşündüğüm sensin

bütün! Öksüz çocuklara dönen o taraklar, o giysiler nolacak şimdi? Geri getirdim ya, bana sor, ürperiyorum düşündükçe. Gazete örttüm üstlerine ölü örter gibi; bir köşede utangaç utangaç duruyorlar. Ah, kızım! ah Nermin'im, niçin istemedin, bilmem ki? Alsaydın da atsaydın sonra, başkasına verseydin! Ne kötülüğüm oldu sana?

Allahaısmarladık küçük meleğim! Darılmadım sana, bunu bil! Gönder dersen, gönderirim postayla. Nolur, işte... iste, nolur... Nolur...

İyi yürekli baban
Halil

Nermin'im, Babasının Menekşesi;

28 Temmuz 1976

Günlerdir elimi kolumu oynatamadığımdan yazamadım daha önce sana. Eskisi kadar değilse de, iyiyim bugün. Bir hafta önce güç tutuyordum iğneyi, ipliği, kımıldıyamıyordum. Gül biraz, eğlen; anlatayım da!

Dükkanın önüne bir ayıcı geldi; salıydı günlerden; dümbelek çaldı, ayı oynattı. Ayı oynar da, oynamaz mı Halil Usta; karşılıklı oynadık, göbek attık. Görecektin bitişik kahveden çıkanları, yattılar gülmekten. Ayıcı, ayıya «nasıl yürür kocakarılar?» der demez, ben topallıyordum önce. Dedim ki, ayıcıya: «şu saygıdeğer ayına söyle de, çiğnesin beni, kulunçlarım var», «olur, amca» dedi, «başüstüne.» Görecektin ayıyı; ipiri, ayı gibi derler ya, öyle tam; senatör tıpkı bizim! Alışık olduğundan çok, yatar yatmaz yere, çıkıverdi üstüme. O hantal ayaklarıyla yoğururken beni, «otobüs altında kalmak böyle oluyor demek» diye düşünüyor, yanık bir türkü mırıldanıyordum. Canım yandı sonra sonra ne ki, inlemeğe başladım. Bir ara, «yeter, yeter!» diye bağırdımsa da, kimse duymadı. Öylesine gülüyorlardı. Ben de gülüyordum doğrusu, tutamıyordum kendimi. Bir yandan canım yanıyor, gülüyordum bir yandan. Dayanamadım sonunda; «yarar yok kimseden, kendin

kalk ey Halil Usta» deyip debelendim şöyle bir. Kumda çırpınan balık gibiydim soluksuz. Gülmemek, ağlamaklı bir yüz takınmak için, bana söylediğini düşündüm; «rahatsız etme, nolur!» Çok yararı oldu bunun, susuverdi gülmem; ağlamağa başladım üstelik. Boğulurcasına ağlamıştım ya yanında, öyle ağladım. «Yeter, in, kocaoğlan!» diye bağıran kirli ayıcıya çok öfkelendi ordakiler; «neden bozdun eğlencemizi?» dediler. Usta, başucumda, boyuna gülüyor, «sağ mısın hâlâ?» diyordu. Ayı üstümden inse de, kalkamıyordum; hamurlaşmıştım adeta. Yüzleri gülmekten yanan üç kişi, gereksiz bir eşyayı atar gibi attılar sonunda dükkâna beni. O pörsümüş, yürekler acısı kollarımı, bacaklarımı oynatamadım ertesi gün, uzun uzun suda kalmış bir teneke gibi paslanmışlardı sanki!

Duysa annen, «nolacak, soytarı işte!» der, «adam değil, soytarı!» Sen de mi diyorsun? Deme, nolur, çok sızlıyordu, çok ağlıyordu sırtlarım —ağlar mı sırt?—, onunçün ezdirdim ayıya kendimi, güldürmek için değil başkalarını. Hoşlansam da güldürmekten, neden o değildi o gün; söylüyorum işte; beni üzen o vahşi sızıları bedenimden kovmaktı dileğim. Böyle inan ki! İnan ki böyle! Tuhaf, değişik, doğa-üstü bir yaratık olarak mı bakıyorsun babana sen de? Nolur, anla beni kızım, eğil bana, yüreğimin içinin resmini çekmeye çalış! İnceliklerle dolu bir duygu adamı olduğumu gör ve de ki; bir yaşama ustası, şiir yazmayan bir ozan bu!

O kadar mı? Dahası var; Rüştiye sondan ayrıldım; babam ölmeseydi —başını masaya koyup bir türküye başladı ve öldü— İdadi'yi de okur, herkesin saydı duyduğu biri olabilirdim. Gecelere çıkıp bağırmak geliyor içimden bazı; «Neden zamansız öldün ey babam?» Hâlâ düşünürüm; başını o çam masaya dayayıp yumuşacık bir türkü tutturmasaydı ölmez miydi?

Annene sorsam, neyim? Terzi bile değil, terzi parçası; perişanlığı meslek edinmiş bir soytarı. Görecek ama o, nasıl boşayacağım, nasıl kovalayacağım yaşamımdan! Avukat bir müşterimiz; «yazıyım dilekçeni, istersen?» diyor.

«Dur» diyorum, «Olur mu kızıma sormadan?» Soruyorum Nermin? «boşansam, kızar mısın?»

Kimi günler, öfkelenmiyor değilim kendime, «haklı mı Süheyla?» sorusu, bir şimşeğin çizgisi gibi bir yerlerini yakıyor içimin. Ayının altına yatmak niye? Kalın, hantal bir hayvanın işi ne bir insanın üstünde? Varsa sızıların melhem sür, ilaç iç!

Kollarımın, bacaklarımın çimento gibi taş kesilmesine kaslarımın hastalanmasına, üzülme! Geçti sayılır. Nasıl yazardım yoksa? Seni tanıyorum ama; küçücük şeylere üzersin kendini. İnan, iyiyim şu an; yok bir şeyim. Neler kuruyorum üstelik, annen, sen abin başbaşa beni konuşuyorsunuz; anlatıyorsun sen, gülüyor onlar! Ne olağanüstü değil mi? Düşüncesi bile bahara çeviriyor içimi, beynimi gıdıklıyor. İki sözün birinde, «babam şöyle yapmış, babam böyle yapmış» diyorsun sen; benimle ilgili sorular soruyor Çetin; annen alaylı alaylı gülümseyerek, «baban», «babanız», kimi zaman, «Halil» diyor, düşün ki! Off, ne inanılmaz bir şey bu yaşamak; şu acılar, şu sevinçler ne güzel!

Bitiriyorum mektubumu, Nermin; oynatamaz oldum kolumu yine. Kızma bana, bundan sonrakini uzun uzun yazar, bağışlatırım kendimi. Bir sorum var yalnız; bir tavşan gibi ürkek, titrek, korka korka soruyorum; aldıklarımı göndersem, ister misin? Yoksa istemez, «var benim» mi dersin o günkü gibi? İster misin elinle, daha çok ta gözlerinle? Nolur alsan? Mektup yazmıyorsun, bir armağanımı kabul etsen! Ne yaptım sana, ne geçti aramızda? Baban, büyüğün değil miyim? Bir bir yıkılan şu son günlerimde üzme beni, kaç yıl yaşarım yaşasam! Ölürsem, «küstüm babama, acı çektirdim» diye üzülebilirsin, yanabilirsin! Off, kolum çok kötü, dinlemiyor sözümü, «bir satır bile yazamam» diyor sanki. Ne desem o odun bakışlı ayıya, bilmem ki? Sarartıp soldurttu beni. Görür gibiyim şimdi seni; yaramaz yaramaz gülüyor, «ne acıklı, ne gülünçsün baba» diyorsun gözlerinle.

Tonton bir baba
Halil Soylu

Nermin'im, Esmer Boncuğum;

6 Ağustos 1976

İçimi, yüreğimin titreyen bir yerini anlatılmaz bir korku oyuyor günlerdir. Kendim için değil korkularım, senin için. Anlıyamıyorum, böylesine çürük, böylesine çirkin nasıl oldu bu ülke? İnsanlar öldürülüyor her gün, evlere, dükkanlara konfeti atılır gibi bombalar atılıyor; binlerce, onbinlerce kişi, çığlık çığlığa yürüyor sokaklarda. Kaynayan, kudurmuş bir öfke. Nerden, nasıl çıktı bunlar, almıyor aklım; eskiden olmayanlar hep. Otobüs durağındakilere bir arabadan ateş ediliyor, düşün! Ölüyor birkaç kişi, yaralanıyor ansızın. Üç beş olay değil, yüzlerce, binlerce. Orda da oluyor mu, bilemem? Niye olmasın ama, var mı olmayan yeri Türkiye'nin?

Kötü, kara şeyler düşünüyorum yalnız kalınca; çalıştığın yere bomba koyarlarsa ya? Nolurum, ne yaparım, nerelere giderim? Yaşayamam, ölürüm! Çözemiyorum, bölüşülemeyen ne, ne istiyor birileri? Güneşin, toprağın, suyun balını yiyerek yaşasalar ya güzel güzel! —Yiyemiyen mi var yoksa?— Doğanın süt dolu memelerini aynı insanlar mı emiyor boyuna? Dükkana ayağını atar atmaz «sosyalistim ben» diye bağıran bir müşterimiz var:

— Öldürüyor musun sen de? diye sordum dün.

Öldürmüyormuş, hayır; öldürmezmiş; öldüremezmiş! Düşman, bireyler değil; dünyayı, insanları kavrama biçimiymiş!

Sözü uzattı, söyleve başladı: «Suçsuz insanların yüreğini acıyla doldurmayız biz; yaşamı gençleştirmeğe, şiirleştirmeğe çalışırız!»

— Türkçe konuşuyorsun, ama anlamadım, dedim.

— Anlasa bunları senin gibiler, kurtulur zati Türkiye.

— Ne o, işgal altında mıyız?

— İşgal altındayız, ne sandın ya?

Tartışmanın çirkinleşeceğinden korkup sustum. «bilgisiz belleme o kadar, Rüştiye sondan ayrıldım» diyecektim ya, övmek istemedim kendimi.

Dün gece, bağırarak uyandım; yüreğimin içinde pat-

ladı bomba sanki! Elim göğsümde, çırpınan yüreğime yalvardım, «durma, nolur!» Duracak, göğsümü delecek gibi çarpıyordu; telaşlı bir kuş olmuştu!

Konuşan insanların ayak sesleri, uzun uzun polis düdükleri gitmedi kulaklarımdan bir zaman. Kapıyı açıp bakınca korkudan yapılmışa benzeyen insanlar gördüm; pijamalı, terlikli, titrek; bombanın perişan ettiği yapıya bakıyorlardı. Delirmişti biri; saçlarını yoluyor, göğsünü yumrukluyordu:

— Yeter, yeter... Kaçıncı bu!

Korkmuştum. Kapıyı örttüm, kıvrıldım kumaşların üstüne. Usulca;

— Miyop musun ey Tanrım? dedim.

Gözüm ezilmiş bir hamamböceğine gitti yerdeki; daha önce sözünü ettiğim «Sıska»ydı. —Öyle sanıyorum— Kim ezebilirdi benden başka? Zavallı Sıskada aldı anarşiden payını böylece, görüyorsun.

Görüyorsun olanları; kolla kendini, dikkat et, gece çıkma; kalabalık gördün mü, durma, kaç!

Sinemayı seversin, gitme ama. Çok oluyor, gitmiştim. Uyuyakalmışım. Gözümü açınca bomboş salonu gördüm. Kapıdan ürkek ürkek çıkarken, yerleri süpüren mavi gözlü bir oğlan; «otel parası, amca» dedi gülerek.

Dışarıya çıkınca şaşırdım, gelincik tarlası gibiydi yollar; gümüş yüzlü taptaze çocuklar kırmızı bayraklarla yürüyorlardı; sol kollarını kaldırmıştı bazıları. Yemin ediyorlardı. Çoktan öldüğünü sandığım gençliğim, gerine gerine uyandı içimde; ben de girdim aralarına, kaldırdım sol yuğruğumu; onlar bağırdı, ben bağırdım. Birkaçı yanıma gelip, «yaşa baba...» dedi, sırtımı sevdi. Sevindim tabi, kuş bahçesi gibi cıvıl cıvıl oldu içim. Bir şeyler söylemiş olmak için, «sizdenim ben de evlatlar!» dedim. Kimdiler, neydiler; bilmiyordum, inan!

Solcu muydular? Sanırım. Dükkana sesi gelen kahveyi doldurup doldurup boşaltan çocuklar da öyle dediler. Yazdım mı sana, bilmiyorum; kahveden çok, kulübe benziyor bura; çıra gibi gençlerle dolu. «Üye ol partiye bizim» diyorlar, «ne anlarım?» diyorum, «olsam, olmasam ne çıkar»?

Yağmurlu bir gündü; onlardan birinin ne yaptığını yazıyorum: deneyli bir kaplan gibi Usta'ya usul usul yaklaşıp sesini ağulaştırarak; «yetmiş beş lira vereceksin Halil Usta'ya pantalon başına» dedi.

— Çok bile verdiğim!

Herkesin «boksör» diye çağırdığı, köşeli köşeli vücudu olan bu çocuk, bizim koca Usta'yı ikiye katladı ansızın. Boğuluyor sandım zavallıyı, acıklı acıklı sesler çıkardı. Araya girdim, «yetişir» dedim. Çok korktu Usta, yüzü titredi, yetmiş beş lira vermeğe başladı bir hafta sonra. Kim olurlarsa olsunlar, seviyorum bu çocukları. Tavla oynuyoruz; para verdirmiyorlar yenilsem de. Döndü, konuşuyorduk; «seviyor görünüyorsunuz ya, ölsem ilgilenmezsiniz, ölüm yerde kalır tükürük gibi» dedim. «Yoo, kor muyuz ölünü yerde, devrimci törenle gömeriz» dediler.

— Kaldırır mısınız yumruklarınızı da?

— Kaldırırız, marşlar söyleriz!

«İş açarsın başına, bırak şunları» diyor Usta boyuna. Şaşıyorum, «neden» diye bakıyorum yüzüne, «neden?» Konuşmak, gevezelik etmek benimki; eski günlerimi anlatıyorum, gülüyorlar. Hepsi bu.

Önceki yıl, denize gitmiş, uyuyakalmıştım kumda. Sinemadaki gibi. Uyandığımda buzlar sarkıyor gibiydi her yanımdan. Beni çok seven ağrılarım gelmişlerdi. Bunları anlatmıyor muyum, bağırarak gülüyorlar. Ata bayıldığımı, incecik çizgileri olan bir at alıp yollarda dolaşmak istediğimi söylüyorum, gülmekten çıldıracaklar dersin. Genç tabi hepsi; yürekleri, güç, umut dolu; uzun ve geniş tarlalar gibi koskoca bir ömür serilmiş önlerine.

Duysa ne der annen? Belli. «Maskara. Onun bunun maskarası!» Yaşamından söküp attığıma, benden kurtulduğuna sevinir. Yok mu benim yapacağım şeyler de? Var. Üzeceğim onu boşayıp!

Düşünüyorum kimi gün: «kömür işçilerinin taşlaşmış ciğerlerini paraya dönüştüren Arslanoğlu'nun, o pislik yüzlü avukatın evine uşak olarak girdiğime kızdı Süheyla. Öyle mi dersin? Ama hayır, daha önce atmıştı beni, «gelme artık, istemem» demişti. Annen değil de, sen kızmış

olabilirsin. Sevgi dolu bir sesle konuşurdun benimle çünkü; çok yüz vermesen de, «baba... baba» der, sözlerime gülümserdin. İstanbul'a gidiyordum bir gün; yanaklarımı severken gözlerin dolmuştu. O avukatın yanına girince değişti herşey, değil mi Nermin'im? Çok mu yaralandın, çok mu utandın, çok mu ağladın?

Oydu yapacağım tek, başkası yoktu; bir köpek gibi hastalanmıştım; yürüyemiyordum, yiyemiyordum, inliyemiyordum bile. Bir terzi arkadaş, Devlet Hastanesi'ne yatırmasaydı, nolurdum? Ölürdüm. Onbeş gün yattım. Çıktığımda haniydi ekmek; iş bulamadım. Acıyan bir ses şöyle dedi kulağıma bir gün; «Girsene Arslanoğlu'nun evine...»

Girdim.

Renk renk çiçeklere, unutulmaz güzel kokulara daldırılmış bir köşktü iki katlı. İçi, masallardan çalınmış gibiydi. Kaç gün inanamadım, «düş mü?» diye sordum kendime. Halıdan ve billurdan yapılmış bir dünya!

Kimdi Arslanoğlu? Tanıyordum. —Kim tanımaz—. Görüyordum yaptığım işi; İlk kez gördüğüm şımarık çiçeklere, fidanlara su ver, kan kokusu arayan iki iri kurt köpeğini doyur, alışverişe çık çarşıya... Nasıl yapardım bunları? Ama yaptım. Utana utana. Acıklı acıklı gülümseyerek. Arslanoğlu'nun o kağıttan yapılmışa benzeyen karısı önde; elimde sepet, ben arkada; yaraşır mıydı dolaşmak bana? Kızdığın buydu, biliyorum; o günlerden sonra değiştin, beni ittin içinden.

«Böyle şeyler yapmıyacağım artık,» desem bağışlar mısın? Unutur musun o günleri? Yapmam bir daha; yapmam, inan! Söz veriyorum. Çok durmadım gerçekte, iki ay biterken ayrıldım, kavuştum onuruma. Bir şey daha var; benim de duyduğum o korkunç sözlere inanma, gül! «Gönül vermişim Arslanoğlu'nun büyük kızına!» Diyorum ya, gül! Olur mu bu? Buz parçası olmuş bir yürek sevdalanabilir mi?

Kızım yaşındaydı, şımarıktı, ayak parmaklarını boyatırdı bana. Hepsi bu. Kızsam da, «olmaz» diyemezdim, boyardım.

Her şeyden kötüsü, çarşıya çıkmaktı Arslanoğlu'nun karısıyla. Fişek gibi bir mersedes. İner, dolaşırdık. Paketlerin altında görünmezdim bazan; utanırdım. O gün, nasıl da çıktı annen karşıma; ellerim, bacaklarım titredi, bir su damlası olup buharlaşmak istedim.

«Seninle geçirdiğim yıllara yazık» der gibi alaylı gülümsemesi annenin, gitmiyor gözümden. Ne denir, haklıydı; Rüştiye sondan ayrılmış, yılların terzisi, tüm Zonguldak'ın sevip saydığı bir kişinin neyineydi uşaklık?

O gün ayrıldım, «İstanbul'da çalışacağım» dedim içi tilkilerle dolu Arslanoğlu'na. Çok utanıyorum hâlâ, «yapmamalıydım, girmemeliydim» diyorum. Ne dersin, yanıldım işte, onuruma, saygınlığıma kurşun sıktım. Bağışla nolur, bir sürüngen, bir uşak değil elbet baban, usta bir terzi, kahvedeki çocukların tanımıyla «emekçi!» çok kızıyor Usta «emekçi» sözüne, «emekçi değil, ekmekçisin sen» diyor.

Sözlerimi unutma, çiçeğim; kaç kalabalıktan, uzaklaş hemen. Böyle hasta ülke var mıdır yeryüzünde, sanmıyorum. Yaşlı, ağlayan yüzlü bir kadın duruyordu dükkanın önünde bir gün önce; «beni bekliyor, kapacak çantamı şu çirkin adam» dedi. Güldüm; Usta'ydı kuşkulandığı. Söyleyince, kendi de güldü. Daha önce, iki kez kapmışlar çantasını; birincisinde donuna işemiş! (Şakır şakır işemiş, öyle dedi.)

Dedim ya, boğuyor korkular yüreğimi; olursa Nermin'e bir şey, bir kara bulut alır giderse? Tanrıyla konuşuyorum her gece, «Tanrıysan yap Tanrılığını... İlgilendiğin yok bizlerle... İn aşağı, beceremiyorsan...»

Güzel kızım, güle güle; esenlikler dilerim, (kahvenin televizyonundan öğrendim) unutma beni, yaşlı babanı anımsa bazı bazı.

Seni kendinden de çok seven;
baban Halil

Not Almadığın o armağanları göndermek istiyorum. İtme artık, almamazlık etme; susuverir yüreğim.

18 Ağustos 1976

Mutluluk yağıyor içime bugün; nasıl sevinçliyim, bilemezsin; çocukların taşlara sürttüğü çatpatlar kadar! Zonguldak'a gitmişti Usta, döndü dün. Annenle konuşmuş!

Seni gidi küçük tavşan, seni gidi minik sincap, öyle ha? Kocalık kız oldun demek, ha? İsteniyormuşsun, öyle diyor Usta. «Olur mu sormadan babasına?» demiş annen. Nasıl çiçeklendi içim, anlatamam.

Uyumuyorum üç gündür; sinekler kadar sırnaşık, o yapış yapış uykularım nereye gitti? Gece kalkıp konuşuyorum kendi kendime, seni isteyenlere bir şeyler anlatıyor gibiyim.

Bu kadar güzel günlerim olmamıştı çoktandır, anımsamıyorum. Öyle değil mi, benimsin, benim kızımsın; kim karışır evlenmene benden başka, kim karar verir?

Biliyorsun, sormadan, konuşmadan, derinlere inip araştırmadan «evet» denilecek şeyler değil bunlar. Işık gibi bir çocuksa, benim gibi yakışıklıysa —şaka mı ediyorum?— onaylar, kuracağınız güzel yaşama katkıda bulunurum tabi. Diyorum işte; görmeli, konuşmalı, yüreğinin resmini çekmeliyim önce.

Olur mu, çiçeğim, görmem gerek, gelip bulsunlar beni. Şöyle diyin: «İstanbul'da babası, gidin yanına.» Benim işim sonraki düğümler, bir bir çözerim.

Aferin annene; akıllı kadın, belli; sorumluluk gerektiren bu gibi şeylere babalar karışır, biliyor.

Günlerdir genişliyor gibiyim, içim büyüyor sanki. Ne bu? Yürüyüşüm, konuşmam değişti. Adımlarımı atarken ayaklarımı biraz daha bekletiyorum havada. Sözcükler ağır ağır düşüyor dudaklarımın ucundan. Az önceydi ,«bir elbise kes, çabuk olsun» dedim Usta'ya. Göz kırptı, gülümsedi, «astarlı mı, astarsız mı?» diye sordu. Duydun mu acaba, annenle evlendiğimde, astarsızdı elbisem, yetiştirememiştim. Düğün gecesi annen çok kızmış, bir şey söylememişti ama. —O menekşe gözlerinin bulutlanmasından

anlıyordum—. Unutmadı sonraki yıllar, «ayrılmalıydım senden o gün» diye söylendi bazı.

«Astarlı» dedim, «damat babası oluyorum, güzel görünmeliyim.» Bayram değil de, ne bu? Ne büyük olağanüstülük! Evlendiğini görüp öyle öleceğim; rahat, gülümseyerek. Güzel günlerin geleceğini, aramızdaki uzun, aşılmaz görünen duvarların çökeceğini biliyordum; oldu işte, barıştık sayılır.

Ne yapmıştım gerçekte, ne kötülüğüm olmuştu? Hiç. Birlikte unutalım o çirkin, soğuk günleri; geleceğe çiçek dolu bir bahçeye bakar gibi bakalım.

Usta'ya sordum kaç kez; «doğru mu söylediğin?»

— Doğru!

Annen demiş, «olur mu sormadan babasına?» Yalan konuştuğunu, şaka ettiğini sanmıyorum. Çarpık çarpık gülümsemiyor mu bazı, kuşkulanıyorum, «doğru konuş, gülüyorsun» diyorum. Başımı seviyor gelip, «konuşur muyum yalan?»

Yeni açmış büyük güllerin sevinci var bugün bende, taşıyamıyorum, yoruluyorum: Durup durup türkü çağırmak geliyor içimden. Bir müşterinin yanında unutuvermişim kendimi sabahleyin: «Ilgıt ılgıt esen seher yelleri.» Usta uyarınca, sustum.

«Hoşça kal» desem, gücenir misin? Unutma; ver adresimi, gelsinler; görelim birbirimizi. Seversem, uygun bulursam olur. Ama karanlık bir yürek görürsem karşımda, söndüremem ömrünü. Olur mu menekşem, peki mi, anlaştık mı?

Babacığın Halil

Not Mektup yaz elini ayağını öpeyim!
Üç gün oluyor gönderdim armağanlarını!

Bahar Çiçeğim;

29 Ağustos 1976

Bilsen ki, başıma gelenleri, o küçücük yüreğin nasıl sızlar, kimbilir! Ağlarsın, belki de. Ne çile kuyusuyum ben

böyle, Usta'nın haberine sevinirken, ömrümün en ağulu anları dokunuyormuş meğer!

Önceki cumartesiydi; elimdeki pantalonun teğellerini söküyordum, dalmış; güleç, ince yüzlü, polise benzemeyen bir polis girdi dükkâna. Adımı söyleyip «kim?» diye sordu. «Benim» dedim, «bir dileğiniz mi var?» İçimde bir şeyler sallandı, bacaklarım titredi; öyle duyumsadım.

— Gelir misiniz benimle karakola? Kimliğinizi de alın...

Durmadan yutkunuyor, gözlerime bakan Usta'yı, acıklı tavırlarımla yardıma çağırıyordum. Pantalonu masaya koyup;

— Noldu, niye çağırıyorsunuz? dedim.

— Yürüyün.

Polis önde, ben arkada çıkıyorduk ki, «Gelirim şimdi» dedi, Usta, «tasalanma.»

Nasıl anlatsam, bilmem ki; öylesine ağulu, öylesine ürkünç bir yerdi ki, kanımın titrediğini duyumsadım. Yarım saat, küçücük, buruşuk bir odada beklettiler önce; genişleyerek, sinirlerimi kanırtarak büyüyen bir korkuyla doldum; nolacağımı düşünüyordum. Bir şey yapmamıştım, bir suçum yoktu ya, olur muydu belli? Şu şöyle bu böyle diyip, söndürüverirler gül gibi ömrünü insanın bir anda. Bundandı korkum.

Bir ara, aynı polis; «komserim istiyor sizi» dedi yavaşça. —Bana da siz diyen oluyor, görüyorsun—. Ayağa kalktım ya bana sor; sallanıyordum; elim ayağım uyuşmuştu. Güçlükle girdim komserin yanına; genç, bıyıklı, gözleriyle tükürüyor. Uzun uzun bakıp patladı; yürüyemiyormuşum, sallanıyormuşum, suyum çıkmış yaşlılıktan, ama gör ki, dinamit koyuyormuşum çiçek gibi ülkenin köküne! «Bir şey yapmadım, dinamit falan koymadım, komser bey!» dedim. Masanın üstünden bir fotoğraf aldı, uzattı; «kim bu?» Ağzım açık, kalakaldım, inan. Bendim; sol yumruğum havada, ağzım o anki gibi açık, bir şeyler söylüyordum. Gençlerle yürüdüğümü yazmıştım ya sana, o gün çekilmişti belli. Sevindim, ışıl ışıl oldum; çok ünlü biriymi-

şim de, resmimi çekmişler gibime geldi. Masanın üstündeki fotoğrafımı almaya çalışıyordum ki, «atın gözetimodasına şunu» diye bağırdı komser. İri bir polis, «yürüü» diye dürttü sertçe. Aldırmıyordum, gözüm fotoğraftaydı; ne güzel çıkmıştım, yaşlı, olgun bir artist gibiydim!

Kimse düşmesin gözetimodasına; teyzen bile, yüzünden yağlar akan senatör bile; böyle dua ettim Tanrıya günlerce. Öyle bir yer ki, pislik gibi bir su kusuyor duvarlar; öyle bir yer ki, güneş ışığı akrep olur burda; öyle bir yer ki, canlıya düşman; on mumluk, sapsarı bir ampül sallanıyor tavanında; bir buzdolabının içi kadar soğuk. Donmaktan, ölmekten korktum; soğudu vücudum, dişlerim —altı tane— birbirine vurdu. Her şey bir yana, çok şaşırdım ordakileri görünce; «Ne insanlar yaşıyormuş dünyamızda meğer!» dedim; düşte görsen korkarsın! Lağımlardan gelen iri fareler gibiydi çoğu; saç sakal içinde iki kuru göz, —insan gibi bakmayı çoktan unutmuş— tırnaklar parmaklardan uzun; yarı hayvan, yarı diken.

Yeni girmiştim kapıdan, öpüverdi biri. Bırakmıyordu. «Yapma, yapma kardeşim» diyorsam da, aldırmıyordu, öpüyordu boyuna.

— Dur, ekşimişsin!

Çok sevmiş beni, kanı ısınmış, öyle diyordu hep. —Babasına mı benzetti dersin?— Göğsü açık, kendi kendine konuşan yaşlı bir adam vardı ki, inanmazsın insan olduğuna. Durmadan gülümsüyor, durmadan konuşuyor, göğsünün kıllarından bir şeyler tutup ağzına atıyordu. Beni öpen; «bit ayıklıyor» dedi, «bit yiyor geldiğinden beri; küçükleri yere, büyükleri ağzına atıyor!» Yaklaşıp baktım, doğruydu; «sen git, küçüksün çok» diyor, bir şey atıyordu parmağının ucuyla yere. İlgilenmiyordu kimseyle, nerde olduğuyla. Dünyanın en mutlu adamı gibiydi.

«Usta gelse de, alsa beni» diye içimden geçirirken, açılıverdi kapı. Yüzü Sivaslı bir bekçi; «gel, moruk amca» dedi yüzüme dik dik bakarak. Gözlerim doldu, bir şeyler düğümlendi boğazımda, ağlıyacaktım sevincimden; dikilmiş duruyordu Usta! Öfkeli öfkeli, «yürü» diye bağırdı, «yap-

ma böyle şeyler artık, tamam mı?» Tanıyormuş komseri, anladım. «Tamam» dedim, «konuşmam kahvede kimseyle... Sol kolumu kaldırıp yürümem... Söz...» Böyle işte kızım, yaşadığı sürece, neler neler geliyor şu insanoğlunun başına, ne ilginçlikler!

Üzüyor muyum, bunaltıyor muyum gevezeliklerimle seni? Yazmıyorsun iki satır, «bari ben yazıyım» diyorum. Saçmalıklarla da dolu olsa, mektup işte! Önemli olan, unutmaman beni; sen yazmıyorsun diye ben de yazmazsam, unutursun bir gün. Okudukça yazdıklarımı, bir baban olduğun geliyor aklına tabi, düşünüyorsun bir an. Öyle değil mi, Nermin, yanılıyor muyum?

Kendimi anlatıyorum durmadan; gözetimodasına atılışımı, ordaki ilginçlikleri, ellerinde, yüzlerinde otlar bitmiş yaratıkları. Niye ilgilendirsin seni bunlar, sana ne başıma gelenlerden? Annene hak veriyorum çoğu kez; çekilmez biriyim! Öyle diyor Usta da, «nasıl çekmiş o kadın seni?» Bencilmişim; bir şey yiyormuşum, buyur etmiyormuşum, iş olsun diye de sormuyor muşum! Çok oluyor, şişman, kokulu portakallar yemiştim dükkânda, onu demek istiyor belli ki. Arkamı dönüp sesli sesli yemiştim; ne kadar da suluymuşlar! Portakal yerken çok ses çıkıyor, sular fışkırıyor ağızdan burundan; onunçün dönmüştüm arkamı, canları istemesin diye bir de! Ama gel gör ki, ayıpmış yaptığım, kocaman adam olmuşum öğrenememişim bazı incelikleri! Konuşmadım; beni karakoldan aldığının ertesi günüydü. O iyiliğini unutamam doğrusu; nolurdu gelmeseydi, nasıl kalırdım o dikiş tutmaz insanlarla? Kapıdan çıkıyordum ki, pantalonunu sıyırmış, büyüğünü yapıyordu adamın biri! Görüyorsun, yaşadığım korkunçluğu, değil mi? Titriyorum, düşünüyorum da. Okuyunca bunları, üzülme, neler gelmiş babacığımın başına diyip tasalanma; sevinç mutluluk değil yaşam yalnız; acı, gözyaşı da var. Ağlarken bile mutlu olabilmek, «ohh yaşıyorum ya» diyebilmek ne güzel! —Ben öyleyim—

Seni isteyenlerden haber yok, gelmediler. Gelirler belki, ansızın ararlar. Dükkânın kapısında bir yabancı gör-

düm mü, heyecanlanıyor, «Nermin'i isteyecek adam» diyorum. Ne kötü oluyor, söylemeseydi Usta keşke! O an gelse de, «kızımı istiyorlar benden» diye diksem başımı bazılarına. Öyle değil mi, Nermin, çok acılar çektim annen beni attıktan sonra. Ben de görmek istiyorum bir iki güzel gün artık; nişanına gelip ben taksam yüzüklerinizi, ölsem ardından.

Uzun uzun yazacaktım ya, kağıdım bitti, bitanem. Karakolda olanlara üzülme, yaşam bu, olur! Düşündükçe tutamıyorum kendimi, fokurdayan bir çaydanlık gibi gülüyorum. —Hep öyle gülerim, bilirsin— Bitlerini yiyen o adam gözümün önünde hâlâ; kime anlatsam inanmıyor, «olmaz öyle şey» diyor. Neyse yavrum, hoşça kal, bahar sabahları kadar güzel günlerin olsun! Unutma babacığını; o yaşlı, zavallı, eski püskü adama iki satırcık bir şeyler yaz! Allah rızası için! Ruhumun gülü, gün ışığım, tutunacak dalım...

Baban Halil

Not Yolumun üstündeki kör dilenci, «Allah rızası için» diyor yıllardır!

Çiçeğim;

12 Eylül 1976

Gönderdiklerim döndü postadan dün. Neden istemedin, nolurdu alsaydın; taş mı yüreğin? Soruyorum, taş mı yüreğin? Bir zamanlar, öpmeye doyamadığın babanı üzmek; doyumsuz tadlar, mutluluklar mı sahıyor içine? Annenle teyzenin ardından gidecek kadar küçük değilsin, evlenme yaşındasın. Diyelim ki, eşi olmayan tuhaf biriyim; babalık etmedim size; aç dolaşırken üçünüz, karnımı doyurdum köşelere çekilip; diyelim ki, o iğrenç avukatın yanına girip onurunuzu öldürdüm; diyelim ki, yaşlıyım, çirkinim anneye göre; türlü kıskançlıklar, huysuzluklar yapıyorum, üzüyorum; diyelim ki, insanların anaya aldığı köhnemiş bir yaratığım... İyi, güzel hepsi, kabul. Şu var ama; baban

olduğumu önleyebilir mi bunlar? Şöyle düşünelim bir de; annenle evlenmeseydim, Nermin'le Çetin'in ne işi vardı bu çiçekli dünyada? Başkasıyla evlenseydi annen, sen sen, Çetin Çetin olur muydu? Soruyorum, olur muydu? Olmazdı, hayır. Kesinlikle, hayır. Değişik, sizi anımsatmıyacak çocuklar doğururdu annen! Anlıyorsun önemimi, değil mi? Bu gökyüzülü, bu denizli, bu güneşli dünyaya gelmeni bana borçlu olduğunu, görüyorsun? Düşün Nermin, iyi düşün, günlerce, aylarca, mevsimlerce... Bıkmadan, yorulmadan... Hak vereceksin yüreği kırık, solgun babana. Tüm yararsız da olsam, babalık yapmasam da hiç, hepimizin kene gibi yapıştığı bu dünyaya gelmene yardımcı olduğumu yadsıyamıyacaksın.

Bu kadar acımasız, katı yürekli olduğuna inanmıyorum. Şöyle düşünüyorum bunları yazarken; «bulamadı mı postacı?» Olur böyle, bilirsin; yenidir postacı, bulamaz adresi; bulamayınca da geri getir gönderdiğimiz! Öyle geliyor bana. Dükkandakiler, «yüreğini aldatıyorsun, olur mu?» diyorlar. Neden acaba? Mektuba başlamamıştım, çıldırdım artık. «Uğraşmayın, bırakın yakamı!» Böyle bağırdım. Fırlattığım pantalon yüzüne geliyordu Usta'nın; sıyırdı geçti. Haksız mıyım? Başka işleri yokmuşçasına benimle uğraşıyorlar, eğlenceleriyim sanki; içimi karartmak, yüreğimi boğmak için yapmadıkları yok. Dostluk bu mu? Dost dediğin, çiçeğe su verir gibi umut vermez mi, yüreklendirmez mi? Bambaşka bunlar; düşmansı bakıyorlar, hayınca. Bütün gözlerde aynı kötülük. Düşerken tutunacağım bir dal, «ver elini» diyeceğim bir insan arıyorum. Çölleştim mi yoksa, havaya savrulmuş toz muyum? Nerde annem babam, kardeşlerim, karım, çocuklarım?

Düşünüyorum bazı bazı; «nolacak çürüdüğümü göre göre yaşamak?» Kendimden çok sevdiğim kızım bile bakmıyor yüzüme, mektup yazmıyor, «rahatsız etme, nolur» diyor herkesin içinde; getirdiğim armağanları itiyor hep. Öyle değil mi, Nermin; itiyor, almıyor. Sitem sanma. Demek istediğim; kim sever beni kızım sevmezse?

Görür gibiyim yüzünü; solgun, binbir hüzünle dolu.

İncindin mi? Niye? Sitem etmedim ki! İş olsun, diye yazdım. Yaralar mıyım yüreğini, yapabilir miyim? Ne çok seviyorum seni ki, bakmağa doyamadığın o utangaç sardunyelerden aldım ben de. Konuşuyorum bazan; «ne çok sever seni Nermin, bilir misin?» diyorum. «Bilirim» dercesine titriyor. Gül, leylak, karanfil gibi şımarık değil o; ezik, yoksul, titrek insanları, yani beni andırıyor biraz biraz; okşanmak isteyen, utangaç, tatlı bakışlı sokak köpekleri, sokak kedileri olur ya, onlara benziyor. Söylüyorum eğilip; susuyor. Ya da öyle geliyor bana. «Güzel kokmadığın için mi böylesin?» diye sordum dün; başını eğdi. «Üzülme, öbür çiçeklerden ayrı bir kokun var senin umut verici» dedim, gönlünü aldım.

Anlıyorsun, neyi seversen onu seviyorum. Zorlamıyorum kendimi, içimden geliyor. Toprağımız, dokumuz aynı. Olur mu başka; kızımsın, babanım.

Şöyle düşünüyorum arasıra; «bankada yoktu da, onunçün mü döndü paket?» Olur ya, gecikmişsindir, dışarı çıkmışsındır bir ara, bulamamıştır postacı. Belki tabi, olmayacak şey değil, belki. Neyse kızım, öperim o çilli gözlerini —çilli miydi? Hayır— unutma babacığını, anımsa sık sık, bil senin için ağladığını.

Baban Halil

Not Şu zavallı, eskimiş babana bir mektup yaz, nolur! Sövgü de olsa, razıyım.
«Yorgun bakıyor, yorgun düşünüyorsun hep» diyor bana birisi.

Minik Kuşum;

25 Eylül 1976

Şeker Bayramının ilk günü bugün; topraktaki ölüleri düşünüyorum. Daha mı yalnız, daha mı kimsesiz benden? Sanmıyorum. Ellerinde renk renk, koku koku çiçekler, mezarlara koşar bugün bazıları ölülerini sevindirmek için.

Neyim ben? Ölü bile değil miyim? Değilim, öyle. Soğuk dükkanda bir başımayım; eli elime değecek, sesini duyabileceğim biri hani? Boynuma sarılıp çürümüş yanaklarımdan öpecek, «kutlu olsun bayramın» diyecek çocuklarım hani?

Var da, uzaktalar; sevmiyorlar beni, buz tutuyor yürekleri babalarını düşününce; kızıyorlar, öfkeleniyorlar, felaketleri biliyorlar.

Neden gelmedi bir bayram kartı da bana? Bunu düşünüyorum. Senden bekliyordum daha çok; yazarsa o yazar, diyordum. Yazmadın. Böylesi bayramların küskünleri barıştırdığını bildiğimden, annenden, dahası abinden bile umuyordum, «gönderirler bir kart» diye geçiriyordum içimden.

Senden geleceğine, öleceğime inandığım gibi inandığımdan, postacı bekledi gözlerim günlerce. Zavallı gözlerim! Ne çok kart aldılar dükkândakiler; dayanamadım artık; üç gün önceydi, bir kart attım kendime postaneden. Gelmedi hâlâ. Nolacağım ben?

Şöyle düşünüyorum kimi gün; «ürettiğin dostluklar nerde, hani? Üretmedin mi hiç? Ürettinse nasıl boğup öldürdün? Suçlusun!» Doğru, suçluyum. Bende suç. Kuş kaçırır gibi kaçırmışım beni sevenleri! Unutulduğuma, önem verilmediğime göre, başka kimde arayabilirim yanlışı? Birkaç yakınım var İstanbul'da; onlar da gergin bana; ne zaman gitsem görmeğe, «nerden çıktın yine?» diyor gözleri, anlıyorum.

Anlıyamadığım, ne yaptığım, ne kötülüğümün dokunduğu? İnsanların saygı duyduğu bir şeyler var ki, yok bende, biliyorum. Önemsiz biriyim. —Acaba?— Önemli yapan ne? Para mı, gençlik mi, güzellik mi, bilgi mi, ağırbaşlılık mı, çalışmak mı? Yalnız biri var bende; çalışmak. Önemli olmak için yetmiyor o da. —Acaba?—

Bazan diyorum ki; «aldığın bilete büyük paralar çıksa el üstünde tutulursun, bütün sevgiler seni bulur!» Annen sever o zaman, almak ister yanına. O mu yalnız, herkes değişir; «yanımıza gel» diye yalvarır Çetin. Boşuna

tabi, der miyim peki, gelir miyim, onursuz muyum o kadar?

Paranın çağırdığı sevgilerle işim yok! Söyle, haksız mıyım? Öyle bir şey olsa senindir her şeyim, kimseye vermem, olancamı dökerim önüne. Pişman da olsa bazıları, «bağışla bizi de» deseler, acımam!

Dükkân soğuk çok; camdan bakıyorum; buğu, sis gibi insanlar geçiyor yollardan; bayramlıkları var üstlerinde. Benim de öpse biri elimi, nolur! Kim olursa olsun, razıyım, öpsün yeter ki! Sıcacık, yumuşacık sözler dökülsün ağzından; «babacığım», «Halil'ciğim», «amcacığım» gibi şeyler duymadım yıllar yılı çünkü. İstediğim bu; söz bile yeterli. Ufacık bir kartla, iki satır mektupla göndereceğin bir «merhaba» nelere değmezdi!

Korkum yok aç kalmaktan bile. Yo, yo, korkuyorum; yatağa girmiyor muyum gece, korkuyla doluyorum, «hasta düşer, çalışamazsam?» Kim bakar, kim tutar elimden? Kimse. Usta bakar mı, «yıllardır yanımda bu» der mi? Diyelim, dedi; kaç gün? Üç ya da dört. Sonra sokaklarda mıyım? Aradığım, ölümüm mü? Nasıl harcamışım boşuna canım yıllarımı? Hani sigortam, hani emekliliğim? Kim sözünü etse, güldüm, «evdeki elektrik sigortaları yetmez mi?» dedim. Sararmış bir limon kabuğuyum ne ki şimdi; yanlış yıllar öcünü alıyor; başımdan tutmuş, sürtüyor. Emekliliğim olsa gül gibi yaşardım oysa, bir huzurevine girer ölümümü beklerdim. Belli olmaz, evlenirdim. Beni de seven, bana da insan gözüyle bakan neden olmasın? Söyle Nermin, neden olmasın? İçimin de, dışımın da tüm güzellikleri çürümüş mü?

Uzun uzun yılları —altmış beş yıl— nasıl ziyan ettiğimi düşünüyorum da, titriyorum. Yüreğimin kökünde, çok derinlerimde bir ses ağlıyor; kendi sesim; buğulu, hıçkırıklı, ince. —Neden ince?— «Para biriktirmedin; dost, sevgi biriktirmedin, sana yuh!» İçimin korkak sesine, «sus yeter» diye bağırıyorum, «diyemezsin bana yuh! Ama dinlemiyor, diyor.

Nerdesin, kiminlesin şimdi? Bunu düşünüyorum. Yü-

rüyor musun bir yolda, konuşuyor musun biriyle; konuşuyorsan ne diyorsun; yüzün gülücüklerle mi dolu; dalgın, üzgün mü gözlerin; bir sevinci, ya da burukluğu mu taşıyorsun; aklında ben miyim? Bilemem. Bildiğim; annenizin elini öpmüşsünüzdür önce, o da sizi öpmüştür sarılıp; uzun uzun, yorulmuncaya kadar. Küçücük bir sessizlik sonra; beni düşündüğünüz an diyorum buna.

Neler bekliyorum, neler istiyorum, nelere razıyım? «Yatağa düşsem hastalanıp baksan bana» diyorum, azcık azcık nazlasan, «iyileşmedin mi baba biraz» diye sorsan elin alnımda. Ölmeğe bile olur muyum razı? Olurum. Ölmeğe değilse de kestirmeğe oce sürdüğüm parmaklarımıl —Nasıl dikiş dikerim?— Ah, o canavar yalnızlık...

Geçer mi bunlar bir gün, güzel günler gelir mi? Ya gelmezse? Bundan sonraki günlerim de, o aynı ürpertileri, o aynı içe kar yağışları getirirse?

Ne kötü gün bugün; ağlamıyorum yine de. Bu mektuba başlamamıştım ki, «Tanker»le konuştum. Deli miyim, deliriyor muyum, gören olsa ne der? Anlamıyorum kim icad etmiş bu bayramları? Çalışamaz mıydık bayramlarda da, çalışarak eğlenemez miydik? Tuhaf ya, ağlıyacakmışım gibi titriyor çenem şu an, ağlamıyorum ama. Gülesim geliyor, gülüyorum. Gülmekten yazamıyorum; çenem, dudaklarım titriyor.

Baban Halil

Not Bir bitse şu bayram!

Biricik Kızım;

16 Ekim 1976

Sana yazmamış, duyurmamıştım içimdekini; nişanına çağırmadı ya, düğününe çağırır», diyordum Çetin. Çağırmadı ama, «gel» diye bir parmak mektup yazmadı. Kaçıncı yanılışım bu? Neyi düşlesem, neyi kursam olmuyor. Sararıp solan, sonra da ölen umutlarla doluyorum boyuna. Ara ara düşünüyorum, «ben değil miyim babaları? Kim ben değilsem?»

Üzüldüğümü sanma, kırılmadım hiç, yüreğime; yorulduğun, kafes kuşları gibi çırpındığın yeter yıllardır, sakin ol!» dedim. Dinledi beni; eskisi gibi uysal, uslu uslu vurmağa başladı. Çetin ne benim için? Ölmüş bir oğul mu? Değil. Öyle olsa, sevgim daha dallanır, budaklanır, bitmeyen bir yangınla kavrulurdum. Bunu soruyorum durmadan; Çetin ne benim için? Anasının karnındayken parçalanmış bir bebek mi? Evet, diyorum, öyle bir şey; silik bir sevgi, ince bir acıma koca ömrümde.

Sen yapsan bunu, nolurum? Çağırmasan düğününe, «gel» demesen? Şaşırır mıyım, dükkâna sığmaz, sokaklara mı taşarım, sıtmaya tutulmuş gibi titrer miyim bir köşede, boğulur muyum tasalardan?

Nerde o günler; ne çok severdim onu; seni sevmezdim o kadar; o da beni severdi en çok. Çilek kokan bir gündü, anımsıyorum. —Niçin çilek kokuyordu acaba?— En çok beni sevdiğini söylemişti de, ölmüştü annenin yüzü; soğuk soğuk bakmış, «istemiyorum seni artık» diye bağırmıştı Çetin'e.

Tanımıyor beni o, tanımazlıktan geliyor; soracak nerdeyse; «kim bu?» İki satır mektupla, «gel baba, şu en çok çiçekli günümü sen de gör» deyip coştursaydı yüreğimi, ne güzel olurdu, değil mi? Böyle diyorum ya, sanma kederden ödüğümü. Umutlansam da önceleri bazı, «çağırmaz seni görürsün!» diyordum. Duyunca haberi, güldüm; «yaşasın hayat! » diye bağırdım; bir türküye başladım sonra. Yüreğimin sancısını belli etmemek için böyle yaptığımı sanma; içimden geldi, kendimi zorlamadım.

Kalsın öyle seninki, istemem; ama Çetin'den aldığım nafakayı artıracağım yargıca başvurup. Görsün gününü, anlasın babasını adam yerine koymamayı. Annen bunu yaptıran, biliyorum; «çağırma» demiştir, «güzel günümüze yazık etme!» O da anlayacak yakında bazı şeyleri; boşayacağım gün geliyor dört nala!

Gülüp geçtiğim, unuttuğum, içimde hemen soldurduğum şeyler bunlar; önemsemiyorum. Ama yüreğimden kaldırıp atamadığım sen, öyle misin? «Öğretmen olup ba-

kacağım sana» dedin yıllarca. Kaçıncı yazışım bu, kaçıncı anımsatışım; «öğretmen olup bakacağım sana!» Nasıl coşuyorum bu sözünü düşündükçe, uçmak istiyorum bahar bulutları gibi, gülümsüyorum boyuna. «Bilmem ki neden gülüyorsun» dedi kalfalardan biri dün. Neden olacak, o sözünü düşünüyordum yine, «öğretmen olup bakacağım sana!» Öğretmen değil, bankada memur oldun. Aynı şey. Biliyorum, bende buluyorsun öğretmen olmamanın suçunu; öyle demiştin bir gün, bağırmıştın. Nolur bağırsan? Yanımda olsan da, bağırsan hep, gücenmem ki! Bağırsan da, «canım babam» diyen gözlerini gizliyemezsin ki!

Nerde isteyenler seni, neden gelmiyorlar, caydılar mı? Günlerdir yol gözlüyorum, «gelseler artık» diyorum. Çetin'in uzaktım her şeyinden, uğratılmadım güzel günlerine, ama sen başkasın! İsterim ki, ben de bir şeyler yapıyıp o altın günlerin için. Babanım çünkü. Çetin'in düğününe çağırılmadığıma dertlendim sanma. Dediğim gibi güldüm; gülüyorum hâlâ.

Yazın ivecen, sabırsız günlerinden biri gizlice kaçmış sanki; öylesine güzel bir hava; ağaçlardan, bulutlardan, güneşten balanmış bir şeyler yağıyor. Öğleden sonra çalışmadım bugün; izin aldım Usta'dan; Beşiktaş'tan Galata köprüsüne kadar yürüdüm; lokanta motörlerden birine girip balık yedim iki tabak. Doymadım; bir tabak daha. Boğazın diri rüzgârı, taze balık, yumuşak, mis kokulu güneş, gençlik günlerime gönderdi beni. O iyice ayıklanmamış balıkları inanılmaz bir iştahla yerken, sendin aklımda yine, seni düşündüm; «o da olsa şimdi» diye geçirdim içimden. Çok seversin böyle şeyleri, biliyorum. Abin sevmez, sen seversin.

Ne diyorsun nafakanın yükseltilmesi isteğime? Üç yüz lira ne ki, altı yüz olsun, diyorum. Öfkemden, düğününe çağırmadığından sanma! Öylesine çiğ, zavallı mıyım? Nicedir düşünüyordum.

Bir damlacık oldu mu bu mektubum; gücendin mi? Çok uzunlarını yazarım sonra, gücenme! Yanyana çalıştığın o alev saçlı güzel arkadaşına, «yürek dolusu selamı var

babamın» de. «Rahatsız etme, nolur» demiştin de, ağlatmıştın ya beni, nasıl üzülmüştü, nasıl parçalanır gibi olmuştu gözleri. Oturmam için, sandalye uzatan o saçsız adama da saygılar, sevgiler. Unutma, anımsat onlara beni, o güzel insanlara!

Hiç bir mektubuna senden yanıt alamayan baban Halil

Not Üzülmedim Çetin'e. Üzülmek şöyle dursun, güldüm.

Işığım, Nermin'im;

1 Kasım 1976

Ömrümün şu son, hüzünlü günlerinde, başıma gelenlere ne demeli, bilmem ki? Ne yaparım artık, nereye giderim, kimlere açarım içimi?

Olacak mıydı bu da? Gelecek miydi başıma? Biliyorsun; boşanma davası açmış annen! Bilmez misin; başbaşa düşündünüz belki de; abin de, sen de, «boşan, kurtul» dediniz. Boşanma kağıdını okuyunca; ellerim, ayaklarım binlerce oldu sanki; şaşırdım, titredim; inanmıyacaksın ya, oluk oluk çürük kokusu gibi birşeyler doldu içime. Neydi bu, anlamadım; ilk oluyordu böylesi. Çürük kokusu! Boşuna çürümüş, ölmüş günlerimdendi belki de!

İnanamadım bir süre, gözlerimde buldum suçu. Usta'ya verdim; «atıyorlar köprüleri bir bir» dedi okuyup. «Hangi köprüleri?» dedim. «Boğaz köprüsüyle Galata köprüsünü» diye güldü. Nasıl şaşırmışım ki, nice sonra anladım. «Doğru» dedim, «atıyorlar bir bir.»

Neden engellemedin, Nermin, niye demedin «dur?»

«Kaç yıl yaşar babam, boşanmaya ne gerek.» diyebilirdin. Başkası değil, sen yapardın bunu; o güzel sesinle annene yaklaşır, «babam etti, sen etme, anne!» —Ne ettim, bilmiyorum— diye yalvarabilirdin.

Seninle vardır o, öylesine sever; gönlünün üzülmesine dayanamaz. Ama geçmiş değil zaman, söyleyebilirsin yi-

ne, yalvarabilirsin. Nolur yapmasın, acısın azcık. Ne der arkadaşlarım? Utanıyorum, inan. Ha, Nermin, söyler misin, konuşur musun?

Hayır, istemiyorum, söyleme; daha da yukardan bakar söylersen, iyice kartallaşır. Ne diyor kalfalardan biri, biliyor musun; «vururum sen olsam; onu mu yalnız; ablasını da...» Gülüyorum o konuşurken, «bir yaprağı, bir çiçeği koparamayan ben...» diye düşünüyorum. Neler neler diyor; nolurmuş bu yaştan sonra dışarda yaşasam, ne değişirmiş, ekmek elden su göldenmiş mapushanede; kafesteki kuşlar gibi güzel güzel çürürmüşüm; bana göreymiş öylesi!

Dedim ya güldüm söylediklerine; o konuştu, ben güldüm. Yapar mıyım hiç, çılgın mıyım, yüreğim kağıttan mı? Böyle dedim aynı; «yüreğim kağıttan mı?» Çok güldü buna, «yüreğini bilmem ya, ömrün kağıttan!» dedi. «Olabilir» dedim, «olabilir her şey; ama olur mu söylediğin?» Sustu. «Nasıl dayanır öyle bir acıya Nermin» diye sürdürdüm konuşmamı, «balta inmiş gibi olur yüreğine; sever annesini.»

— Sana acımıyor o, yazmıyor mektup.

— Gelsin günü, bakacak; öyle dedi.

— Girince mi mezara?

— Alacak yanına evlenince, annesinden kurtulunca. «Çalıştırmayacağım baba seni» dedi.

Güldü. Güldüm. Bilmem, söyler misin annene? Dilersen söyle; geri alsın davasını. Söz arasında, «yazık babama, anne» de, «kimi var bizden başka?» Doğru, kimim var sizden başka? Yalnızım, bir başımayım, titriyor ömrüm.

Piyango bileti alıyorum hep; çıkacak sanki, öyle geliyor; içime çivilenmiş bir umut! Düşümde de gördüm, çıkmış! Kâğıt paralar yağıyor saçlarıma. Duyup gelmiş annen; o ballı, baygın gözleriyle yalvarıyor, «bırakma beni!» Ağlıyor; bakmıyorum; elimdeki dikişte gözlerim. Öylesine etkilenmişim ki, uyandım; başım, akşam yemek yediğim çinko tabağın içinde, saçlarım yağ hep!

Düşlerim çıkar çok, inanıyorum; göreceksin, çıkacak

bu da. Yakında hem. Demedi deme; olacak bir şeyler; bir güzellik uç verecek yaşamımda. Şöyle düşün; milyonlarım olsa ne yapar annen? «Yıllardır nerdesin?» diye aramaz mı, okşamaz mı başımı?

Geceki düşün o buğulu etkisindeyim hâlâ; kurtulamadım. Üstüme yağan kağıt paralarla oynuyordum küçücük bir çocuk gibi; atıp atıp tutuyordum, yerlerde yuvarlanıyordum, ağzımda beş yüzlükler, binlikler... Hep boyle büyük paralar kurduğumdan mı ne, uykularım kağıt paralarla doluyor tıklım tıklım. Uyanıyorum ki, zavallı bir dükkandayım, zavallıyım, başımı koyacak bir yastığım bile yok, yaşayan bir leşim!

Gerçekler çok dövüyor beni bugünlerde, duyanamıyorum!

Sis içinde kafam; yüzüyor gibi. Düşünemiyorum doğru dürüst; düşünmeğe başladım mı, peteleşiyor beynimdeki sözcükler, su gibi oluyor. Dilediğini söyle annene; umursamıyorum artık. Yalvaramam; onurluyum çünkü. Ama konuş istersen yine de, «mezarına yürüyen bir insana el sallayalım, gülümseyelim hiç değilse» de. Acır belki!

Unutma babanı, küçük çiçek!

Baban Halil

Not Geri gönderdiğin pakete bakamıyorum, burkuluyor içim gördükçe!

Güzel Kız;

6 Kasım 1976

Kötülükten, karanlıktan mı yapılmış bu insanlar; yüreklerinin yerinde çamur mu var?

Benimle uğraşıyorlar her gün; öldüresiye şeyler yapıyorlar; gün geçmiyor aradan, bomba koyuyorlar yaşamıma; sarsılıyorum, korkuyorum.

Postacının mektubu uzattığı andı; içimin yaralı bir yerine şimşek düşmüş gibi oldu, «yaşamının değiştiği saniye,

Halil Usta işte» diye düşünürken, tuhaf bir duygu doldurdu yüreğimi; dükkandakilerden birinin oyunu mu?

Açamadım zarfı o an; bir deprem başlamıştı tenimin altında; dükkândakilerin yüzlerini bir bir inceledikten sonra, usulca yırttım. Zarfta senin adın vardı ya, inanmıyordum yine; «onunsa ya?» diyordum. O ara, kalfalardan birinin kirli kirli gülümseyen yüzünü de gördüm. «Mektup mu kızından?» dedi Usta. Konuşmadım, gözlerimi yumdum. Kadife gibi bir şeyler kaplamıştı içimi; elimdeki kağıtlardan yumuşacık bir ışık dökülüyordu ömrüme sanki. Soluğumu tuttum, kâğıdın altına baktım; senin adın.

Mektubu okumağa kıyamıyor gibiydim; «canım babacığım»ı görür görmez, titredim bir süre, soluk alamadım, «ölüm böyle oluyor, demek ki» diye düşündüm. Tüylerim diken dikendi, elime ayağıma iğneler batıyordu, başımı kaldırıp, «Tanrım ne güzelsin!» diye inledim.

Kağıdı dizime koydum, çevremdeki her şeye son kez bakmak istedim; hızla kayıp giden bir trendeydim sanki; apaçık göremiyordum hiç bir şeyi; bulanık, sisli bir dünyaya düşmüştüm; bir hayvan kadar mutluydum; «Tanrım, ne güzelsin!» diye inledim yine.

Her şey çözüldü, nolduysa o an oldu işte; kalfalardan biri, ağacı andıran yüzünü tuta tuta gülüyordu. Şaşırdım, bir hoş oldum; «ne var gülecek, bilmem ki, kızımdan mektup gelmiş işte!» dedim. O mu yalnız, öbürleri de gülüyordu, Usta da, çıraklar da. Anladım hemen, «oyun, ha?» dedim. Ben de gülüyordum; gülme yarışması yapıyor gibiydik. Ağaç yüzlü kalfa, «biz gülüyoruz ya, sen niye gülüyorsun?» dedi. Doğruydu, niye gülüyordum? Ağlamak yaraşırdı bana, onlara gülmek!

«Okumasam şu mektubu» dedimse de önce, duramadım, okudum. Ne ince, ne gönül ısıtıcı şeyler yazmışlar senin ağzından! Sen yazmışçasına sevindim, ışıklandım, içim içime sığmadı; belki de sendendir diye kuşkulandım içten içten. Konuşmadım ama, sustum. Bekledim. Duramadım sonra, ayakyoluna girip üç kez okudum. «Doğruyu konuşun, siz mi yazdınız?» dedim bir an geldi. «Ben yazdım»

dedi ağaç yüzlü sesini irileştirerek. Kuşkum ölmüyordu ne ki, «ya Nermin'dense?» Böyle diyordu içimin sesi; susturamıyordum.

Senin yazın değildi, anlamadım değil; «değişebilir bir insanın yazısı» diye düşündüm ama. Kendimden biliyordum, bir zamanlar yanyan yazarken, dik dik yazmağa başlamıştım. Değişiyor her şey; yok değişmeyen! Gel gör ki, yeminden çok korkan Usta, «Tanrı canımı alsın» dedi de inandım; insanlık dışı bir oyundu bu, acımasızlığın en karasıydı. —Tatlı anlar geçirdik yine de, kahkahalar attık!—

Bir ağaç gibi sararıp soldum ya, döküldü ya tüm yapraklarım; eğlencesiyim herkesin. Sende suç biraz da, ne desem yapmıyorsun, susturmuyorsun o dilleri iki satır yazarak!

Akşam olurken, daraldı içim; o kadar ki, boğulacağımı sandım; kuşku kuşları kanat çırpıyordu beynimin içinde hâlâ; «sormalıyım Nermin'e, senden mi mektup?»

Saat beşti; telefoncu bayan, «zor çıkar altıya dek» dedi, «çıkmaz belki de... Hayır, çıkmaz...» Yürüdüm, kapıdan çıktım; üç el silah sesi, beynimi bir kağıt gibi yırttı, öyle sandım. «Yat yere, amca» dedi kavruk bir ses. Yattım. Yorgun, hantal kuşlar gibi kaçışıyordu insanlar; acıdım. Yerdeydi başım; dudaklarım bir ciklet kağıdını öpüyordu; muz kokusu! Üç el silah sesi beynimi boşaltmamıştı daha, arasıra solar gibi oluyorsa da, sonra daha büyüyor, köpükleşiyordu. Mektuptaydı hâlâ akılım; başımı kaldırdıkça gördüğüm uysal, ak bulutlara gülümsüyordum, «durun, durun, alın beni de» diyordum. Durdu biri, «çık üstüme, hadi» dedi. Çıktım; yumuşak, yağmur kokulu bir güzelliğin içine düştüm. Sana geliyordum. İçimde binbir sevinç, binbir bayram. Bazı bazı;

— Geldik mi? diyordum buluta. Nerdesin?

Her yerimi öpen bulut hızlı hızlı solumağa, kararmağa başladı bir ara, homurdandı, kustu beni.

— Nerdesin?

Soruyordum boyuna, «nerdesin, nerdesin?» Ölmüş buluttaydı gözüm, polislerde. Koşuşuyorlardı. Beynimdeki

silah sesleri taptazeydi, kulaklarıma abanıyordu. Kalktım; sokağın ıssızlığına baktım; ilk kez gördüğüm bir kuş —saydam gibiydi— can çekişiyordu. «Kurşun mu değmiş?» diye düşünürken, bir kadın, uzun uzun bakarak gözlerime geçti yanımdan. «Süheyla, sen misin?» Söyledim mi böyle, bilmiyorum. Gölgesi bile güzeldi, sülün gibiydi; elimi değdirmek geçti içimden. O tanıdık bakış gitmiyordu, duruyordu boşlukta. Yıllardır böyle okşar gibi bakmamıştı bana kimse. Çabuk çabuk yürüdüm, öne geçtim; hayır, o değildi, annen değildi!

Dönerken dükkâna, annenin açtığı davayı düşündüm hep; gelemem, hayır; versin kararını yargıç, bir duruşmada bitsin. Şu var tabi annenin bilmediği; anıları da yok edebilir mi yargıç?

Söyledin mi yazdıklarımı, «babam üzülüyor, yapma» dedin mi, «bunca yıl, kuşlar çiçekler gibi yaşadınız, koparma şu güzelliği» dedin mi? Soruyorum, dedin mi? De, demedinse; yapmasın; uzakta yaşamağa, yılda bir görmeğe razıyım; vaz geçsin yeter ki! Düşündükçe, çok yüksekten karanlık bir yerlere düşer gibi oluyorum; başlıyorum titremeğe; —sıtma mı yoksa?— az da sürse iyi olmuyor, o çürük kokusu sonra bir de!

Yalvarıyorum, Nermin, söyle annene!

Şaşkınmışım, öyle dedi Usta, kapıdan girince.

— Neden? demedim.

Sormadım, hayır, baktım gözlerine; «konuş, konuş» dedim susarak.

— Çıkıp gidiyorsun, nereye gidiyorsun? diye bağırdı. Akşama değil miydi elindeki pantalon?

Susuyordum hep; gözlerimin içiyle konuşuyordum gerçekte; sessizlikle boğuyordum sözlerini.

— Bunamışsın belli ki!

Güldüm; daha kızdı, karardı bakışları.

— Valla bunamışsın!

Küçük, perişan görünüşlü bir kız geldi kapıya bu sıra; saçları diken sarısı, yüzü kirli mavi, dilenıyordu.

— Nermin! dedim birden. (Neden sana benzettim, anlıyamadım).

Konuşmuyor, gülümsüyordu. Gözleri göz değil, iki temmuz güneşiydi. On lira verip, «yeter mi?» diye sordum.

— Yeter mi sarı çingene?

Gülüyorduk gözlerimizle; o benden daha güzel, daha hakkını vererek gülüyordu; gülme uzmanı olmuştu o yaşta. Usta, «dedim ya bunamışsın, paran yok, on lira veriyorsun» diyerek, dilenci kızdan duyduğum mutluluğa bıçak sapladı.

Usta'dan başka, öbürleri de şaşırdı davranışıma; «delirmiş mi» gibi baktılar. Yolda gördüğüm, annene çok benzettiğim, gölgesine el değdirmek istediğim o kadını düşündüm de gülümsedim bir an; kimi görsem, hangi kıza kadına baksam, ya seni andırıyor, ya anneni bana. Bir öfkelenen, bir gülen Usta'ya da sordum, «neden sence; kimi görsem onları andırıyor?» Konuşmadı.

Kar kokusu sanki, duyuyorum; soruyorum kendime; «tez mi gelecek bu yıl kış?» Gelsin, gelmesin; bana ne, neden ilgileniyorum? Korkuyor muyum? Korkuyorum, evet. Bilmediğim, görmediğim biçimlendiremediğim bir şeyden. Sisleşmiş, uzaktan uzaktan kokusu gelen; fırtınadan önceki yaprak hışırtısı gibi, denizin gecedeki soluyuşu gibi bir şeyden. Rengi var mı? Var, yorgun sarı.

Sendendir, dilerim ki, o mektup; dükkândakilerin oyunu değildir, sendendir! «Ey yaşam» diyorum, tersten tersten okşuyorsun tüylerimi hep! Neden? Alıp veremediğin ne?

Tombik baban Halil

Not Kimse ilgilenmiyor benimle. Yüz yıl önce ölmüş biri miyim?

Esmer Çocuk;

26 Kasım 1976

O söyledi, ben söyledim; kavga ettik Usta'yla iki gün

önce. Dükkanda yatmıyorum şu an, pansiyondayım. Onurlu, okul görmüş bir insan olarak en güzeli seçtim, inanıyorum. Dudak mı büküyorsun yoksa, görür gibiyim.

Hep o sözler, bitmiyor hiç, anlatıyor her gördüğüne; beni çekiştiriyor, yaralıyor durmadan; bir çiçek gibi sustuğumu gördükçe kabalaşıyor, köşeye sıkıştırmaktan zevk duyan bir hayvan nasıl bakar, öyle bakıyor.

Neden böyle, bilmiyorum; zararım mı dokunuyor; yük müyüm sırtına; istemiyor da beni, söyliyemiyor mu? Sordum bir bir, sustu. «Konuş, de bir şeyler» diye bağırdım, «ne suçum var ucuz pantalon dikmekten başka?»

Neler neler mi anlatıyor? Dükkânı yakıyormuşum bir gün; ateşte unutmuşum yemeği; kömürleşmiş fasulyeleri seçerken fırlatmış kapıp elimden; gelmezmiş benim gibisi dünyaya; yaşamımı filme dökse yağmur gibi para kazanırmış! Hele bir gün...

«Hele bir gün...» diye başlıyor ve susmuyor. Olay şu; kestiler elektriği bir gün; kağıt atılmış, ödenmemiş. Bir bendim dükkânda. «Usta öder» dedimse de, dinletemedim görevliye. Pensle telleri bükerken keyifli keyifli baktım, çok hoşuma gitti. «Ne kadar alışık ellerin, kanaviçe örüyor gibisin» dedim. Güldüştük. Öğleye yakındı, geldi Usta; sevinç içindeydi yüzü; şakalaşıyor, kahkahalar atıyor, türküler çağırıyordu; kaynayan bir su gibi şımarıktı.

— Kutlarım seni, elektriği kestiler, ödememişsin! diyerek kaynayan suya soğuk su döktüm.

Görecektin yüzünü, gözlerini o an; sönen bir balon, çırpınıp çırpınıp ta sonra yumuşacık ölen bir balığı andırıyordu. Soldu, duruldu birden. «Noldu?» der demez, üstüme geldi; elini kaldırdı; gömdüm başımı kollarıma, bekledim; vurmadı ama; «tüüüü» dedi. Şaşırdım, sağıma soluma baktım, «şuna bir şey diyin» diye yardıma çağırdım gözlerimle ordakileri.

— Geber!

Bıraktım iğneyi, sesimi zavallılaştırarak:

— Ne yaptım, söyle suçumu? dedim.

Yakındım kapıya, kaçmağa hazırdım, döveceğinden korkuyordum. Başladı.

Bir damla aklım varmış, kurumuş o da son günlerde, yırtık bir ayakkabı gibi evden atılmam boşuna değilmiş; bir seven haniymiş beni; elektriği açtırmak ölümmüş; param yoksa köşedeki dilenciden bile alabilirmişim!

— Yuuh, yuhh sana!

Dilimin ucuna birbirinden güzel sözler birikiyor, ama konuşamıyordum; «onurumla oynatmamalıyım» dedikçe küçülüyordum sanki, yok oluyordum az az.

— Geber!

Kaçıncıydı bu; susamadım; kılıçlaştım birden;

— Susar mısın? Baban yaşındayım; susar mısın? Seni dinliyorum nicedir, ağır sözlerini. Konuşmuyorsam inceliğimden, olgunluğumdan. Rüştiye sondan ayrılmış birine yakışır mı yaptığın?

Susmuyordu; tükrükler saçıyordu konuşurken. İşin kötüsü, dükkandakiler de onundaydı; «olur mu?» Sonunda;

— Çık, git; kalma bu dükkânda geceleri, dedi.

— Gündüz de kalmam, dilersen!

Uzun uzun düşündü;

— Yoo, geceleri, dedi.

Düşündüm de sonra, korktum, içim titredi; «neden öyle dedim?» diye. «Olur, kalma gündüzleri de» dese ne yapardım, nerelere giderdim, nasıl bulurdum o küçücük ekmeğimi bu yaşta? Kim der bana «gel,» hangi terzi?

— Olur, dedim, çıkarım; kalmam dükkânında geceleri! Dediğin olsun!

Kahvedeki çocuklardan biri, ev buldu bana; dururken bile titreyen, uzun uzun soluyan, gümüş yüzlü, yumuşamış yaşlılara benziyor; Ermeni iki kızkardeşin. Büyüğü Seta, küçüğü Stella. Çürümeğe bırakılmış şeylere benzetiyorum onları; —anlıyamadığım bir duygu— acıyorum. Stella, oldukça küçük Seta'dan; kuaförde çalışıyor; gençlik günlerinden, eski güzelliğinden bir rüzgâr var hâlâ yüzünde; evlenmemiş hiç; eğiyerek bakıyor gözlerime; beni beğendiği, yakışıklı bulduğu belli. Kimi akşamlar, odalarına gidiyorum, gözlerinin altından süzmüyor mu beni, gü-

lesim geliyor. Seta çalışmıyor, evde hep, bıyıkları var ak ak, Ermenice şarkılar söylüyor dalgın bir yüzle. Sesi çok çirkin, soluğu da yetmiyor. Stella söylemiyor; «söylesene» diyorum, susuyor, gülümsüyor, utangaç bakıyor. Dedim ya vurgun bana sanki!

Dükkanda yatmadığıma seviniyorum, «kovdu Usta iyi ki» diyorum; odam var ayrı, yatağım, yorganım. Kahve içişime, portakal yiyişime karışılmıyor; kuş gibi özgürüm. Kahve cezvemi, fincanımı da getirdim yanımda; yorgun akşamlarımı kahve içerek dinlendiriyorum. Ne çok özlemişim evi meğer; küçüklü büyüklü odaların kokusunu; gece oldu mu, insan gibi usul usul soluyuşunu; üstüme kapanışını; beni öpüşünü; saçlarımı sevişini; annemleşmesini; yeni gelmiş gibiyim dünyaya!

«İspirto ocağı patlar da yangın çıkarsa ya?» diyor Seta arada bir; —Ispirto ocağında çok güzel pişiyor kahve— üzüntüye, korkuya bakıyor gözlerime, yutkunarak yalvarıyor, göğüs geçiriyor; «nolur halimiz?» «Olmaz bir şey, korkma» deyip ona da kahve veriyorum. Hoşlanıyor, «iyi insansın çok» diyor, annenin beni istemeyişine, sizlerin uzaklığınıza şaşıyor. Seni konuşuyorum ona, «bir kızım var su gibi» diyorum, «memur bankada; evlensin, alacak yanına, çalıştırmayacak beni; mektup yazmamasına bakma, annesinden, teyzesinden çekiniyor. İsteyen biri varmış, babası karışır, demiş annesi; gelmesini bekliyorum adamın; beğenirsem, seversem derim tabi «peki.»

Böyle şeyler söylüyorum hep; içer gibi dinliyor sözlerimi. Küçüklüğünü anlatıyorum, annen evde yokken sana yedirdiğim mamaları, bazı bazı benim de tattığımı dayanamayıp; günlerden bir gün, tüm mamanı yiyip ağlattığımı seni...

Gülüyor sözlerime, «yok musun ah» diyor.

Korkaklar çok; Seta da, Stella da benzemiyorlar bana. Küçücük bir patlama duyunca, şaşırıyorlar, karmakarışık oluyorlar hemen. «Ben varım» diyorum, «korkmayın, eskiden korkmanızı anlıyorum; ben varım ama artık!» Uçuyor korkusu yüzlerinin, güzel bakmağa başlıyorlar; «Tan-

rı gönderdi seni» diyor Seta; Stella'yı anlıyamıyorum, başlıyor gülmeğe ben konuşurken. Niye gülüyor, aptal mı biraz?

İşte böyle güzel kızım, gelip geçiyor günler; bir baharın yerini bir başka bahar, bir güzün yerini bir başka güz alıyor; değişen yok aramızda ne ki, dağılmıyor sis! Sürecek mi bu, bitmiyecek mi? Ölmüş olsam gelir misiniz? Duymazsınız bile. Günler sonra belki. Belki, o da. Seta söz verdi dün, «gömerim, korkma» dedi. «Bırakma belediyeye» dedim. «Olur, bırakmam!» Yine gülüyordu Stella; gülüyor hep, kızıyorum bazan.

İnciniyor musun yazdıklarımdan, bilmiyorum. İncinme, nolur; soluk, uçuk, zavallı bir umut işte! «Nolur nolmaz» diye düşünüyorum, «gün olur, yumuşar yüreğinde bir yer; iki satır yazar çürümüş babasına!» Dedim ya, umut; tükendikçe üreyen, üredikçe tükenen tatlı hastalık! O da olmasa, ne yapar, nerelere gider, bu çirkin, yorgun başımı hangi deliğe sokarım?

Biliyorum, seviyorsun beni, Nermin, çok seviyorsun; çok çok seviyorsun. İnan bu sözüme; çok, çok, çok...

Öperim ellerinden.

Baban Halil Usta

Not «Stella'yla evlen» diyor dükkandakiler, şaka yapıyorlar!

Güvercin Bakışlım;

13 Aralık 1976

Tuhaf, şaşkın, anlaşılmaz; dahası, biraz bunak biraz soytarı gözüyle bakıyor ya bana herkes, sanki onları haksız çıkarmamak için bir yığın inanılmaz şeyler yapmak zorundaymışım gibi davran yorum şu son günlerde. Söylesem inanmazsın; güvercin yiyorum Tanrının günü; bazan iki, bazan üç. Kanatlarında sevgi, barış, güzellik taşıyan o ermiş görünüşlü güvercinlerin etleri ne tatlıymış meğer! Şu ana dek neden düşünmemişim, şaşıyorum. Şaşıyorum, evet;

öylesine güvercin dolu da İstanbul, neden sürmüyor kimse evini, neden tutmuyor, neden yemiyor? Toklar anlıyorum; ya açlar? —Gerçek aç yok mu bu ülkede henüz?—

Gizli gizli, utanarak tutuyorum güvercinleri; özür dilercesine; «açlık olan yerde barış olmaz, barış simgesi olduğunuzu gösterin filozof kuşlar!» deyip kesmeden önce öpüyorum boyunlarını. Cami ya da saçak altı kokuyor tüyleri.

Kimi gün haşlıyor, kimi gün kızartıyorum; «ne çok tavuk eti yiyorsun» diyor Seta, «kazan yorsun demek!» Mutfakta ayıklıyorum gizlice bilinmesin istiyorum; o bir lokma başını, tüylerini kağıda sarıp atıyorum. Üç gün önce yağmurlu bir akşam, anlar gibi oldu Seta; şaşkın bir yüzle, «böyle piliçte oluyormuş demek, güvercin sanki!» dedi. Gülesim geldi, demedim bir şey, önüme baktım. Seta severek yiyor da, Stella bakmıyor bile. Güvercin eti yediğimi görünce, buz gibi gülümsüyor. «Anladı mı yoksa?» diyorum. Nolur anlasa; namussuzluk mu güvercin eti yemek?

Eve giderken önceki akşam bir terslik oldu ne ki.

Kara, iri, eğri bir güvercin kaldırımda; tüylerini kabartarak, çalım satarak yürüyor. Yol boş; bir ben, bir güvercin. Ceketimi çıkarıp yürüdüm usulca, «uçma, acı bana» dedim. —Öyle diyorum hep— Ensemi bir şey kaptı bu sıra; öyle sandım; ağır bir eldi belli ki. Yan gözle bakınca, bir dağ gördüm. Adam, değil, dağ. Gözleri bakmıyor, kurşun sıkıyordu. «Bırakır mısın ensemi, acıyor» der demez yere düştüm; burnuma vurmuştu. Yaklaşıp:

— Ayıp değil mi, günah değil mi? diye bağırdı saçlarımın içine.

Korktum.

— Açım, dedim. Açım çok.

Burnum kan yordu; dilimin ucunda; ılık, benim kadar yaşlı kanımın tadını duyuyordum incecik. Elimin tersiyle siliyordum ki, ansızın utanan yüzünü yüzüme yaklaştırdı adam; «açsın, ha?» diye sordu, sesine yakışmayan bir incelikle, «açsın, ha?» Yaptığına üzülmüş gibiydi, öyle diyordu gözlerinin içi; ağlayacak sandım. Parçalanmış bir onluğu

avucuma yapışıp gülümsedi; «al!» Aldım sessizce; uyuşmuş gibiydim; başıma gelenler ilgilendirmiyordu beni; başkasıydı dayak yiyen, burnu kanayan, öyle a.g lıyordum; bakıyordum yalnız; nasıl bir duygu içinde olduğumu bulamıyordum. Adam uzak.aşırken, «kim acaba?» diye sordum kendime, «neden vurdu? Daha m.. çok seviyor güvercinleri insanlardan?» Kalktım yavaşça, burnumda bir elim; yürüdüm. Bir şey çatırdadı sanki o an içimde, bir şey yırtıldı; onurum muydu? Neden vurmuştu, neden kanatm ştı beni? Hırslandım, «dövüşmeliyim» dedim, koştum ardından. Yoktu, sokağın serin.iği, bomboşluğu, öğürtücü bir koku karşılad.. beni. Gülmeğe baş.adım; nasıl dövebilirdim o dağı? Bu soruya: «Dövmek değil, dövüşmek önemli!» diye karşılık verdim.

Burnumun kanı durmamıştı eve geldiğimde; Seta,

— Anarşistler mi?» diye koştu beni görüp. Yüzümü, saçlarımı tuttu, inceledi;

— Söyle, kim?

— Bir dağ!

— Dağ mı?

— Dağ.

Gülüyordum bakışına, gözlerinin sorusuna.

— Biri dövmüş seni!

— Güvercin yakaladığıma kızan biri.

— Su çek burnuna, su... Durma...

Ağlıyordu başı önünde; sessiz, yumuşak, büyük bir haksızlığa uğramış gibi. Anlam veremedim, «sana ne, benim dayak yiyen» diyecektim, diyemedim. Şaşırmıştım. Çok çok bir yumruktu, ne vardı büyütecek? «Seta?» dedim; konuşmadı, bakmadı, ağlıyordu öyle hep. Bir kadife de ağlasa böyle mi ağlardı? Diken diken oldu tüylerim, duygulandım; «benim için de ağlanabiliyor demek ki» diye düşündüm. «Seta» dedim yine, «üzme kendini, yok bir şey ağlayacak, sus nolur!» Başına dikilmiştim; akpak olmuş saçlarına, ağlayışının içtenliğine, sessizliğine bakıyordum. Sevesim geldi o yaşlı kadını, kardeşime sarılır gibi sarılmak öpmek uzun uzun. Anlamaz da kızar diye kork-

tum, öpmedim. Bir ara başını kaldırdı, gözlerini sildi; «yaa» diye gülümsedi, «güvercin yiyordun demek her gün!» Utandım, «evet» dedim, «para vermiyordum ete.» Az önce ağlayan Seta gülüyordu durup durup. Ben de gülüyordum. Başkasın n yaptığına güler gibi. Tuhafıma gitti biraz; «güvercin avlayan, güvercin eti yiyen de oluyormuş demek!» diye düşündüm.

Güvercin eti yediğimi duyan Stella demedi bir şey, eskiden nasıl gülümsüyorsa gü.ümsedi öyle; gözünün a.tından bakıp bakıp göğüs geçirdi. İnanıyorum, tutkun bana, sevgiyle yük.ü. Güzelmiş bir zaman.ar, belli; burnu, gözleri, el.eri hele. Zaman n kurşun.arı değmemiş pek. Seta'nın değil de Stella'nın duymasını istemezdim güvercin avladığım. Dayak yediğimi Seta'ya anlatırken kafesten kaçan bir kuş gibi, —güvercin gibi— kaçıverdi ağzımdan! Yiyemem artık güvercin eti. Güvercin eti mi yalnız, tavuk eti de! Kim inan r tavuk desem, göstersem üstelik.

Neler yazıyorum, değil mi? Nelerle karartıyorum içini? Güvercin avlayışım gizli gizli, burnuma inen koca yumruk, Seta'nın duygulanmaları, Stella'n n bayılmış gözleri ne der sana? Ama şu var; ne yazabilirim başka? Gün boyu damla damla bana dolanları ak kağıda döküyorum; bu hepsi.

Küçük, utangaç bir sorum var; öfkelenmiyeceğini düşünerek yazıyorum; Stella'yla evlenmeme ne dersin? İnan, vurgun bana; gözlerinin pamuk gibi bakış ndan, gülümseyişinin yorgunluğundan anlıyorum. Dükkandakiler de öyle diyor; «gel, kaçırma!» Gülüyorlar sonra da; «salon tutup çalgı çağırır z, parası bizden!» Düşünüyorum uzun uzun, «ne yapsam?» Para kazanan; dünyaya, insanlara iyilik, sevinç dolu gözlerle bakan bir kadın Stella, «zor ağır günlerimde bakar bana» diye düşünüyorum. «Gömerim seni ölürsen» diyor gülerek. Sordum da söyledi tabi. Dün. Hayır, bugün. «Kaç ncı artık» diye çıkıştı önce, sonra kirpikleriyle oynayarak, «olur, gömerim» dedi, «ölün kalmaz yerde!»

— Evlensem mi Nermin, söyle bir şey? Annen ki, beni

sevmiyor, annen ki boşanmak istiyor; neden almayım Stella'yı? «Evet»ine bağlı senin, «hayır» dersen gelmez elimden; başımı eğer, susarım.

Sevgiler kızım sana, hoşça kal! Güvercin yakalayıp yediğime gülme; «ne tükenmiş bir adam!» deme, baban olduğuma yanma! Olur mu? Düşün söylediğimi; «olur» dersen evlenirim, beklemem. Seni isteyenler nerdeler, neden gelmiyorlar? Kızmıyor muyum sanı yorsun; gelsinler geleceklerse; öldü gözlerim yollara bakmaktan! Dilerim, içi dışı güzel bir çocuktur da, «peki» derim! Öyle değil mi, kuzum kızım?

Babaların en içlisi
Halil

Nermin;

24 Ocak 1977

Sana hiç mektup yazmamaktı düşündüğüm «ama olur mu?» dedim kendime, «azarla önce, sonra kes! O koşsun biraz da ardından, anlasın işlediği ağır suçu!»

«Yüreğinin bir yeri sızlamadı mı? Soruyorum. Saçlarımı dikenleştirerek, gözlerimi büyük büyük açarak, sesimi irileştirerek çığlıklar atıyorum; «neden, neden, neden?»

Yazarken bunları hasta bir kedi yavrusu gibi titriyor ellerim; yıllarca dikiş dikip karnımı doyuran, derisi paslarla dolu o pörsümüş ellerim! Acıyarak bakıyorum; sağ elimle sol elimi; sol elimle sağ elimi okşuyorum, «ne var titreyecek?» diyorum. Tabi onlar da haklı; ne çok sevmişlerdi, okşam şlardı seni bir zaman.

Usta duyurdu ilk; ne yaptığımı anlatayım da, üzül, biraz yan! «Verseydim haber!» de. Beni bildiği için, yumuşacık vermeğe çalıştı kara haberi, sezdirerek, köşelerini yontarak; «çağırmasa düğününe beni kızım, gülümserim» dedi boş boş. Bana bakıyordu gözleri. Kuşkulandım birden;

cızz etti yaşlı, yorgun yüreğim. Demedim bir şey, «boşanacak bir sağanak ya, bekle az» diye geçirdim içimden. Konuşuyordu boyuna. Bekmiştim. Başımı kaldırıp, «söyle, nolmuş; ölüm mü gelmiş sevdiklerime?» dedim.

— Üzülme, nolur.

— Söyle, ölüm mü?

— Hayır.

Anladım bir şeyler; o kadar anladım ki, boğuluyor, çırpınıyor gibiydi yaşamım.

— Söyleme, söyleme nolur... Anladım, bildim her şeyi... Gerek yok konuşmana... Hayır...

Annenin benden ayrıldığını, yargıcın bizi boşadığını sanmıştım. Söyledim, güldü, «yoo» dedi.

— Yaa?

Nerden bilirdim evlendiğini; düşünebilir miydim, geçer miydi içimden? Bana gelecekti seni isteyen, bana soracaktı. «Evlenmiş senin kız» deyince Usta; ışıkların kesilmesi gibi bir şey oldu gece; sonra bir hayvan çığlığı içimde; ciğerlerimi parçalayan, dalga dalga sönen. O kadar. Anımsadığım bu. Baktım, bir ara, su atıyor yüzüme birileri. Yerdeyim, yatıyorum; yığınla el vücudumda. Yeni uyanmış gibiyim.

Az sonra, anladım iyice Usta'nın söylediklerini; sözcüklerin içinde ışıklar yanar gibi oldu, «evlenmiş senin kız!» Önce o suçsuz sardunyaları attım yere, sonra kendimi. Küçük, yaramaz çocuklar gibi ağlıyor, tepiniyordum; yerlerde yuvarlanıyordum. Sonra söylediler, doğrulup oturmuşum bir ara, gözlerimi yumup, «düş, düş» diye sayıklamışım. Anımsamıyorum; öyle diyor dükkandakiler; biri ikisi değil, hepsi, «korktuk delirdin diye!»

Nasıl Nermin, sevdin mi? «Ne güzel» dedin mi yaptığına? «Babamı düğünüme çağırmamak gibi zor bir şeyi başarabildim» deyip mutlandın mı? Görülmüş müdür böylesi, var mıdır dünya üstünde? Evet, görülmüştür, vardır; sensin bu. Benim kızım. Nermin. Yıllar yılı, «çalıştırmayacağım, bakacağım sana» diyen en tatlı sesiyle.

Bir bir öldürdün umutlarımı. Neden acımadın?

Kötü haber doldurmadan içimi, en güzel duygularımı kurutmadan, düşlere binmiş, sal..an yor gibiydim. Ev..enmişsin, yanına almışsın beni, çalışmıyorum artık; kocan bir ağaç gibi sessiz, iyi; «baba», «babam», «babacığım» diyor hep, «şunu ye», «bunu iç», «şöy..e otur...» Sıkı..ıyorum yoğun ilgiden, «rahat bırakın beni çocuklar» diyorum. Bırakm yorsunuz. Sinemaya götürüyorsunuz. Uyuyorum. Gülüşüyorsunuz uyandırıp.

Burda verdi haberi tam Usta, bir bomba fırlattı yaşamıma. Söy..emeseydi, duymasaydım, daha iyiydi! Kapattım ağzımı, konuşmadım o gün hiç, yemek yemedim, çalışmadım. Eve gidip yattım erkence. «Bir şeye üzülmüşsün» dedi Seta, an..adı. Yaşl , yaşlı gözlerimi el..erimle kapayıp usul usul ağ..ad m. Konuşmadım, demedim bir şey. Neden mi? Bilmiyorum.

Hayır, biliyorum; en sevenler bile seni; hüznünü, tasanı, felaketini sevinçleri yapıyorlar. Belli etmemeğe çalışsalar da, seziliyor bu. Seta susmuyordu, sonunda, «kız n dan gelen haber mi de..di yüreğini?» dedi. Şaşırdım, «nerden an..adın?» diyecektim, tuttum kendimi, uzun uzun baktım yüzüne ağlayarak.

Ne denir? Yok diyecek! Öldü aramızda her şey. Başlamayan güzel günlerimi karartt n, doğmadan ö..en çocuklara döndürdün. Yazmam sana, bekleme! Bunu da yazmazdım ya, duramadım; elime, yüreğime söz geçiremedim. Üzüntümü, öfkemi, yüreğimin acısını dile getirmek için bir söz bulamıyorum şu an. Ar yorum, bulamıyorum.

Sonraki gündü; avukat bir müşterinin yanına gittim, «babasını düğününe çağırmayanın suçu ne, bak şu kara kapl ya!» dedim. Gözlerini gözlerime yaklaştırdı, hastaneden kaçmış bir deliye baktı.

— Tanımadın mı?

— Tanımad m.

— Doğru. Dünle bugün arasında bin yıl yaşlandım.

— Anlat, otur da.

— Bir cezası olmalı bunun, diye bağ rdım. Vereceğim mahkemeye, görecek!

Güldü:

— Neler gelmez yaşayanın başına! dedi. Çağırmıştır da, eline geçmemiştir belki, terslik olmuştur!

Üzülmüştü durumuma, acıdığı belliydi; ellerimi sevdi çenemi, saçlarımı tuttu.

— Ağlama.

Yürekler dolusu acıması birinin hoşuma gitmiyordu, beni çocuk gibi görmesi. Ama ordan çıkınca, ben de düşündüm tersliği. Kafası durgun bir postacı bizimki; gözlerinin içi, bakışları pıhtı pıhtı, «yanılabilir» dedim. Kaç kez söyledi Usta, «on dört numaranın mektuplarını bize getiriyorsun, getirme» diye, anlamıyor. «Öyle bir şey mi?» diyorum. Sanmam; olmamıştır, olmamıştır, hayır! «Olabilir mi terslik?» dedim Ustaya, «bilmem, belki...» dedi, dudak büktü. Yo, yo, kendimi kandırıyorum ben, yalan söylüyorum kendime. Annen haklı, maskaralar kralıyım. şaşırmışlığın içinde çırpınıyorum.

Sevmiyorum kendimi, başkasına kızar gibi kızıyorum; «öl de, topraklara gir» diye ileniyorum. Evlendiğini duyduktan sonra böyle oldum nedense; dayanamıyorum Halil usta'ya artık; tokatlamak, tekmelemek istiyorum. «Ey ölüm, kov bu dünyadan beni artık!», böyle bağırdım dükkanda az önce.

Not Yazmam sana artık, bekleme. İçim istese de yazmaz elim.
Düşlerinde bile «baba» deme bana.

Güzel çocuk;

21 Mart 1977

Seni bağışladığımı, seni eskisi kadar —çok belki— sevdiğimi, boşboş ömrümde senden başkasının soluk alıp vermediğini söylemek için yazıyorum bu mektubu. Aylar oluyor, tek satır yazmadım; bekledim. Beklediğim neydi, bil-

miyorum. Senin kokunla dolu bir mektup mu, haber mi? Belki. Belki «gel» dersin diye düşünmüşümdür.

«Gel baba; annemden ayrı yım artık, değiştirdim evimi, (çalıştırmayacağım, bakacağ m) sözünü unutmadım, uzun yıllar iğne tutan ellerin dinlensin. Gel, yollarda gözüm!»

Olur mu, kolay m ? Yorulsam da, damarlarımda kan değil, yorgunluk akıyor gibi gelse de, durabilir miyim, yaşayabilirim miyim iğne tutmadan? Sonra şu; ister mi kocan? Yeter mi «gel» demen senin?

Bayram gibi yaşadığınız günler bunlar, kana kana içip doyamadığ nız! Karartmak olur mu onları yanınıza gelip, yaşamınıza bir kene gibi yapışıp, bir diken gibi kanatıp?

Olur mu? Sen «olur» diyeceksin, kocan «olmaz.»

— Güzel günlerimizi soldurtamam o tuhaf adama! —Örnek demiyor yine de, ince çocuk!—

Böyle böyle başlayacak atışmalarınız, zindanlaştıracağım menekşe ömrünüzü.

Biliyorum; sana yazmadığım günler, yaptıklarımı, başımdan nelerin geçtiğini düşünmüşsündür. Aynı şeyler; bir ak kağıttı ömrüm, bomboş. Issız, anlams z, zavallı. Günlerce yazmadığ ma bakıp, «öfkelendi» demiş olabilirsin. Öldüğüm de gelmiştir akıma. Şurası ortada ki, çıldırdım ilk günler; oturamad m, yürüyemedim, yatamadım, kalkamadım; düğüm atmıştın yüreğime çünkü. Düğünün çivilenmiş gibiydi düşlerime. Aynı düş görülür mü bütün uykularda? Gördüm. İnan, inanma; gördüm. Ağlayarak uyandım çocuklar gibi. Saçlarımın ucuna kadar geldi bir gece Seta;

— Bir derdin var anlayamad ğım!

Gözlerim yüzünde, sustum.

— Konuşsana!

— Bir düş gördüm kötü. Çok kötü.

— Var sende bir şeyler. Deliriyorsun.

Kamaşır gibi oldu dudaklarım, güldüm.

— Delirmiyeceğim, korkma!

— Söz mü?

— Söz.

Yürüdü bana, bir sır verircesine usul:

— Delirmişsin çoktan, diyip çıktı odadan.

Neden uykularıma aynı düşler doluyor, anlamıyorum. Korkuyorum, «acaba» diyorum.

Sallanan bir korku içimdeki, gidip gelen, tik-taklarını duyduğum. Hayır, istemem, yapma; bozma aranı kocanla benim için. Nice yürekler acısı olsa da durumum-dükkândakiler böyle de düşünse, inanmıyorum- bozamam rahatını, itemem acılara seni. Gelsem, sığınsam evinize, güzel olur belki ki. İkiniz de çalışıyorsunuz, yardımcınız yok; neler yapmam ki! Silmek, süpürmek, çarşıya gitmek, yemek pişirmek, çamaşırı buğaşı yıkamak benim olur! Doğan çocuğunuza ninniler söylerim, altını temizlerim, mama yediririm. —Yemem mamasını, korkma— Nolsun daha? Yaparım her şeyi, utanmam; severek, türkü çağırır gibi. Kızımsın, gözbebeğimsin, sana değil de, kime uzatırım elimi?

Dükkanda söylüyorum bunları; neler demiyorlar, nasıl güzüyorlar! Garip bir senatör geliyor bugünlerde dükkana; benim gibi soytarı. Birkaç gün önceydi, onun yanında da konuştum böyle; çok güldü; yüzünü, gözlerini bir kızıllık sardı; tıkandı, gülemez oldu; inledi. «Ölüyor senatör, yaşasın!» diye bağırdım. Ölmedi ama. Gümesini yuttu bir anda, duruldu; yanıma gelip aptal görünüşlü ellerini dizlerime koydu;

— Pisliğini bile yersin kızının gel dese eğer, dedi.

İçinin ve dışının çizgileri kalın bir adam olduğundan «pisliğini» demedi tabi; kabalaştı. Diyeceğimi bekliyor, gözlerini ayırmıyordu benden. Sonunda:

— Değil mi öyle? diye bağırdı.

Susuyordum. Dükkandaki er ağzıma bakıyorlardı. Gülümseyen yapış yapış gözlerle. Sesini daha da hayvanlaştırarak;

— Konuş, dedi Senatör, konuş! Utanma, doğru de doğruysa!

Düşündüm; doğruydu. «Gel» desen, «gel yanımıza, yanımızda kal» desen, yerim sevincimden belki.

— Yerim, dedim, doğru.

Kahkahalarla doldu kulaklarım; binlerce güvercin kanat çırpmıştı sanki. Duygulandım, gözlerim suya batmış gibi oldu.

Yazamadığım günlerde neler yaptığımı düşünüyorsun ya, —nerden çıkar yorum— düğününü düşünüyorum ben de. Köpük köpük gelinliğin içinde ne inanılmaz bir gelindin kimbilir! Mutluluktan erimiş miydin, buğu gibi miydin? Bakışın, arasıra konuşuşun, incecik yürüyüşün değişmedi mi hiç? Değişmiştir. Böyle olduğunu kendi düğünümden biliyorum. Diyorum ki, düşünmemiş midir babasını? Çocukluğumuzun bizi üşüten bir yağmuru, gece yağan bir karı bile anımsandığına göre, neden anımsanmasın güzel, iyi, uysal bir baba? Söyler misin; içinde, yüreğinin taa kökünde bir yer ürpermedi mi; gözlerin, o güzel yüzün bulutlanmadı mı bir an bile?

Onlara diyeceğim yok; annenle Çetin'i tanıyorum. Sen? Başkasın sen. Beni en çok seven, en çok düşünensin. Sana da ben öyleyim; gülmekten, güldürmekten, yalnız ağzımla değil, tüm vücudumla o derin tadını emdiğim kahveden bile uzak yaşarım da, sensizliğe dayanamam! Neler yapmam, hangi acılara katlanmam istesen. Deseler ki, hasta yüreği Nermin'in —Tanrı korusun— seninkini takalım. «Peki» derim, inan sözüme, «peki» derim, «yaşadım yaşadığımca.»

Ellerini anımsıyorum çocukluğunun. —Birden oldu bu—.

Değişik, ilginç şeyler yazmak istedikçe düğünün geliyor aklıma; ellerini anımsıyorum çocukluğunun. —Neden ellerin hep?— Çektirdiğiniz resimleri düşünüyorum. Bensiz. Kocanla dans ediyorsun; annenle abinle teyzenle yanyanasın. Gelecek günlere gülümsüyorsunuz. —Bir akrep gibi çıkmıştır teyzen, biliyorum—. Öbür konuklarla sonra. Zorlama, yalan yüzler; zorlama, yalan gülüşler... Hani baban? Bir resim de babanla, o istenmeyen adamla hani?

Adam mı?

Gelseydim yüreğinizden vurulurdunuz, onurunuz ölürdü, biliyorum. Konukların yüzüne bakamazdınız belki de,

utanırdınız. İçlenip söz dokundurduğumu sanma; gerçek bunlar, öyle düşünüyorum. Kimi kişileri ölçüye, kimi kişileri gözlerini yumarak yaratmış Tanrım! Sonunculardan m ben. Bunu sen de, herkes de biliyor; niye söylüyorum? Ama seviyorsun babanı, özlüyorsun; susuzluk gibi duyuyorsun içinde; belli etmesen de, yazdıklarına karşılık vermesen de.

Gönderir misin düğün resimlerinden? Teyzen olmasın içinde, o akrep çığlığı! Yırtarım.

Şiir gibi günler yaşa Nermin'im, türkü gibi, çam ormanları gibi. Onurlu, büyük büyük. Sen ve kocan. Bekleyin düğün armağanımı, geliyor. Ne alsam? Eski günleri önüne dolduracak, benimle geçen yılların anımsatacak koca bir çukulata mı? Gülünç olmak için değil, güzel çocukluğunu saçlarından tutup sevmek için.

Yalnız senin baban
Halil

Sarı kanaryam;

23 Mart 1977

Okuyunca «sarı kanaryam»ı, köpüren bir ilaç gibi gülmüşsündür; binlerce, onbinlerce, milyonlarca gülücük bir sağnak olup yağm ştır yüzüne, biliyorum.

Sarış n mısın? Değilsin. Esmerle buğday rengi arasındasın; yağmur kokan bir renk.

Dündü; başım radyoya dayalı, sarhoş sesli bir adamın şarkısını dolduruyordum beynime; —Teyp mi dolduruyormuşum, öyle dedi Usta.—

«Sarı kanaryam, güzel kuşum...»

Önce sevmedim, «ne yapışkan şarkı böyle bu» dedim, ama sevdim sonra, şarkı söyleyene eşlik bile ettim, «bu mektubumun başlığı da «sarı kanaryam» olsun dedim.

Bunları yazarken, Usta'ya göz kırpıyor, «sarı kanaryam, güzel kuşum» diye mırıldanıyorum o aptal sesimle;

gülüyor, gülüyorum; içimden, «sarı kanarya'ya değil de, sarı bir canavara benziyorsun Usta» diye çığlık at yorum.

İki mektup yazdım ardarda. Nedeni; uzun, sarı bir zarf aldım Zonguldak'tan, o. Boşanm şız annenle, kocası değilim, karım değil artık. Kağıt üstünde bizi birbirimizden koparan yargıç, anılar mızı da alabilir mi elimizden?

Duruşmalara gitmemiştim, «boşanmak isteyen boşansın» demiştim, «beni istemeyene ne derim; onurluyum; bir kılıç gibiyim.» İyi ettiğimi biliyorum gitmediğime, duruşmalara girmediğime. Ne derdim? Yalvarır m ydım, susar mıydım başım yerde?

Onurlu, soylu davranışlarım: ödüllendirmek istiyorum; öpesim geliyor erimiş yanaklarımı, «aferin Ha.il Usta, gösterdin adamlığın:, soyluluğunu, yılların arasından süzüle süzüle gelen o.gunluğunu!»

Yaşamına, geçmiş ve gelecek günlerine saygısı, sevgisi olan bir erkeğin ne o.duğunu gördü annen işte. Anladı. «Kaygan bir yokuştasın, iniyorsun hız.a» diyen kimdi bana, anımsamıyorum. Annen miydi? Yanıldı eğer oysa; doruğundayım onurlu yaşamım n.

Kaçıncı yaz şım; yazıyorum yine; kızma; «evlenelim» diyeceğim ben de Stella'ya şimdi! «Sessizce evlenelim. Kimse duymasın. Biz bi.e. Kar sesi gibi usul usul.»

O zaman anlar annen, bir hüzün yakar içini, anıların saldırısına uğrar, «boşanmasaydım» der belki de. Yılların alışkanlığını, yılların yürekleri birbirine yapıştırıcılığını silmek kolay değil çünkü. Bir yaprağın döne döne düşüşü, mor bir bulut, camın terleyişi, çok sevdiğimiz bir çiçeği, bir kediyi öpmek isteyişimiz gibi küçük küçük şeyler bile, sevdiklerimizi, yakınlarımızı, ölülerimizi getirir aklım za, ürpeririz; «susmuyor anılar» deriz.

Benden de hoşlanacak, duygularıma önem verecek, yaşam kavgasında düştüğümü görünce, «tut e imi» diyecek bir kadın var; Stella. Gülümsemekten hoşlanıyor. Durgun yüzlü. Sesinde bir türkü güzel.iği, burukluğu var. Küçük küçük bıy klarını görmezlikten gelirsem güzel kadın! Davranışları incecik. Seviyor beni. «Kuruntu» mu diyorsun?

Değil. Gizli gizli bakıyor gözlerime; gözleriyle gözlerimi öpüyor. Yumuşacık, dalgın. Sevdalılar öyle bakar, biliyorum.

Ne diyorsun? Diyor musun peki? O kadar yazdım, sustun; şunu ya da bunu yap demedin, yol göstermedin. Kararım şu artık; istemesen de evleneceğim; yıllardır yüreğime biriken acıları kafesteki kuşları salarcasına salacağım. Özlemlerim var namuslu, sıcak çorbamı içebileceğim, saran, öpen bir eve. Hastalansam bakacak, ölsem gömecek birisi olmalı yanımda. —Stella işte bu.—

Biliyorum, «kızınım, bakarım» diyeceksin, «kaç kışın, kaç baharın kaldı?» Doğru; koşucular gibi ipi göğüslemek üzereyim, soluk soluğayım; derin acılarım, derin sevinçlerim var.

Ama istemem; bir karabasan olamam ömrünüzde; yaşamınızı kemiremem. Bir de şu; «gel» demedin düğününe. Nasıl güvenirim, nasıl inanırım? Biliyorum; teyzenle annen duvar oldular aramızda, «çağırma, kirletme en güzel günümüzü» dediler. Uydun sözlerine, çağırmadın. Büktün boynunu, sustun. Üzüldün, biliyorum; ağladın belki.

«Git, kendin konuş Stella'yla diyor Usta.» Utanıyorum, konuşur musun?» demiştim geçen gün. Neler yapmalıymışım, dinle:

Usulca çekip sessizliğe, söylemeliymişim açık açık; yanıyormuşçasına bakmalıymışım; arasıra omuzunu, arasıra ellerini tutmalıymışım ansızın öpmeliymişim titreyen alev dudaklardan sonra!

— Yakışır mı, olmaz! dedim. Filim mi çeviriyoruz?

Televizyondaki Amerikan filimlerinin etkisi, başka değil; karı-kocalar bile öpüşmekten konuşamıyorlar, dertleşemiyorlar oturup, billur gibi içkilerini yudumlayamıyorlar!

«Ey kişilik, televizyonun altında mı kaldın?» diye güldüm Usta'ya. Anlamadı.

«Mektup yazsam mı?» diyorum, bazı bazı. Aynı evdeyiz, tuhaf olmaz mı? Güvercin yediğimi bilmeseydi ne iyi olurdu! Utanıyorum Stella'dan; gülümsemeyle sıvanmışa benzeyen yüzüne bakamıyorum aklıma geldikçe. Bir an

şaşkınlığımdan hep; yumruk yediğimi söylememeliydim, «düştüm karanlık gölgelerin üstünde yürürken» diye bir yalanla geçiştirmeliydim. Söyle annene; «bir ermeni bulmuş, adı Stella'ymış» de. İncele yüzünü sonra da; solgun rengini ürperen gözlerini unutma; anlat bana bir bir, seviyeyim. Perişan bakışlarının ne kadar sürdüğünü, göğüs geçirmelerinin sıklığını.

O öyle yaptığından oluyor bunlar; hınç alıyorum, eritiyorum yüreğini. Şu var tabi, evlenemez annen; çocuklarımın yaşamına yılan gibi bir yabancıyı sokamaz, izin vermem. Söyle bunları! Kıskandığımı, eskisi kadar sevdiğimi sanmasın ne ki. Bitti o günler; anılarda can çekişiyor şimdilik. Ama diyorum işte, evlenemez; evlenmek için ayrılmışsa benden, büyük bir tehlike olurum. Dükkanın yanındaki kahveye gidip gelen solcu çocukların ağzıyla konuşursam, önce o halk düşmanı faşist ablasını, yani senin o eskimiş beygir suratlı teyzeni, yani sizi benden çatır çatır koparan o kadınsal pisliği, yani... Hadi, hadi, bende kalsın soylu incelik; sövmek ayıp bana.

Nasılsın kocanla, seviyor musun? Sevdiğini, güzel bir manzaraya bakar gibi baktığını biliyorum ona. —Beni sevdiğin kadar belki. Belki çok— İlk, taze günleri evliliğin bunlar, menekşe kokular gibi yaşanan. Karanlık bir akrebi, çelik rengi bir yılanı bile okşayabilirsiniz sevincinizden. Yakışıklı mı, uzun boylu mu, artist gibi mi kocan? Öyleydim bir zamanlar ben de; gören ayıramazdı gözünü. Bilirim genç kızları; babaları gibidir aradıkları, sevdikleri. Sağ ol yavrum; kocanı gördükçe beni görmüş gibi oluyorsun, belki de. Sağol.

Çok mu yazdım, bunalttım mı, «okuyamıyacağım bu uzun ve pörsük mektupları» diye mi bağırtıyorum seni boyuna?

Bağışla; bitiriyorum fısıldayarak kulağına:

Beni koparıp atmasına annenin üzülmüyorum, içlenmiyorum. Stella var çünkü gelecek günlerimi baharlaştıracak. Yaşasın Stella!

«Evlenir annem de!» Öyle mi diyorsun? Gözlerinle,

sessiz. Doğru, bulmuştur bile ablası. (Ey Tanrım, öldür şu kadını, rica ediyorum!)

Yüzünde, davranışlarında, sesinin derinliğinde gençlik günlerimin rüzgarı esen kocana —ne büyük benzerlik— binlerce selam! (Anlatıyor musun beni o güneş kokan sesinle?)

Düğün armağanın dolaş yor içimde günlerdir; ne göndersem? Değişik, kimseninkine benzemeyen olmalı. Kara gizlenmiş küçük bir çam ağacı mı, yıldızların salkım salkım aktığı bir temmuz gecesi mi, benim ağlamamı taşıyan —hani o günkü— bir teyp bandı mı?

Bitanecik baban
Halil Usta

Not : Göndereceğin resme uzun uzun yaz; küçük yaz ki, çok sığsın!

Dünyanın En Güzeli;

14 Nisan 1977

Sevinçle üzüntü yanyana içimde bugün; kardeş kardeş oturmuş, duruyorlar; kovmuyorlar birbirlerini. Gülerken ağlamak, ağlarken gülmek ister gibi bir duygu bu, hoşlanıyorum. Bekle; öğreneceksin kanatlı sevincimi mektubun sonunda. Gözlerine görürcesine.

Biliyorum; çabukluğu seven yüreğine söz geçirememiş, okumuşsundur bile. Ne küçük, ne tatlı şeytansın, ah! Çocukluğundaki huylarınla güzelsin hâlâ, bitanesin.

«Ağlama yüreğim, sus» diyorum, dinlemiyor. Neden dinlesin? Haki Kazım'ı vurdular üç kurşunla dün. Başından. Yandaki kahveye gelen çocuklardan biriydi; türkülü bir sesi, bulut gibi bir yüzü vardı. «Bulut yüzlü» derdim, gülerdi; gülerdim. Ah, vurdular!

Ne çok tavla oynardık, ne çok yenerdim! —Yüreğim sızlıyor bundan— Zara öfkelenir, faşist zar!» diye bağırırdı. «Usta» demez, «baba» derdi. Sesi dolaşıyor beynimde, «mars oluyorsun baba, eller yukarı!»

Böyle der, kendi mars olurdu; yüzü daha da bulutlaşır; gülümsemeye çalışırdı. Kafalardan biri —ağaç yüzlüsü— kızdı ağladığıma; soytarı senatör gelince akşam, söyledi.

— Oğlunu öldürdüler bunun! Bulut yüzlüyü!

Senatör, yağlı, yumuşak gövdesini bollandırarak:

— Gebersin tümü, diye soludu. Cennet ülkeyi cehennem ettiler!

Cennete pisleyenler onun gibiler değil mi? Bu şişman, diplomalı kene neler yapmıyor ki, Tanrının gözüne baka baka! Tanrıyı o seviyor en çok sorsan! Tanrı da onu! Arsa alıp satmak, para değiştirmek, tefecilik yapmak, sonra da yurdu kurtarıyorcasına tavırlar bulmak ne iğrenç!

Dükkana girince, kalkıyor herkes; saygı, sevgi gösteriyor. (Kuyruk sallamıyorlar, kuyruklar yok çünkü) Ben oturuyorum, dikişimde gözüm. Bakmıyorum. Kızıyor, belli. Kulağımın yanında gürlüyor bilerek;

— Yüz yıl uyanmaz bu halk daha!

Gümleyen hayvan kahkahaları ardarda. Bitmiyor. Ekleniyor birbirine. Seçmek zorundaymış halk onu; sığırmış çünkü: birileri üretecek, birileri tüketecekmiş; iş bölümüymüş bu da!

Gülmekten konuşamıyor; koca bir yağ topağının üstünde kımıldayan iki küçük gözü —cerahat— elimdeki iğneyle deşmek istiyorum hep.

Faşist, halk düşmanı görüyorsun! Görüyorsun! Görüyorsun insanın pislikleşmesini!

Neler biliyorum, değil mi? Bitişikteki çocuklardan öğrendiklerim; kapitalizm, sosyalizm, küçük burjuva, büyük burjuva. Anlamlarını bilmesem de seziyorum; uzaktan uzaktan bir şeyi duyar, anımsar gibi. «Faşist» sözgelimi. Beynimin her yeriyle anlamlandırabiliyorum, apaçık geliyor. Teyzene de, senatöre de faşist denebilir.

Ağaç yüzlü kalfa, Kazım'ın solcu olduğunu söyleyince daha da bülbüllendi, ferahfeza bir şarkı bağırdı. —Ferahfeza sözüne bayılıyor.—

— Oh, oh, Tanrı bereketini artırsın! Ölmeli, ölmeli hepsi!

Solcu da, sağcı da değilim; nasıl olunur bilmem; ama duramadım; aptal bir tuğla değildim çünkü; usul usul kalktım; Senatörün yağlanmıştan çok nikelanjlanmışa benzeyen yüzüne baka baka;

— Nolmuş, solcuyum ben de! dedim. Var mı diyeceğin?

«Ferahfeza»yı kesip kulaklarına inanamamışçasına baktı; kötü kötü soludu, «yaa» dedi. Buruklaşmıştım iyice;

— Sağcı da, solcu da olsa ölen, yanıyor şuram yok mu çocuğun diye bağırdım.

Senatör üstüme geliyordu tonlarca göbeğiyle; bir kedinin fareye yaklaşması gibi. Güvenli, mutlu, yumuşak.

Attım elimdekini, «dövüşe hazır ol, Halil Usta» diye uyardım kendimi. Ama ansızın bir el...

«El» mi dedim? Hayır. Ağır, kalın bir pençe boynumu kavrayıp sıktı. Boğuluyorum sandım, «Elveda ey güzel dünya!» der gibi bakıyordum ki, Cengiz belirdi;

— Bırak Usta'yı!

O kadar. Ciletle bir şey kesermiş gibi söylenmiş iki söz.

Boynumdaki iri parmaklar gevşedi, indi. Korkmuştu Senatör. Gülerek;

— Yalnız değilim, gördün! dedim.

Dışından çok, içi güzel bir çocuk Cengiz; donmuş dururken Usta, o kurtardı beni. Öyle baktılar kalfalar da; rahat; gözleri sevinçli. Ne desem onlara, bilmem ki?

Cengiz'i kolundan dışarı çekip, «aylardır yaptıramadığını yaptıracaksın bana» dedim, «unutamam, en güzel anlarından birini yarattın ömrümün!»

Öyleydi gerçekten, senden mektup ta gelse böyle sevinirdim. «Yaa» dedi Cengiz, «yaaa...»

«Parti'ye gir, üye ol» diye aylardır söyler; bilmem niye? Girsem, girmesem, nolur; sağ ne, sol ne, bilir miyim? Ama şu var, gözlerini gelecek günlere dikmiş bu geveze ve coşkulu çocukları seviyorum. Beni de onlar seviyor, belli. Acımak mı? Sanmam. Bu iki duyguyu ayırdedemiyecek kadar duyarlıksız değilim.

Senatör gidince, Usta'ya; «öldürse susacaksın!» dedim. Gözleri elindeki işte; «haksızsın hep» dedi.

— Haksızlığı anlıyorum da, «hep»i anlıyamıyorum!

Başı önündeydi.

— Haklı herkes.

— Kim?

— Karın, çocukların, Senatör!

Ummuyordum bunlar ; konuşur, gönlümü alır diyordum. Kızdı. Senatörün çok önceleri kulağıma şiş sokar gibi soktuğu o sözleri söyledi yanaklarını titreterek;

— Hücrelerini, atomların kaplamış soytarılık! Karın kovuyor, çocukların baba demiyor; leş atar gibi atmışlar seni! Neden? Soruyorum, neden?

Dayanamadım, «yalan, yalan!» diye bağırdım. Üstüne gittim; gözlerimi gözlerine yaklaştırarak bekledim konuşmasını. Çıtırdayan bir sesle;

— Niye yalan, binlerce mektubuna hani karşılık? dedi.

Sözcükler sabun gibi köpürüyordu dilimde, yüreklenmiştim; konuşuyordum;

— Alabilirim, dedim, ölmedik; yaşıyoruz o da, ben de.

Yalan mı? Yazarsın bir gün; inanıyorum. Nasıl bir gün? Karın tozduğu, yağmurun denizleştiği, güneşin ballandığı bir gün mü? O günün güzelliğini nasıl tutarım, nasıl saklarım? Güzel bir kuşu kafese koyarcasına olmalı. Anılarda kalmasını istemem; acıtır beni. Görmeliyim, tutmalıyım, duymalıyım.

Yazsaydın da sustursaydın şunları, nolurdu!

Nolurdu, Nermin?

Usta susmuyordu; «piyango bileti alırsın, toto oynarsın yıllar yılı! Niye?»

— Niye? dedim.

— Umudunun sonlarındasın.

— Anlamadım.

Üstüme geldi, sarı yüzü öfkeden görülmüyor gibiydi. Korkmadım değil; ayağının altına alır, ezerdi beni istese. Yapmaz ya, olur mu belli? Konuş der gibi baktım.

— Toto oynuyorsun, bilet alıyorsun ki... Öyle işte...

— Konuş, susma!

Yüzü genişledi, titrek bir gülümsemeyle doldu;

— Milyonlar çıkacak, karın.n, çocuklarının sevgisinde boğulacaksın! İşte düşündüğün!

«Saçmalıyorsun ey pis küçük burjuva» diyecektim, demedim. Onursuz muyum, paçavra mıyım, rüşvet mi vereceğim sevgi toplamak için? Bir milyon sana, sev beni; bir milyon sana, al beni; bir milyon sana, boşama beni!»

O.sa bu da, ilgilensen; duyar duymaz öpmeye gelsen saçlar mı, yüzümü; çok üzülürüm; kururum bir anda!

Usta'nın sözlerinin yok mu doğruluğu? Var, biliyorum. Düşünüp düşünüp sevindiğim anlar oluyor, bulutlara çıkıyorum, inmiyorum saatlerce. Şöyle:

Paralarımı duyan annen İstanbul'a gelmiş o iri, menekşe gözleriyle, —hâlâ menekşe mi gözleri?— aradığı benim. Demiyor başka;

— Eski günlere dönelim!

«Olur» der miyim, bilmiyorum. «Git yanımdan» derim gibi geliyor ya, diyebilir miyim? İnce yüreğim, annenin o doyulmaz gözlerinin ağlamasına karşı koyamaz belki de. «Eski günlere dönelim.» derim.

Kolay mı Çetin'i sevmek, bağışlamak, yüzünün o bitmeyen çocukluğunu öpmek?» «Döverim onu» sözü, bir bıçak gibi yatıyor içimde; çıkarmak istedikçe batıyor, kanatıyor. Ama baba yüreği; yumuşar bir gün; öpüp öpüp «darılır mı insan babasına?» diye sorabilirim. Ne güzel olur, değil mi? Kimi gün sende, kimi gün onda kalır, geçmiş günlerdeki gibi yaşarız içimize güneş vurmuşçasına.

Acaba? Böyle diyorum ya, bağışlayabilir miyim annenle Çetin'i acaba? Belki.

Yağmur gibi yağan, saman tadı veren, insanın içini uyuşturan bunca sözden sonra, beni sevinçle donatmış, ışıklandırmış şeyden söz etmek istiyorum; nicedir yazdığım düğün armağanını aldım sonunda! Dükkandakiler gibi gülme sakın! Ne çok güldüler! Usta hele. İnledi, bağırdı, çırpındı gülerken. Ne diyebilirim? İlkellik. Tokmağı vurduk-

ça kendine göre bir türkü tutturan, güneş rengi bir havana neden gülünsün? Tahta bir kutayla göndereceğim; geri gönderdiğin armağanları koyup arasına.

İçinde bir şey döverken, anımsa beni, Nermin! O bile yeter sevincime. Oh, ne güzel o.dum, hafifledim; bir bulutum sanki düğün armağan.nı aldıktan sonra. Annene, abine de göster; ince ince vurup tokmağı dinlet sesini; duyarım uzaktan!

Yorulmadın mı, soluk soluğa kalmadın mı mektubumu okumaktan; gücüne, sabrına şaşıyorum, «benim gibi» diyorum. Hadi Nermin'im, öperim gözlerindeki o güzel hüznü! —Senatörün sözü bu; kapıdan giriyor, «öperim gözlerinizdeki o güzel hüznü» diyor. Senatörü sevmesem de, bu sözünü seviyorum. Kimden, nerden çaldı, bilemem?—

Halil Usta
(Baban)

Not Koca ar.yor mu annene o faşist teyzen?
İçimin çok uzaklarında bir sevgi mi var Senatöre;
Onun gibi yürürken yakaladım dün kendimi.

Yavrucuk;

28 Mayıs 1977

Günlerdir yoksunsun mektuplarımdan; beklediğini, «neden sustu?» diye buruklandığını biliyorum. Öfkelenmişsindir bile unuttuğumu san p, «alıştırdı, alıştırdı; yazmıyor artık» diye düşünmüşsündür. Hayır, unutmadım; çıkarmadım akl mdan.

Birden yazsam kötüleşirsin belki, —şok mu diyorlar?— o minik, ince yüreğin telaşlanabilir. Az az, sindire sindire akıtmalıyım ağ.lu haberimi. Korkuyorum, inan.

Şu var, iyiyim artık, vücuduma sinekler gibi üşüşen ağrılar, s zılar bir bir öldü; yürüyorum, türkü çağırıyorum, tavla oynuyorum, pantalon dikiyorum.

Sağır, acı yüklü günler geçirdim. Bir ay. Kazıklaştım sanki, kolumu bacağımı oynatamadım, oynatmak istedik-

çe bağırdım, ağladım, güldüm. «Nermin'e tel mi çeksem?» diye düşündüm. «Gel mi» desem?

Üzülebilirdin; istemedim çağırmak. Bir başına buralara gelmen, gücünü üzmen olur muydu? Seta'yla Stella baktılar, aratmadılar seni. Ağzıma gitmeyen elime söz dinletemedim; bebek doyurur gibi doyurdular beni günlerce; ayakyoluna gitmeme bile yardımcı oldular!

Arabanın çarptığı sol bacağımın arkası şişti, kardı, katılaştı; bir kütük zonkluyordu oramda. Oramdan yayılan ağrılar vücudumun en ıssız, en uzak yerlerine bir yılan gibi akıyor, çıldırtıyordu içimi. Ama şu var; Stella'ya altın günler tattırdım bu arada, yaşayamadığı güzellikleri ektim yüreğine. İnanmazsın, nasıl titriyordu dudaklarıma bardağı koyarken, nasıl bakıyordu derin derin! Gözleri, yüzünün çizgileri, «çıkar bu tünelden beni artık» diyor gibiydi. Ne denir, çok şey borçluyum bu iki tozlanmış kızkardeşe. —Tozlu ama güzel odalara benzetiyorum onları—. Bir ay baktılar, beslediler, «para almayız» dediler. O kadar aradım, en küçük bir öfke, bir usanç göremedim yüzlerinde.

Anladığını biliyorum; araba çarptı yaramaz babana. Pazardı günlerden. Çıkmak, dolaşmak; içimin havasızlığına güneşli, rüzgarlı pencereler açmak istemiştim. Sümbül gibi bir havaydı; iki yanı ağaçlıklı bir yolda yürüyor, «gönderdiğim armağanları almış mıdır Nermin?» diye düşünüyordum. Bomboştu geniş yol; ben ve kuş sesleri. Niçin bilmiyorum karşıya geçmek istedim. Yürüdüm. Nasıl oldu anlayamadım, bir kütt sesi içimde. Tok, ıslak bir ses. Kanatlanmış, uçuyordum. Düştüm.

Gözümün ucuyla yeşil, şımarık bir mersedes gördüm. —Son soluğumda tanırım bu markayı— Durmadı, kaçıyordu; çarptığı insan değil, yorgun bir sokak köpeği ya da çöp kutusuydu. İnsansız yol, insanla dolmuştu ansızın. Şaşırdım. Mersedesin yolunu kesen türkülü minibüsten inen insanlardı belki de. Mayalaşan bir öfke sezdim. korktum; parçalayacaklar sandım bana çarpanı. Gözleri kirli, her an böğürecekmiş gibi bakan bir adam.

— Vuruyorsun, kaçıyorsun! diye bağırıyordu dal gibi bir kadın. İğrenç!

— İğrenç, iğrenç!

İki genç kaldırıma yatırırken, duramadım, bağırdım: «İğrenç.» Kirli gözlü;

— Suç bende değil, onda! diye söyleniyordu korkak bir sesle.

— Niye kaçıyordun öyleyse? dedi pamuk yüzlü bir adam.

En çok şaştığım şu ses oldu:

— Çalıştında mı aldın bu arabayı? Söyle, çalıştın da mı?

Kahvedeki çocuklardan biri sandım. Doğrulup baktım; değildi, orta yaşlı, ok gibi bir adamdı. Üstüne yürüyordu araba sahibinin. Duygulandım, ağlayasım geldi. Aşırı ilgiden aptallaşmış gibiydim; beni savunuyordu tanımadığım insanlar; ilk gördüğüm, bir daha görmiyeceğim felaket bakışlı genç genç çocuklar, «noldu baba, kırıldı mı bir yerin?» diyorlardı. Bir ara, yanaklarımdan öptü biri. Sen sandım. Tuhaf ya, öyle bir duygu aktı içime. «İyi ki, çarptı!» dedim, «olmasa şu sevilmek nasıl yaşanır?»

Önce, «kendini attı arabanın önüne, bilerek attı, para istiyor» diyen adam ufaldı, soldu, ıslanmış ekmek içine döndü az sonra.

— Götürürüm evine ben, dedi. Gel hadi, yok bir şeyin!

— Yok mu? Nasıl yok? Kırıldı zavallı, yaşlı bacağım!

— Yok, yok... Valla yok... Eski topraksın sen!

Hoşlandım, öpmek geldi içimden bu sözü, —söz öpülür mü?— «eski topraksın!» Yumuşak, güvenli bir dünyada yüzüyordu vücudumun her yeri. Önce söylediklerini unutup sevdim adamı birden, yalvaran yüzünü tuttum.

— Götür, hadi!

Ordakiler kızdı, «olmaz» diye bağırdılar, «eve değil, hastaneye... Tanığız; vurdu, kaçmak istedi.»

— Bırakın, dedim, karakollarda sürünmesin, vurmadı bilerek.

Arabaya değil, köpük köpük bulutlara binmiştim sanki; uçmaya başladık her yerimi öpen kuş tüyü bir dünyada. Gideceğimiz yeri anlatıyordum ki, sol bacağıma yıldı-

rım düştü sandım; ağır bir ağrı dişlerini takmış, çekiştiriyordu.

— Hastaneye, hastaneye, diye bağırdım. Kırık var!

Sesimi boğmak için, araban n pikabını açtı; korkunç bir çığlık! «Akılsız kafa» dedim kendime, neden almadın?

Beni kaldır ma yatıranlardan biri, «gelelim, bırakır bu seni» demiş, «olmaz» diye karşılık vermiştim. Gölgeli bir yere gelmiştik, durdu araba. Adamın yeniden yüreklenen sesi, —ne kadar sıtmalıyd. az önce—.

— Geldik, in! dedi.

— Yapamazsın, diye inledim. İnandım, almadım kimseyi.

— İn, diyorum!

— Nasıl inerim, yürüyemiyorum ki!

Ağaçlar görüyordum, ağaçlar n arasından parça parça olmuş gökyüzünü. İnsan, ev yoktu.

İndi; belimden kavradı; fırlattı toprağın üstüne. —Boş bir limon sandığı m ydım?— Konuşmuyordu. Şaşırmıştım; bacağımda gümleyen ağrı nereye gitmişti ansızın?

— Ac , dedim. Bir yüz elli lira ver de, eve gideyim taksiyle. Ö.ürüm burda.

Yüz lira attı yüzüme; «Geber!» Sırtımda bir ayak sesi.

Gülmeğe başladım; içimin taa uzak'arında köpüren gıdıklanma, bir karınca sürüsü gibi yayılıyordu dudaklarıma; durmadan, «eski toprak, eski toprak!» diyordum.

«Var mı benden daha bitmiş bir insan?» Öyle düşünüyorum artık, yufka yürekli miyim, soytarı mıyım annenin dediği gibi, bilmiyorum. Öfkeleniyorum kendime, «sopa istiyorsun Halil Usta» diye azarlıyorum, «neden inandın?»

Sürünerek geldiğim tozlu yolun başında, uzaktan geçen bir arabaya el ettim: «heeyy...» Geldi, Yerdeydim, toprağa bulanmıştım, acıklıydım. Şoför, kuşkulu gözlerle, alacağı koyunları beğenmemiş bir celep gibi bakıyordu:

— Götür beni, evlat!

Evi söyledim. Bakıyordu.

— Hadi.

Şaşkın bir sesle konuştu:

— Yüz yirmi beş lira.

— Yüz lira param var. Acı. Görüyorsun.

Kucağına aldı, soktu arabaya:

— Verme istersen! dedi.

Ilık bir ışık aktı içime, rahatladım. «Çiçek bir insan işte» dedim içimden. Gülerek:

— Çiçek bir insansın sen! dedim. O nerde, sen nerde?

Güldü.

— O kim?

— Çarptı, bıraktı.

Anlamamıştı.

— Kırılmış bacağın, dedi. Zor kaynar. On bin yaşındasın. Ölürsün.

— Yo, yo, eski toprağım ben!

Gelmiştik; ağrılardan parçalanacak gibiydim. Bağırdım: «Seta! Stella!»

Seta da, Stella da çok korktular. Seta, «güvercin mi yakalıyordun yine?» dedi.

— Hayır, araba çarptı.

Stella;

— Sen mi arabaya, araba mı sana? diye güldü.

— Önemli değil, dedim, eski toprağım ben!

Sevmiştim bu sözü; o kadar acı içinde söylüyor, gülesim geliyordu, «eski toprak, eski toprak, eski toprak» diyordum kendi kendime.

Bacağımın şişi indi, iyiyim artık. Bazı bazı sızlıyorsa da, önemi yok, basıyorum yere. «Kırık değilmiş» diye seviniyorum. Gece yatarken, küçük bir kediyi sever gibi seviyor, «noldu, noldu sana?» diyorum, «yarı ağırlığımı sen taşıdın yıllarca... On bin yıl... Söyle, noldu?»

Üç gün önce başladım işe; gücendiğimi söylemedim Usta'ya; duruşumla, bakışımla belli ettim. Haksız mıyım, bir kez geldi yatarken, sormadı paramı. Seta'yla Stella olmasaydı nolurdum, nasıl yaşardım? Değil mi?

Anlatıyorum, gülüyorlar. Gülmelerini anlıyorum da, çok gülmelerini anlamıyorum. Eski toprak koydu adımı Usta, «on bin alırdın mersedesliden» diyor. Nasıl? Numara-

sına bakmadım ki! Eski toprak değil; eski kafa, eskimiş kafayım ben!

Üzdün mü kendini, dertlendin mi? Yapma nolur, iyiyim artık. Sevin iyileştiğime, ölmediğime. Annenle teyzen duymasınlar, söyleme. Güler ikisi de, yürekleri sevinçle dolar, anlatırlar. Yıllar önce temizlemeden pişirdiğim balığı unutmamıştı annen, «yalana yalana yedi» diye anlatmıştı hep. Nasıl yenir lüfer, bilmiyor ki! Sorsan, «ayıklanmadan» der lüfer bile!

Ölümü görüp döndükten sonra iştahım çıldırdı, kudurdu. Saldırıyor durmadan; içimi, varlığımı oyuyor uzun uzun. Böyle miydim? Hayır. «Gün gün normalleşirim herhalde» diyorum.

Anlattığım kendim hep. Düğümler içindeyim. Hepsini ölüm çözecek, öyle düşünüyorum. Sana mektup yazıyorum yalnız; kim okur, kim dinler başka! Mektup yazmasan da, uzaktan uzaktan baksan da bana, şu başıma gelenleri okudukça, içindeki sevgi tellerinden biri tınlıyor, biliyorum. Bilmesem yaşayamam. Öyle değil mi? Yanılıyor muyum?

Dünyalar güzeli baban
Halil
(Çocukluğunda öyle derdin, unutur muyum?)

Not Engelle anneni, evlenmesin!

C Ç (Anlamanı istiyorum);

1 Haziran 1977

Sende suç yok; kızmıyorum; neden yaptın, neden gönderdin geri, neden bazılarını güldürdün, demiyorum. Biliyorum her şeyi; kimlerce yönlendirildiğini, içindeki baba sevgisini kimlerin kuruttuğunu.

Piyano gibi sesler çıkaran o şımarık havan, o güzelim tarakları evde şimdi; açmadım, dokunmadım; uzun bir yolculuktan sonra dinlenen insanlar gibiler odanın çıplak bir köşesinde. Önceki geceydi; bir ağlama sesiyle uyandım; sen

ağlıyor gibiydin; sesin geliyordu o köşeden. Korktum. Işığı yaklınca durdu. —Düş değil, inan.—

Bir şey yok anlamadığım, anlıyorum. Ben mi yalnız, herkes anlıyor. Senin sesindi; çocukluğundan, eski güzel günlerimizden gelen.

Beni en üzen, o kuzu bakışlı çocuğun dövülmesi oldu. —Lacivert gibiydi saçları— «Hangi çocuk?» diyeceksin. Haklısın.

Yaşamıma bir bomba gibi savurduğun o paketi postaneden almış, dükkana dönüyordum. Yüreğim üzgün, yüzüm üzgün. Yorulmuştum; bir oyuncakçının önünde durdum; paketi yere koydum, terimi sildim.

Paket yoktu yere baktığımda, şaşırdım. Almış gidiyordu bir çocuk. Dokuz on yaşlarında. Giysileri yere yağan, bol, parça parça. Bağırdım parmağımla gösterip; «Hırsız, hırsız!» Nolmuştu ağzıma? Dinlemiyordu beni, bağırıyordu. Elimle tuttum; «kim dedi bağır sana?»

Ne çok insan iş edindi kendine; böyle bir şey bekliyorlarmış dersin. Ben değil, onlardı telaşlanan, öfkelenen; çocuğu aralarına alıp tokatladılar, tekmelediler. Tüküren de vardı. Yaklaştım; çocuk değil, fındık faresi. Tad akıyor —ve kan— yüzünden; öylesine çocuk. Öpsem, dedim.

Gözleri yerdeydi, bakamıyordu, utanmıştı. Kalın, lacivert, kıvırcıklı saçları titriyor gibiydi. Önümde kül yüzlü bir adam, vücudunun yuvarlak çizgilerini daha da kabartarak; «vur, vur!» diyordu. «Neden» diyordum içimden, «neden?»

— Vursana, vursana; çağırsana polis!

Karmakarışıktım, ne yapacağımı, ne söyleyeceğimi bilmiyordum. «Size ne, niçin karışıyorsunuz?» demek geliyordu içimden, diyemiyordum; televizyona bakar gibiydim. Koca koca adamlar minik bir tavşan yavrusunu köşeye sıkıştırmış, korkutuyor, mutluluk duyuyordu sonsuz. Kimdiler, neydiler, yaşamlarının kıvrımlarında hangi hırsızlıklar, hangi yalanlar, hangi karanlık oyunlar vardı? Akşam, evlerinde, küçücük bir hırsızı anlatırken, keyife gülecekler, içlerinin leş kokmuşluğunu örttüklerini sanacaklardı.

Ağzı hep gülen, irin gözlü biri, polisle geliyordu. Du-

ramadım, yürüdüm, «oğlum o!» diye bağırıp sarıldım çocuğa. Yılanmış balık kokusu. Kanayan burnunu, yüzünü sildim. Bütün gözler, bir deliye bakan gözlerdi artık, anladım. Islak, uzaklardan gelen bir ses;

— Deli, deli bu, diyordu, hırsız var diye bağırıyor, oğlum diyor sonra da!

«Korkma» dedim çocuğa, elimi yüzüne büyük gelen iri gözlerine değdirdim; senin gözlerindi biraz; biraz değil, aynı.

Dükkana döndüm; başını kaldırıp bakmadı Usta, çalışıyordu. Öfke sızıyordu her yerinden, öyle geldi bana. «Anlattıklarımı duymak ağrına mı gidiyor?» diye düşündüm.

Anladım sonra, istemiyordu beni bir süre. Böyle hep; ne zaman tükense işler, «gel, şunun yanında çalış biraz» der. Öyle dedi yine, «çocuğu, paketi bırak ta, Cemal Usta'nın yanına gir! Tarlabaşı'nda!»

— Niye?

— Kaçmış adamı.

Bağırmak acı acı; bir şeyler yırtmak, parçalamak duygusuyla doldum o an. Çıldırmak ne güzel, ne şiirli diye düşündüm. Ama hayır, susturdum içimi. «Tamam mı?» diyince fırkışdım üstüne deli bir su gibi.

— Oyuncak mıyım? dedim. Soruyorum, oyuncak mıyım?

Sustu, önüne baktı, suçlu suçlu düşündü. Çok sonra, «nasıl istersen» dedi yavaşça.

Az önce, incelikle kovan o değilmişçesine, «sarıldın, öptün, oğlum dedin, öyle mi?» diye sordu.

Konuşmayan, yüzünü bulutlandıran ben oldumsa da bu kez geniş, taş gibi bir korku oturdu içime. «Başka yerde iş ara!» dese, nolurdum, ne yapardım? Kim iş verirdi, kim alırdı? Yaşım, ölüm yaşı. Evim, sigortam, elini uzatacak kimsem yok; aç kalırım. Dilenir miyim? Bir sokak köşesi bulur, avuç mu açarım? Düşündükçe titredim içten, duygulandım. «Gelsene az» dedim. Geldi. Öptüm yüzünü.

Doğru değil mi, Nermin, ne gelir elimden? Hastalansam, gücüm kalmasa, bitsem ve düşsem yanına; annenle teyzen engellemezler mi? Öptükten sonra sordum;

— Engellemezler mi?
— Engellerler! dedi Usta.
— Peki?
— Nafaka alıyorsun.
— Gönderiyorum Nermin'den geleni.
— Göndermezsin.
— Çok az; üç yüz.
— Paketi geri gönderen niye göndermiyor parayı?

Hayır, alamam paranı; uzun yorgunluklarının balını yiyemem, yok hakk m. Ne işi var küçüğümün parasının cebimde? Ben göndersem sana, olsa da! Bomboş şu an ceplerim. Vardı biraz, kalmadı; paketi alıp giden çocuk için harcadım. Kolundan tutup aptal kalabalığı yard m, «neden yaptın?» diye sordum.

— Açım iki gündür... Yedi paket kaptırd m polise... Sigara satıyordum... Sattıran inanmadı... Dövdü... Kanattı beni...

Çok hoşuma gitti «kanattı beni.» Sevdiği bir filmi gülerek anlatıyor gibiydi. «Doyuracağım karnını, gel» dedim. Gözleri buzlaştı birden, gülüşü soldu;

— Kötülük mü?
— Kötülük mü? Ne kötülüğü?
— Kötülük yapmak istiyor bazıları böyle deyip.

Şaşırdım, «kızımın gözleri gözlerin» dedim. Yüzündeki gülümseme derinleşti birden, «neden kurtardın beni?»

— Kızımın gözleri gözlerin.
— Bundan mı?
— Evet. Hayır.

Lokantaya girdiğimizde kuşkuları yaşıyordu hâlâ, inanmıyordu, şaka yaptığımı sanıyordu. «Otur!» Oturdu. Yalanan, yalvaran bir kedinin güzelliği gelmişti o kirli çarpık yüzüne. Utangaç görünmeğe çalışıyordu, anlıyordum. «Ne yersin?» dedim garsonun beklediğini görünce. «Kuru fasulye!» diye bağırdı. «Bağırma, yavaş.»

Kimseye bakmadan, konuşmadan, aralıksız, üç tabak kuru fasulye yedi. Çırpınıyordu yerken, titriyordu; vücudunun mutluluğuydu bu, anlıyordum. Böylesine çıldıran

bir iştah görmemiştim. Birden kalktı, kapıya koştu, nanik yaptı uzun uzun; ben de yaptım; güldüştük.

Görüyorsun Nermin, oldukça başka, değişik bir yaşam benimki; kimsenin değerlendiremiyeceği küçücük şeylerden yığın yığın güzellik çıkarıyorum; yalnız pantalon dikmenin değil, yaşamın da ustasıyım; gülmesini biliyorum; kendi yaşımdakiler gibi köşeli, dikenli bir bela, bir felaket değilim. Sevgi, saygı yağıyor benden her şeye, herkese. Tek yürek acım, çocuklarımla yaşayamamam, onları öpememem. Alnımın yazısı, diyorum buna da.

«Kızmadım» dediğime inanma mektubun başında, kızdım. Çok hem. Neden gönderdin paketi, neden yaralıadın bir kedi gibi okşadığım o güzel umudumu? Ah, o annen, ah, o teyzen...

Baban

Çiçeğim;

13 Haziran 1977

Durmadan düşündüğüm bir şey; «çok ta haksız değil Süheyla!» Değil; inanılmayacak, sonsuz gülünç biriyim çünkü; eşsiz, bir tane. Tane.

Kimsenin yapmadığı, yapamıyacağı, düşte bile göremiyeceği şeyler yapıyorum, yadırgamıyorum kendimi üstelik, hoşlanıyorum; yaşama biçimimi bunlarda arıyorum.

Ne bunlar, nasıl yaramazlıklar? Mektuplarımda görüyorsun; üzmüyor kimseyi, yaralamıyor!

Öyleyse?

Şu var; gün geliyor, bir çivi saplanıyor beynime, «yapmayabilirdim» diye düşünüyorum, «daha iyi olmaz mıydı yapmasaydım?» Camlardaki buğu gibi bir pişmanlık yalıyor içimi. İncecik. Ama o kadar. Unutuyorum.

Böyleyim, böyle yaratmış Tanrım! Seviniyorum dünyaya geldiğime; «yaratmış iyi ki!» diyorum; şu üşüten yalnızlığıma, bırakılmışlığıma gülümsüyor, öpmek istiyorum her şeyi; kucaklamak, bırakmamak. —Neden öpülmesin

bir leş bile? Ölmekten, dünyaya gelmemekten daha mı kötü?—

Biraz, çok değil, sevimli acılarımın, sıkıntılarımın, yaşamın bir sirk gibi ağılayışımdan geldiğini bilmiyor değilim. Başka davranamıyorum ne ki; böyleyim, böyle oldum, böyle olacağım! —Ne güzel—.

«Neler?» diye soracaksın, «ne gürültüler yine?» Benim gibi değişik, ilginç bir baban olduğuna üzüleceğinden korkuyorum, yüreğim titriyor. Biliyorum ama, durumumu anlatmazsam acı çekerim. Durmadan o anı yaşıyorum çünkü: içimi, damarlarımın, sinirlerimin, kaslarımın en gizli, en derin yerlerini bir ıslaklık, yaşama sevincine benzer yumuşak bir duygu kaplıyor. Nasıl şey, anlamıyorum; anlatmak zor!

Yıldızlarla konuşan bir ıhlamur ağacından söz etmiş miydim. Dükkana bakan, binlerce ayağı toprağın içinde, kötürüm. Çok güzelleşti son günlerde; fışkıran, fişekleşen, köpüren bir yaşamla doldu. Dallarından bahanmış göğeler yağıyor. Ağaca sevdalanılır mı? Evet. Ama böylesine!

İnce, utangaç bir yeşil kokusu geliyor çiçeklerinin dükkana; başım dönüyor, sarhoş oluyorum. Nasıl koku, anlatamam; kolumdan tutuyor, arkamdan itiyor adeta, «dikiş dikmek mi yaşam yalnız, dünyanın ışıl ışıl güzelliklerine girsene!» diyor.

Nasıl girerim ekmeği bırakıp, aç kalmaz mıyım?

Döndü, duramadım; «çıkacağım bu dünya güzeli ıhlamur ağacına» dedim. Odun yüzü kafa inanılmaz bir biçimde gülümsedi, konuşmadı. «Yardım eder misin?» dedim öbürüne.

— Ederim.

Dişleriyle gülüyordu, —hep böyle güler— inanmıyordu.

— Omuz ver!

Usta'nın olmadığı bir saatte, —çekiniyorum, kovarsa ya?— yüzlerce yılın sakarlığı, bir nabız gibi attığı geniş gövdeye kolaylıkla tırmandım. —Omuzuna ve başına basarak birinin— Birbirine yakın iki uygun dala oturup, az

önce bıraktığım pantalonu istedim; «o çirkin dükkandan çıkmayın siz, bu bal kokusunun içinde çalışacağ m ben» dedim. Dikiş dikerken, incecik yapraklar, şuruplaşmş çiçek.er, dudak.arımı, yüzümü, saçlarım öpüyordu. Kokudandı belli; başım ağırlaşt., dönmeğe başladı. Eriyordu içim, bayılacağım sanki. «bayılıyorum» diye in.edim; ağacın dibindekiler uzun uzun güldüler.

Kokuya alıştım sonra; başımın dönmesi bir sis gibi dağ.ldı; aşağıdaki.ere acıyarak baktım; kimi, «tutarız, at kendini, uçuver» diyor, kimi, «ötsene bülbül gibi» diye yalvarıyordu. Durur muyum, pörsük kol.arımı açıyor, uçar gibi yapıyo.dum, ötüyordum sonra da. Gü.erken onlar, palyaçoluğumu yaşıyordum; bir pa.yaçonun duyumsad ğı o çıldırtıcı g dıklanmayı.

Çok güzel o.uyordu; içimden bir şeyler taşıp köpürüyor, mut.uluktan yüreğim sıkış yordu. Çok söyledim önceleri, terzi olacağıma, neden olmamışım bir palyaço? Hayır, Nermin; bana göre değ.i terzilik; bambaşka güzellik erin, bambaşka inceliklerin adam yım ben; insanları güldürmek için yaratılmışım! Gü.dürme uzmanıyım!

Derin ve hastayım bu konuda bana dikiş diktirmek, soylu ve şiir gibi bir yar ş atına yük taşıtmak değil de ne? İğne ip.ikle delik deşik etmeli miydim güzel ömrümü?

«Yıllar önce gelen fırsat kaçmasaydı, ah!» diyorum. Küçüktün, anımsamazsın; Büyük bir yaz, kente ge.en tiyatro kumpanyası. Her akşam gidiyorum, ay rmıyorum gözümü oyunculardan; söz atıyorum bazı; gü.dürüyorum.

Bir seyirci çağırdılar bir akşam; koştum, girdim oyunlar na; ne gülünç.ükler, ne tuhaf ıklar yaptım, anlatamam! Yalnız seyirciler değil, oyuncu.ar da güldü.

— Alacaksın ekmeğimizi elimizden!

Böyle dediler, unutamam, kulağımdad r hâlâ.

Kumpanya ayrı.ırken, ağlamak ı oldum; duramadım, düştüm arkalarına. Nereye gittilerse, gittim; köy köy, kasaba kasaba dolaşt m. Seni, abini, anneni unutmuştum; uyur-gezer olmuştum; şaşkın, dağınık, karmakarışıktım. Ne diyorsun? Olur mu? Nas ı insanım; aç ve parasız, iki

küçük çocukla kalan güzel annen çok mu haksızdı? Ama diyorum, ben ben değildim o günler, başkasıydım.

Annen gelmiş, duruyordu yanımda bir gün. Konuşmuyordu. İri, ipek gibi yumuşak gözleri sinirliydi. Çok utandım, sizi düşündüm birden, «noldu, noldu bana?» diye ağladım. Evet, ağladım. Can çekişen bir hayvana bakıyordu sanki.

— Öyle bakma, utanıyorum.

Sesini sivrilterek konuştu:

— Utanır mısın?

Bakamıyordum.

— O pis oyuncuya tutuldun, ha? Açız günlerdir çoluk çocuk!

Öyle bir şey yoktu, hayır, tutulmamıştım. Kadın bir yağmur damlası kadar güzeldi tabi; ince, yumuşak çizgili, hep gülümseyen. Gözleri, «canımsın» diyordu bana. Tıpkı Stella.

Durmadan mayalaşıyordu annenin içinde bu, unutamıyordu, «boşanalım» diyordu, ağlıyordu durup durup, «nasıl yaparsın?»

Unuttu sonra, yıllar sonra, öyle göründü belki de. Tanımış da olabilir beni iyice; dönük, cetvel ve pergelle çizilmiş memur ruhlu biri olmadığımı anlamış olabilir. Bağışladı, hoş gördü ne yapsam. Şöyle de denebilir; sanatçı rumun sınır taşımaz uçarılıkları karşısında geri geri çekildi.

Nereden nereye? Ihlamur ağacını anlatıyordum, eski günlere girdim. Masal gibi bir şey. Güzel ve gerçek olan gülebilmek yalnız. Ihlamurun altında, bana bakıp bakıp gülenler gibi içten, kendini salarak. Mutluluğumu düşünebiliyor musun; bendim güldüren, başkası değil. Usta gelmiş, bacaklarını tutarak gülüyordu. Görecektin beni, bakmıyordum bile, dikişimi dikiyor, ara ara ıhlamur çiçeği, ıhlamur yaprağı atıyordum üstlerine.

Ne diyorsun? Utanıyor musun, «böyle mi olur bir baba?» Düşündüğün bu mu? Sanmam; incecik bir ruhun var, anlarsın babanı, kızmazsın. Düşün; güzeller güzeli bir ıh-

lamur ağacı —bayram içinde şu an- kimseyi baktıramamıştı kendine ben üstüne çıkıncaya dek. Çıktım ve şöyle demiş oldum biraz; «geçersiniz her gün altından da, neden görmezsiniz bu güzelliği, bu şenliği, ey insanlar?»

«Bu cennet kokuyu, bu ışıl ışıl yeşilliği görmeyen göz olur mu?»

Bir şey daha var; çıkıp ağaca güldürdüm insanları, mutlu ettim az da olsa, okşadım yüreklerini. Nolsun başka? Bir Edison, bir Pastör'üm kendime göre. Öyle görüyorum.

Etime kemiğime yapışmış doğa sevgisini; insanları güldürme tutkumu; bilinmeyeni, ilgi çekmeyeni gündeme getirme merakımı anlıyorsun, değil mi? Yazdım, yukarda da; üstüne çıkıncaya kadar ben, görmemişti ıhlamur ağacını bir göz, baksa da anlamamıştı o diri, o fışkıran güzelliğini. Yazık!

Dallar arasında, sen geldin aklıma; «benim gibidir Nermin de, çiçekleri, kuşları sever» diye düşündüm. Öyle değil mi, yanlış mı? Seversin.

Mektup bekliyorum Nermin; ömrünün ucuna gelmiş babanı bağışla; insanların da devletler gibi «genel af» çıkarabileceğini düşün bazan.

Halil Usta

Not Mektupla gönderdiğim o küçük ıhlamur yaprağını, ellerini yüzünü okşar gibi okşadım senin. Gördün mü öylesini, öyle güzelini?

Küçüğüm;

17 Temmuz 1977

Saat üç; bir parkta yazıyorum; denizin yanı hemen; vapurlar sandallar geçiyor yorgun; ağır bir yosun kokusu.

Anlıyor musun yazımdan, ellerim titriyor. Hasta olduğumu düşündün birden, biliyorum; güzel yüzün gölgelendi.

Hayır, iyiyim; düşündüğün gibi değilim, açlıktan titriyorum; günler var, açım.

Üzüldün mü? Üzülme. «Açmış babam» diye tasalanma. Açlığıma da gülebiliyorum çünkü, ayrı bir tad çıkarabiliyorum. Ne güzel mi?

Az ötedeki masada fişek gibi iki genç yaşam sevişiyor. Soytarı bir yel —benden de soytarı— kızın saçlarını atıyor oğlanın turuncu yüzüne. Mutluluktan erimişler; ilgilenmiyorlar hiç bir şeyle. Bakıyorum uzun uzun, görmüyorlar. Yediğimi zavallı kumruları düşünüp, «iki kumru» diyorum, gülüyorum. Görüp beni, şaşırıyorlar, gülümseyerek bakıyorlar, «öyleyiz» diyor oğlan.

«Yediğim kumrular bu yıl, ah!» diyorum, anlamıyorlar, az önce koptukları dünyalarına giriyorlar. Çok güzüyorum. Ufacık bir yel, «deli» sözcüğünü sokuyor kulağıma. Açlıktan sinirlerimin bozulduğunu düşünüyorum.

Uzun söze gerek yok, pırlantam; işten atıldım üç gün önce; olan bu. «Gelme» dedi Usta, «kovuyorum.»

Kovuyormuş! Kovar. Kendi yeri, dilediğini dilediğince çalıştırır. Ama şu var, ortada kaldım, şaşırdım, telaşlandım biraz; param yok, evim yok, dostum yok; nereye giderim şu yaşımda?

Alınca mektubumu, beş yüz lira gönder, nolur. Rica ediyorum.

Anlatıyorum işte, değil bende suç; sen de bil:

Yeni bir müşteriye anlatıyordu beni o gün; ayıya kendimi çiğnettirişimi, sol yumruğum havada yürüyüşe katılışımı, fasulyeyi yakışımı, ıhlamur ağacında dikiş dikişimi. Konuşuyordu boyuna; herkes gülerken ben de gülüyordum. En çok ta ben. «Nasreddin Hoca mıydım bir çeşit?» Öyle geçiriyordum içimden. Yaralayıcı konuştu sonra, içindeki hayvanı üstüme saldırttı, —Usta'nın içinde bir hayvan vardır hep— kırık bir iskemleyi gösterir gibi beni gösterip, «nasıl da gülebiliyor» dedi, «ben olsam asarım kendimi. Attı karısı, istemiyor çocukları, «mektup, mektup» diye çöllere düşecek bir gün. Yorgun bir sürgün!»

Gülümseyerek, «hayır, yorgun bir soytarı» dedim. Sonra birden, soğukkanlı, merhaba dercesine rahat, attım bombamı; «ne verdin bu yıl vergi?»

Ufalanır gibi oldu vücudu, bakışları, sesi. Şaşırmışlığ n böylesini görmemiştim. Acıd m; bir benim, bir müşterinin yüzüne bakıyordu ürkek. Kin yüklü bir sesle, «git burdan, kovuyorum!» dedi.

Ummuyordum bunu; şaşırmanın, ne yapacağını bilmemenin sırası bendeydi. Parçalandı sanki içim, korktum, «anlamıyorsun şakadan, şakaydı yaptığım» dedim. Kapıyı gösteriyordu eliyle; «git, git diyorum! Sana ne vergimden!» En yaralı yerine dokunmuştum belli ki, acımıştım, «geri alıyorum, bağışla» dedim, «ağzımdan çıktı!» Elimdeki pantalonu yüzüme basıp ağlar gibi yaptım. Hayır, aldırmıyordu, kapıyı gösteriyordu parmağıyla, «git!»

Etkilenmiyeceğini anlayınca, «kişiliğini yaralama Halil'ciğim» dedim kendime, «git, iş bul...»

Kapıdan çıkıyordum, «biliyorum, niye» dedim, «niye kovuyorsun! Aptal değilim, azaldı ya işlerin, kovarsın artık... Böylesin hep... Yazık...»

Çıktım, sen geldin aklıma, baş mı çevirip, «kızım var çalışan, yalnız değilim» diye bağırdım, «bakar bana, seviyor çünkü!» Gülüşmeler duydum, sevinçli bağrışmalar. Ama anlayamadım; neden gülüyorardı? Tuhaf mıydı sözlerim, çok mu gülünç konuşmuştum? Bir kızın babasını sevmesinden doğal ne olabilir ki!

Pazar kurulmuştu yürüdüğüm yollarda. Satıcılara, «fasulye kaça, şeftali kaça, üzüm kaça?» diyordum durup durup, eğleniyordum. Param mı vardı alacak? Sorularıma karşılık aldıkça, derin derin gülümsüyor, anlatılmaz bir tad duyuyordum. «Çok pahalı» diyordum kimine, kimine «çoz ucuz!» Kovulduğumu unutmuştum, —en güzel yanım unutmak mı?— nerde çalışacağımı, midemi nasıl avutacağımı. Kaynayan, köpüren, yaşama sevincinden çıldıran, adeta hışırdayan bir kalabalığın içinde olmanın mutluluğuyla doluydum; «kovmuş iyi ki Usta» düşündüm bir ara.

O gün uğradığım üç terziden birinde çalışmıştım önce. Kapıdan girdim, birden boşanan sağnak sesi gibi bir gülüşme karşıladı beni; çıraklarla kalfalardı gülen. —Unutmamışlar, ne iyi!—

Dememiştim bir şey, konuşmamıştım, «iyi işler, kolay gelsin» bile çıkmamıştı ağzımdan.

— Hişştt, gülmeyin, susun, diye azarladım, ne var gülecek?

Dükkan sahibinin hoşuna gitmek içindi bu, başka değil. Zor tutuyordum kendimi, dudaklar mın ucuna kadar gülmeyle dolmuş gibiydim. «Gülmemelisin Halil Usta!» Böyle diyordum kendime, «yalvarırım gülme, işleri bozma!» Her yerimde bir nabız gibi atan, içten içten tepen gülmemi biraz kuruttuktan sonra, «var mı bir iş bana göre Usta'cığım?» dedim. —«C ğım» çok acıklı çıktı ağzımdan—.

— Pantalon daha çok...

Kavgacı bir sesle, «yok» dedi. Bakmıyordu yüzüme; başı çok ağır da kaldıram yor gibiydi.

Onurlu adam baban, Nermin; saygısızlığa, kabalığa, kal nlığa başkaldıran, üstüne yürüyen. Çıktım hemen. Çıkarken, «iyi günler, sevgili çocuklar!» dedim kadife bir ses çıkarmağa çalışarak. Nanik yaptım sonra. Görecektin gülmelerini; «keratalar, keratalar» diye bağırdım.

İki terzi dükkanına girdim ardarda. Tan madığım. İlkinde; geniş, anlamsız yüzlü biri, şaşırmışçasına, «sen mi, sen mi çalışacaks n?» diye sordu. Sağıma soluma baktım, bir başkası mı var yanımda, diye düşündüm. Hayır, yoktu.

— Ben çalışacağ m, evet, dedim.

Gözleri nasıl üzüldü, anlatamam; ağlayacak sandım.

— Nasıl çalışırs n bu yaşta? Yaşlısın çok!

O ünlü gülüşümle güldüm.

— Korkacak ne var? dedim. Bir paçasını uzun, bir paçasın kısa dikmem pantalonların. Halil Usta'yım ben, ağaca çıkar, dikiş dikerim. Eski toprağım.

Dinlemiyordu beni, yorgun yorgun bakıyor, «nasıl çalışır?» diye düşünüyordu belli ki. Bir ara, bir yüz lirayı yüzüme uzatıp, «doyur karnını, al» dedi. «Almam» dedim, «iş istiyorum, dilenmiyorum. Gün gelir, dediğimi yapmazsa elim ayağım, kızım var, bakar bana!»

Yürüdüm; eli havadaydı, kurumuş bir ağaç gibi bakıyordu.

Son girdiğim dükkan kalabalıktı; başımı kapıdan uzatıp, «pantaloncuyum, iş var mı?» dedim. Kahkahalar. Evet, kahkahalar. Gülmeğe, güldürmeğe saygım var; kızmadım, güldüm ben de. Nice sonra biri, saçları boyadan çürümüş biri, «var pantaloncumuz amca» dedi derin derin geğirerek. «Yaşasın hayat!» diye bağırdı ağzım, şaşırdım. Kahkahalar ve uğultular. Yürüdüm, bir ses sıvandı beynime, «çişini bile edemezsin sen be!» Çok güldüm buna, gıdıklanmış gibi. —Yol boyunca gülüyorum—.

Eve yaklaşırken, karanlık, yapışkan bir korku sardı içimi; «neden alamadım yüz liray ?» Seni düşündüm; «sevmiyor mu babasını hiç, gönderir para öğrenirse durumumu!»

Evde sustum hep; Seta'ya da, Stella'ya da demedim bir şey, soruyorlardı boyuna, kuşkulanmışlardı. Suskunluğum ağır geliyor gibiydi, alışmamışlardı. «Neden güldürmüyor?» diyorlardı içlerinden belli ki. Seta, «kötü mü haber?» diye soruyor, kulağıma bağırıyordu; «konuş!» Konuşmadım, hayır; dalgın dalgın bir noktaya baktım hep. Ertesi akşam deştim söz torbamı, anlattım, «kovdu Usta» dedim.

Üzüldüler.

— Vah vah, vah vah...

— Bulurum iş, veririm kiranızı, korkmayın!

Stella, o hep seğiriyormuş gibi bakan gözleriyle süzdü beni, «isteyen mi var para?» Konuşurken nasıl oluyordu, anlatamam. Sesiyle, gözleriyle okşuyordu. Gerçek şu ki, seviyor beni çok. Çok. Ne güzelmiş sevilmek böyle!

İnadım tutuyor, biliyorum; akşam oluyor, oturuyorum odada; seni, anneni, Çetin'i düşünüyorum. Dağınık, parçalanmış düşücelerle doluyor beynim. Rahat, yumuşak bir dünyaya akıyorum. Ağlıyorum, gülüyorum. Hoşuma gidiyor. Yüreğimi bastıran ağırlıklar yok oluyor.

Dün akşam, gölgeler ve anılar içinde otururken yine, Seta'yla Stella geldiler, kızdılar çok, «ne bu, oturacak mısın, düşünecek misin kumrular gibi böyle?» dediler «Kumru sözünü etmeyin, gülesim geliyor!» dedim. Anladılar. Gülümsemezlerdi yoksa.

Seta, bir ara, «ye şu köfteyi, öleceksin» dedi. Yemeyince, küçük bir çocuğun ağzına sokar gibi soktu. Sevindim. Şımarmanın yaşı o.mad ğını anladım. Stella da ge.di, elinde köfte vardı onun da.

— Yemem Stel.a'cığım, üsteleme!

Kolumdan tutup, «benim için» dedi. Dayanamadım böyle bir sevgi, ince.ik saldırısına; yedim, «ağu bi.e yerim elinden!» Seta, gözlerini ve sesini irileştirerek, «seni gidi çapkın moruk» diye söylendi. Dedim ki, «karışma, samanlık ve iki gönül söz konusu!»

Serçe kadar güze. k zım, böyle işte. Durumumu; hayır, durumumun güçlüğünü anlıyor musun? Acıyor musun? Ne yaparım, nereye giderim, nasıl yaşarım bu iki kızkardeş de olmasa? Soruyorum s k sık; «dilenebilir miyim?» Sanmıyorum, dilenemem, gülesim gelir çok.

Para istiyorum, Nermin. Borç. Çalışmağa başlayınca gönderirim. Beş yüz lira. Çok diyorsan, iki yüz elli. Teşekkür ederim şimdiden. Sağol.

Baban Halil

Not Te.grafla gönder parayı; karlı kış günlerindeki kuşlar kadar aç.m.

Nermin'im, Pırlantam;

3 Ağustos 1977

«Para gönder» diye yazmıştım ya, göndermedin iyi ki; iyi, çok iyi ettin göndermediğine. Boşuna göndermiş olurdun gönderseydin, yorulmuş olurdun. «İçine mi doğdu bazı şeyler?» diyorum.

On gün önce, «Halil Usta, yeter!» diye rica ettim kendime, şu katı ilkelerini b.rak ta, para bul; aç aç dolaşma, hasta o.ur, yatağa düşersen kim bakar, kim tutar elinden? Nas.l mektup yazarsın Nermin'e, düşünüp düşünüp onu nasıl olursun mutlu?» Odada yalnızdım, böyle dedim.

Yaram oldu biraz; cama koştum; uzak, dalgın gökyüzüne baktım; her şey güzeldi, her şeyden bal damlıyor gibiy-

di. Oluk oluk aydınlıklarla doluyordum; kanımda bir kaynama, bir telaş, bir bahar öncesi. Duramadım, bağırdım; «ne güzelsin ey yaşam!» Başım döndü birden, her yerimin eridiğini, buğu buğu havaya karıştığını duyumsadım.

Gözümü açınca Seta'yı gördüm, başucumdaydı, telaşlıydı. «Nodu?»

— Sana noldu? dedi.

— Yatıyorum, görüyorsun.

Elindeki soğana baktı, «bayıldın» dedi, «açlıkla güreşiyorsun günlerdir, kolay mı? Keçiliği bırak artık!» Sulu, iri soğanı kapıp doğruldum, başladım dişlemeğe; mideme bomba atılmış gibi oldu. Çıldırmışım gibi bakıyordu Seta. «Çok açım, şu kirli masayı bile yiyebilirim» dedim.

— Yapma nolur, masamız yok başka!

Kolumdan tuttu, odasına sürükledi.

— Nasıl yedin o soğanı? Çok mu açsın?

— Çook.

Bağırıyordu midem, çığlıklar atıyordu, ağlıyordu; anlıyordum. Kıvranmağa başladım. Seta su içirince rahatladım biraz.

— İyi insansın ya, tuhafsın biraz; yedin aç aç o akrep gibi soğanı.

Bir şey koydu önüme; «ye!»

— Ye, hadi, durma! Ayrı da olsa dinimiz, Tanrımız aynı!

Bilmem niye gülmeğe başladım. Sordum sonra.

— Gördün mü Tanrıyı?

— Görülür mü Tanrı? Deli!

— Niye? Saklambaç mı oynuyoruz?

Gülüyordu. Bir ara, «resmi var Tanrının bende» diyince çığlıklar atmaya başladı.

Doymuştum. Midemin sövgüleri durmuştu. «Bir elli lira ver de, yaptığın iyiliği bütünle» dedim, «veririm kızımdan gelince!»

— Para mı gönderecek mektup yazmayan?

— Deme öyle. Tanımıyorsun; nasıl bir yüreği var, bilmiyorsun.

Bağırdı.

— Var mı yüreği?

Evet, Nermin, bağırdı. Gözleri sarhoşlanmış, dövecek gibi bakıyordu. Niçin değişmişti birden, anlayamamıştım. Para istediğime mi kızmıştı? «Hayır» dedi, «hepimizin zor, parasız günleri olabilir.» Kötü, namussuz bir bakış mı yakalamıştı gözlerimde? «Asla» dedi, «ışıl ışıl sın o yönden!» Nolmuştu, Seta'nın bakışlarındaki o fırtına neydi? «Sana değil, kızın olacak canavara kızıyorum!» Susamadım artık, «canavar diyemezsin Nermin'e!» dedim, «melek o, küçük bir gül...»

— Doğru, sana kızmalıyım öyle bir kızın babası olduğundan!

Bağırdım;

— Niye?

— Öğretememişsin sevgiyi.

— Nasıl öğretilir ki?

— Yaşatarak. Vererek.

— Vererek?

— Vererek, evet. Hep, hep vererek. Balonu şiirir gibi, kovayı doldurur gibi, fidanı sular gibi.

— Anlıyamıyorum iyi.

— Söylediğim açık; vereceksin almak için. Etinden, kanından, kemiğinden. Boş söz değil yaşamak.

— Verdim Seta, verdim o dediklerini. Alamadım.

— Alırdın verseydin. Vermemişsin. Şakaya almışsın yaşamayı. Gülmek, güldürmek sanmışsın.

— Ne ki yaşamak; gülmek, güldürmek değilse?

Seta saçmalıyor, ben öfkeleniyordum, «gideceğim verirsen elli liray» dedim, «evde durmaktan küf bastı içimi, küf kokuyor soluğum.» Parayı alırken, gözgöze geldik; hastalıklı bir gülme başladı ikimizde de. Neden?

Sokağa çıktım; dünyayı yeni görüyor gibiydim; sarhoşlüden, kımıl kımıl duygular kaplamıştı içimi. «Ne yapsam? Ne yapsam?» Buldum; bir belediye otobüsüne binmek, gezmek bütün gün!

Beşiktaş-Fatih otobüsü. İnsanlar, insanlar. Aynı oto-

büsle dört kez gittim geldim; son durakta iniyor, onbeş, yirmi dakka bekliyor, yine biniyordum. Çok şaş rdı biletçi; «işin gücün yok mu amca?» Başımı sevip, «hoşuma gidiyor» dedim.

— Bana sor bir de, bok olsaydım biletçi olacağıma!

Şaşırmışt m; ne güzeldi işi, değişik insanlar görüyor, boyuna konuşuyordu. Bana göreydi; terzi değil, biletçi olmalıydım! «Delisin» dedi, «çok kötü insanlar!»

— Düşünmüyorum öyle, hayır.

— Küçük görüyorlar.

Son seferiydi; gözlerinde bir bayram. «Evin her yerini öpüyorum sevinçten» diyor, «şaşır yor çoluk çocuk. Ev en güzel.» Çay ısmarladı. İnsanların saygısızl ğına çıldıracak «vali, bakan, cumhurbaşkanı olsam konuşabilirler mi böyle?» Çok güldüm, hâlâ gülüyorum.

Niçin? Niçin yaz yorum bunları? Gülesin, eğlenesin, tatlı anlar geçiresin diye. Bir ara, «kokutan da olmuyor mu, çıldırıyorum» dedi. Sonuncusunda, «kıçın kurusun, emi» diye bağ rmış!

Gülünmez mi, Nermin? Nasıl gülünmez? Düşündükçe, küçük bir kedi gibi oluyorum, oyunla doluyor içim. Hastalanmış zavallı, deli deli bakıyor biraz. Düşleri de rahat değilmiş; «kavga ediyorum yolcularla» diyor, «düş değil, savaş!»

Ben olsam nasıl güldürürdüm! Kahkaha otobüsü olurdu otobüsüm! İnsanlara öfkelenilir mi? Dertli, yaralı, kan içinde çoğu. Yaşam n biraz olsun şımartmadığı. Boşuna değil yüzlerindeki o kabuk bağlamış üzüntü. Kalınlıkları, kabalıkları bundan.

Öperim ben. Severim saçlarını. Gülümserim. Bağırsın o, yumrukla yürüsün. Yumuşar sonunda; sevgiye, gözlerden akan içten, sağlıklı gülümsemeye dayanamaz. İnsan düşün ki, en kötüsü bile doğanın incisi.

Niçin öfkelenilsin şu adama, söyler misin?

Yüzü ölüm rengi, şişman bir adam; ürkek. Girince otobüse; «gidiyor mu Fatih'e?» dedi, «Fatih'e mi gidiyor?»

— Evet.

— Fatih otobüsü, değil mi? Hu? Efendim?

— .....

— Konuşsana canım, sana soruyoruz!

Öfkeden parçaland.. biletçinin yüzü, öyle sandım. Tutuştu birden kağıt gibi. E.leri adamın yakasındaydı, bırakmıyordu; «alay mı ediyorsun, a.ay m. ediyorsun?» «Yapma» dedim, girdim araya, ellerini adamın yakasından söktüm, «yanlış otobüse binmekten korkuyor belli ki...»

Ne güzel gündü, çoktandır yaşamam ştım böyle bir güzellik! O çok dolu otobüsteki adamın durumu bir an gitmiyor gözümden; «off, ölüyorum, tıkanıyorum, iniyim şöför, iniyim nolur!» Otobüsün içini bir su gibi kaplayan et yığın gü.üyordu. Ben de gü.düm, sesi çok gülünçtü adamın —iğrilmiş; çarpılm ş iz.enimini veren bir gülünçlük— Sonra an.adım, kötüydü durumu, ac k.ıydı. «Oturun yerime, gelin» dedim omuzuna vurup. Pamuk yüzlü, yaşlı biriydi. Boyu kısa. «Sağolun» dedi, «sağo.un iyi.er de var bu dünyada...»

Bir ağız kavgası sonra. İki kadın. Aş rı boyadan plastiğe benzemiş yüzleri. Biri, «al şöy.e kıçını» diyor; öbürü, «sen al koca kıçını!» diyor. Söyledik eri sözlerden çok sesleri iğrenç. Sonra sonra, «kıçımı ye, kıçımı ye» bağ rtıları. Şöför bile güldü uzun uzun.

Otobüs boşa.mış gibiydi; uzun birinin gülünçlüğünü görecektin. Oturan biri kalkınca, koşuyordu kapmak için. Yanaşıyor yanaşıyor, ama bir başkası oturuyordu yerden bitmişçesine. Dört kez ayn şey. Umudu söndüğünde, yüzü eriyor, yok oluyordu. Gülüyor mu, ağ.ıyor mu? «Ge., otur, yorgunsun belli!» dedim. Yüzüme bakmadan, «me si» demeden oturdu. Kızmadım, «yerini verecek yok muydu başka?» demedim. Kadın.ar ince erkek erden, anladım bunu; hangisine yerimi versem ince sözlerle gülümsedi ağızlar.; «mersi», «sağo.», «teşekkür.» Biri şöy.e dedi; «çok incesiniz!» Şaşırdım, bütün sözler pıhtılaştı dudaklar mın ucunda bir ara, «estağfurul.ah» dedim, «mersi...»

«Otobüs eğ.encesi» diyorum buna. Tiyatroya gitmek gibi. Uzun sıralarda uyuklayan bir yorgun düşün; otobüs

iyice boş ve akşam. Sağa sola düştükçe; bir itiyor, bir bu. Yorgun.uğun kendisi dersin, öyle yorgun. İti.dikçe aç yor gözlerini bir süre, donuk ve boş bakıyor görmeden, yumuyor sonra. Gülünçlüğün böy.esi az olur. Bi.etçi dedi; otobüse bineceğim diye, kolunu bacağını kıran, takma dişlerini yutan adsız kahramanlar da varmış! Sinirlerim mi bozuldu ne, gülmekten yazam yorum.

İyi ettin göndermediğine para. Çok iyi. O akşam, otobüsten inmiş eve gelmiştim. Baktım, Usta. Seta'yla konuşuyor. Anladım; «iş.er çoğaldı, almağa geldi!» Soy.u bir incelik.e; «hoşgeldin Usta!» dedim. Kalktı, sarıldı, derin bir anlam.a öptü.

— Halil Usta...

Söz ar yor, bu.amıyordu; gülümsemesi bile veriyordu ele haksızlığını.

— Konuş.

— Almağa geldim.

— Kovmuştun, «iş ara» demiştin.

— Yoo.

— Kovmuştun.

— Kovmadım; yıl.ar.n arkadaşıyız, gücenmeyiz.

— Seni bilmem, gücendim ben. Onurluyum, sahipsiz de değilim; var bakacak insanım!

Bir sevinç çırpınıyordu göğsümde; sulu, küf kokulu, soğuk bir bodrumdan ç karılmış, bir çam ormanına bırakılmış gibiydim. Ama kararttım yüzümü, bakmadım. Övüyordu boyuna. —Nelerin doruğuymuşum, bilsen!— Sonunda, mut.uluğumu içime sığdıramad ğımdan, ağladım. Şaşkın şaşkın bakakaldılar Seta'yla Usta. Usta, onurumun kır ldığına ağladığımı sanıp ya.vardı çok, «bağışla» dedi, «oldu bir yol!» Dayanamadım, sarıldım yüzüne, öptüm.

Usta dedi ki, «gidelim hadi, dükkanda yat, öz emiş seni hamamböcekleri!» Bakışımla sordum; «olur mu bu saatte?» «Olur» dedi, «önce tav.ada bana yenilir, hamamböcekleriy e gerdeğe girersin sonra!» Seta çok güldü; «doğru, kim girer başka?» «Stel.a» diyecektim, demedim. Gülerek, «tabi, tabi» dedim. —Ayıp mı yazdıklarım?—

Önce de dedim, otobüs eğlencesi çok güzel; ne televizyon, ne radyo, ne sinema, ne tiyatro, ne sirk! Değişik, doyumsuz, dokusu sık bir gerçeklik; yaşamın özü canlı canlı kımıldıyor, konuşuyor önünde, dört yanını sarıyor; öpüyor kulaklarının, beyninin, yüreğinin içini.

Usta'yla otobüsteydik, yeni binmiştik, parkalı üç genç girdi; kapıları tuttular, başladılar sologon söylemeğe —yanlış belki, «sülügon» da olabilir— Şaşırdım, —sevinç şaşırması— sol kolumu kaldırdım, «yaşayın» dedim. Yolcular soluk alıp veriyordu yalnız, o kadar. Bazılarının gözü bendeydi; kimi gülümsüyor, kimi öfkeyle inceliyordu. Gülen ve söven yüzlere selam versem mi, diye kuruyordum içimden. Hay ır!

— İndir!

Ağlayacak sandım Usta'yı; öyle bir bakış! İndirdim. Nedensiz, yaramazlık olsun diye kaldırmışım gerçekte; anladığımdan değil. Türkçe konuşmuyorlar gibiydi; anlamadığım, ilk kez duyduğum. İnerken, omuzumu sevdi içlerinden biri; «baba, yaşa!» Gülümsedim. Sevinmiştim. Günlerce kulaklarımın içinde taşıdım; «baba yaşa... baba yaşa... baba yaşa...»

«Baba» sözcüğü başka bir güzellikte; söylerken tad yayılıyor ağıza; lokum yiyorsun sanki. «BABA.» Neden «Halil» koymuşlar adımı, «Baba» koysalardı ya! «Baba» deseydi herkes!

Bir süre geçti; köhne bir adam, «açmamalıydın kapıları, karakolun önüne çekmeliydin!» dedi şöföre. Söze alışık şöför, rahat, güvenli konuşuyordu; otobüsün bir parçası mı olmuş, diye düşündüm.

— Beş ağız ekmek bekliyor şu ellerden... Konuşsun isteyen... Hanginiz öldü, konuştular da...

Aynı adam, bana:

— Yaşından utan, yaşından! dedi balta gibi bir yüzle.

«Yaşımdan onur duyuyorum» diyebilirdim, diyemedim; otobüsten indikten sonra düşündüm. Karmakarışık olmuştum. Ama birden tutundum soğukkanlılığıma;

— Boş mu buldun alanı? Neden susuyordun az önce? (İnce ince gülüşmeler).

Yüzünün ince, sarkık derisi titriyordu; ilk durakta indi. «İnek arabası!» diye bağırdı şöför.

İşte böyle, görüyorsun. Eğlenceli günlerim oldu çok, sevinçli. Yaşamak sonsuz bir bayram, bitmeyen bir bahar benim için. Ne güzel duygularım var içimde çırpınan, çırpındıkça güzelleşen; bazılarının iğrenebileceği, kusabileceği şeylere gülüyorum; inanılmaz tadlar, derin mutluluklar çıkarabiliyorum her şeyden. Yaşamımın öksüz yanı; sizlersiz olmam, özlemim. O da biter mi bir gün; yaşamımdaki gölgeler, karanlıklar ölür mü?

Sevgili Nermin,

Elmas kızım,

İyi ki, göndermedin istediğim parayı. İyi ki. Çalışıyorum, param var; tasalanma. Ama babanım; bunu bil de, çok tatlı —öyle derdin küçükken— çok perişan babana bir şeyler yaz. Niçin kızıyorsun? Yanlışlarımla, yaralarımla sevsene beni, sevmeğe çalışsana!

Halil Usta (Baban)

Gönlümün Sevinci, Bitanem;

8 Eylül 1977

Vücudu, beyni yorgun; cetvelle pergelle çizilmiş sözleri, davranışları olmayan biriyim sence, biliyorum.

Hayır, haksız değilsin; öyleyim.

Üç gün önce gece yarısı. İçimde bir yangın. Çıtırdayan, çığlık çığlığa büyüyen. Ne var bilmeyecek; sendin, senin özlemin. Ama nasıl?

Kalkıp mektup yazdım; sana değil, senin ağzından kendime.

Noldu, neden öyleydim, nerden esiyordu o uğultulu rüzgar saçlarıma, anlıyamadım. Karanlık, soğuk, dikenli bir boşluğa fırlatılmış gibiydim; dayanılmaz bir kuşku, dayanılmaz bir korku, dayanılmaz bir ıssızlık.

Kalemi kağıdı aldım, açıldım biraz, iyileştim; ısınmağa, ağarmağa başladı dünyam.

Delilik mi, delilik böyle mı başlıyor, bilmiyorum. Soruyorum günlerdir. Kimi, önem vermeyen bir tavırla gülüyor; kimi, «deliler delirmez» diyor.

Senin ağzından kendime yazdığım mektubu dükkanda okuyucunca, ağaç yüzlü kalfa, «birinci sınıf bir delisin, kuşkun olmasın» dedi. Şaşıyorum doğrusu, neden anlamıyorlar?

Boyutları küçük, sığ insanlar; kavramıyorlar hiç bir şeyi; insan ne, dünya ne, insanın dünyadaki yeri ne?

Göremiyorlar hiç bir ilişkiyi; bir baba yüreğini, o yüreğin haritasını. Kağıda çizip gösteriyorum, «bakın şuraya, iyi bakın; tüm sokaklar, ana yollar sevgiden yapılmış, görün» diyorum; solgun solgun bakıyorlar, sonra gülüyorlar yarışırcasına.

O bakışları hele, «başka dünyadan mı geldim, neden öyle gözleriniz?» diye soruyorum.

Mektup yazmadığın gelmiyor mu aklıma, kendime yazdığım o mektubu okuyorum, düş bulutları geçiyor içimden. Yazıyorum işte, oku; gülünçlük neresinde?

«Güzel babam, canım kadar çok sevdiğim, Her an yazmak isteyip te, yazamamanın yıllardır çektiğim acısını bitiriyorum bugün; YAZIYORUM.

Bağışlar mısın, hak verir misin, baba yüreğin ne der?

Sanma ki, unuttum. Unutabilir miyim, düşünmeden durabilir miyim? Yolda, bankada, saçları uçuk beyaz, yorgun yorgun gülümseyen bir yaşlı görsem, bir elektrik çarpması geçiyor altından göğsümün; gözümün önüne geliyorsun birden; uzun süren bir sızı gibi duyuyorum sevgini; ağlıyorum.

Ayrıyız; neden? Uzağız; neden? Görmüyoruz yıllardır birbirimizi; neden?

Bende, annemde, abim Çetin'de suç; anlamadık seni; derin, anlamlı sevgini görmedik; küçücük, önemsiz, insan yaşamının tatlı oyunları denebilecek kimi davranışlarını çok büyüttük; babaların en güzelini, en duyarlısını, en kahkahalısını üzdük.

Yapayalnız ölmekten, ölünün yerde kalacağından söz

ediyorsun boyuna; üzülüyor ve ağl.yorum; suçluyum sanki, öyle geliyor. No.ur, yazma böyle, titretme sevgili kızının içini; sözümü unutmadım, geleceksin yanımıza bir gün, çal.şmayacaksın, yetmiş yaşında dikiş dikmeyeceksin!

Söyledim Yılmaz 'a da, «olur» dedi.

— Yaşasa yaşasa kaç yıl yaşar, değil mi?

— Senin baban, benim babam; gelsin yanımıza; ne yersek, yer-yatar bir köşede!

Sevindim çok.

Öyle misin sevgili babacığım yine; gülünçlükler yap.p yaşamın üzüntülerinden, karanlıklarından bile değişik tadlar, güzellikler damıt yor musun? Ah, olsan da şimdi, güldürsen bizi, kahkahalarla doldursan, uzun uzun konuşsak, o sönmüş yanaklarından bir öpsem, bir özür dilesem; «rahatsız etme no.ur» dedim de, ağlattım seni, bağış.a» diye yalvarsam! Unutamıyorum o günü; dövülmüş çocuklar gibi dolu dolu ağ.ay.şını; perişan bir babanın o acıyla dolu gözlerini. Neyse...

Biraz karanlık, güneş görmediği için hep öyle kırgın gibi duran küçük bir odamız var; sana vermeyi düşünüyoruz. Serdim bile döşeğini camın yan.na. Hamamböceğimiz yok ama; dilersen getirirsin!

Yo.unu bekliyorum sevinçle; gel artık, bekletme bizi. Çekinme, sıkılma, «acaba...» diye bir kuşkuyla do.durma yüreğini. Bir babaya daha yakın kim olabilir k.zından? Nası. acıyorum sensiz günlerime, bilemezsin.

O erimiş yanaklarını uzun uzun öpmek isteyen k.zın

Nermin

Not Getirmeyi unutma o tarakları! Getir, getir getir...»

Senin ağzından yazdığ.m bu mektup tuhaf mı, Nermin, söyle? Neresi tuhaf? Daha uzununu, daha sevgiyle yüklü o.anını yazamaz mıs.n? Yazarsın, inanıyorum. Ama şu var; kime okusam gülüyor. «Bin yılda bir gelir senin gibisi!» Böyle dedi Senatör. «Hırs.z değilim ama» dedim ben de, «tüyü bitmedik yetimin hakkını yemiyorum!» Çok şaşırdım Usta'ya o an; yüzüme k.zgın kızgın bakarak, anneni savundu, «aç, açık yaşattın hepsini, kumar oynadın gece

gündüz; mektup mu, sevgi mi bekliyorsun hâlâ?» Oynamadım Nermin, hay r! Oynamadım. «İyi düşün, iyi düşün» diye bağırdı. Tuttum sözünü; başım avuçlarımda, düşündüm; «hay r» dedim, oynamadım bir gün bile!»

— Bitmişsin, bitmişsin, dedi.

Sustum; yuttum söyliyeceklerimi, «git dese, ne yapar m» diye düşündüm.

Nermin...

Nolur?

Nolur?

Nolur?

Not «Nolur»larımı anlıyor musun?

Halil

Ciğerimin Köşesi, Serçem, Mayıs Gülüm;

28 Eylül 1977

Dükkanda yatıyorum yine, evden çıktım. Daha iyiyim artık, evden dükkana, dükkandan eve yoruluyordu hasta, yaşlı bacaklarım. Sonra şu var, param cebimde kalıyor. Bir taşla iki güvercin! —Gülme!— Eskiden nasıl yat yorsam, öyle yatıyorum: kumaşlardan yatak, kumaşlardan döşek. Üstümde, hamamböcekeri sevgiyle dolaşıyor; o hınzır, o yaramaz şeyler!

Üç gün önce, sözle saldırd dükkandakiler; Stella'nın çılgın ve derin tutkusu sonsuz bir fırsatmış, nasıl kaçırmış m; —Stella'yı tanımıyorlar, benden öğrendiler— bu, soylu, ince tutkuyu değerlendirmemek yaraşır mıymış benim gibi deneylerle donanmış birine, evlenmeliymişim anlıyacağ n!

Konuştular, hep konuştular; dayanamadım sonunda, «susun, yeter!» diye bağırdım, «bilmiyor muyum bu söylediklerinizi; nasıl sevildiğimi, nasıl özlendiğimi kırık bir yürek tarafından? Ben değil, erkek bir kaz bile bile sezinler bunu. Durun az, hemen olur mu, uzun uzun incelemek, uzun uzun pişirmek gerek yürekte ve beyinde böyle şey-

leri! Yaşam deneyimleriyle dolu, —o kadar ki, ben yaratmışım sanki yaşamı, öyle geliyor—. Rüştiye sondan ayrılmış, yılların Halil Usta'sına siz mi vereceksiniz akıl?» Sustular, ıpıssız oldular.

İyi oldu ayrılmam, öfkeleniyordum kimi şeylere, dayanamıyordum. Akşam odama giriyor, bir türkü ya da, şarkı tutturuyordum ki, Seta kapıyı tıklıyor, «yavaş, yavaş» diyordu, «ne var müzik söyleyecek bu kadar, Mozart mısın?» Yüzümü gülümsetip susuyordum, «yasak mı?» diyordum içimden, «yasak mı?» Uzaklaşıyordu, başlıyordum yine; elimde değildi, öyle istiyordum, öleceğim sanıyordum söylemezsem. Şöyle dedi bir gün, «daha iyi olmaz mı ağıt yaksan?» Kalın, iri bir tokat etkisi yaptı bu söz, konuşamadım, indirdim başımı, durdum; «niye?» bile çıkmadı ağzımdan.

Unutamamıştım ne ki; gün geçtikçe ağırlaşıyordu o söz bende; bir akşam, durup dururken, «ağıt bilmiyorum ama, biliyorsan sen söyle» dedim. Anlamadı; unutmuştu. Boş boş bakıp başını salladı. Geçte olsa, ağzının payını verdiğime inandım, rahatladım.

Gerçek şu, etkili oldu dükkandakiler evden ve o naftalin kokulu kızkardeşlerden ayrımama. «Bilirim ben yapacağım, konuşmanız boşuna, zamanı gelir o dediğinizin de» dedimse de, engelleyemedim kendimi; her gün, her saat konuşuyorlardı çünkü; yetmiş yaşında böylesine yakışıklı biri görmediklerini, yaşlı bir erkek güzeli olduğumu, ünlü ve çapkın bir sinema oyuncusuna benzediğimi, özellikle bakışlarımın çok seksi olduğunu söylüyorlardı. —Evlendiğimizin ilk günleri, annenden de duymuştum— Aynaya bakıyordum hemen; o da öyle diyordu. Haklıydı çocuklar, «Stella'nın tutkusu boşuna değil» diye düşünüyordum.

Dedim; sıkıyordu Seta, gagalıyordu durmadan; gözü, beyni davranışlarımdaydı, «ayakkabılarını sil,» «ceketini asma oraya», «lavaboya tükürme.» Bunlar hep. Bir keresinde, «girmiyim istersen helaya, pisleyebilirim» dedim. Kararttı yüzünü, homurdandı. Şöyle diyebilirsin; «noldu birden; bitmeyen iyiliklerinden söz ettiğin bu kadına niye ca-

navarlaşıyorsun? «Hayır, kızım, çöp atarcasına beni evden attığı için değil, — «attıkları» da diyebilirim— inan değil; bilirsin, önem vermem böyle şeylere, gülümserim.

Dükkandakilerin beynime soktuğu o ballı sözler, tatlı tatlı gıdıklıyor gibiydi kafamın içini eve girdiğimde. Küf, naftalin, ve yıllanmış sandık kokan kızkardeşlerin oturdukları odanın kapısını okşarcasına tıkladım; tık, tık, tık...

— Buyrun!

Seta'nın kargaları kıskand rabilecek sesiydi. İttim kapıyı; iki kızkardeş yoksul, onurlu kahvaltılarını yiyorlardı.

— Gel, ye sen de!

— Yedim, tokum.

— Gel, diyorum.

— Afiyet olsun.

Yıllardır bir şeyler yiyen, bir şeyler içen o yorgun, buruşuk ağızlarındaydı gözüm; konuşmuyordum; yüreğimin durabileceğini düşünüyordum. «Uygun zaman, konuş, Halil Usta dedim, «sonlandır bu sevda destanını!»

Sararmış bir sesle;

— Stella! dedim.

— Buyur?

Günlerce bir bir bulduğum, ince süzgeçlerden geçirdiğim o güzelim sözlere nolmuştu? Korkmuşlar, kaçmışlar mıydı? — «Gelsenize, nerdesiniz?» diye bağıracaktım nerdeyse!— Yutkundukça küçülüyor, delik arayan bir fındık faresi oluyordum.

— Stella!

Seta'nın yüzü öfkeden plastikleşti.

— Ne be, Stella, Stella?

Utanmıştım, yere bakıyordum; hastalıklı bir kedi sesiyle, «evlen benimle Stella!» dedim.

Usta da çok itti beni bu işe; «kaçırma ermeniyi, evlen; ekmek kapısı sana! Bakılırsın ölene dek! İğne tutmazsa ellerin nolursun, kim bakar? Nereye gider, kime «ekmek» dersin?

— Kızıma, Nermin'e.

— Düşleri bırak, bulutlardan in artık; gerçekçi ol! Ne oğlun, ne kızın istiyor!

Usta'nın oldukça saçmaladığını kabul etsem de etkilendim, «sonuçlandırmalıyım bu akşam» diye düşündüm.

«Evlen benimle Stella'y» söylemem zor oldu; ince bir ter bürüdü yüzümü, ağzımın içini bir kül kuruluğu doldurdu. Sesim başkasının gibiydi. Ayağa kalktı Seta, «anlamadım!» dedi.

— Sus sen, Stella'ya söyledim!

Korkunç bir Seta'ydı karşımdaki, çıldırmış yüzünü tutuyordu; bağırdı:

— Git bu evden... Çık git... Çık git, diyorum...

Stella'ya baktım o an; inanılmaz biçimde gülüyordu. Ne vardı, ne olmuştu, çok mu gülünçtü sözlerim? Seta'ya döndüm:

— Bu sözleri bırak, Seta! dedim. Stella'yı bile güldürdün, görüyorsun! Girme birbirini sevenlerin arasına! Gönül azabı çeker, üzülürsün! Stella konuşsun, sen değil!

Stella'nın gülmesi haykırmalı bir öksürüğe karıştı; kıpkırmızı olmuştu. Boğulan bir insan görünümü. Yanına gittim, sırtına vurdum;

— Boğulacaksın Stella!

Seta, sesini ve gözlerini daha da çirkinleştirerek bağırıyordu:

— Çek elini... Çek elini...

Oturdum; bekledim ki, Seta'nın öfkesi, Stella'nın hastalıklı gülmesi son bulsun! Nice sonra, «yazık sana» dedi Stella, «yazık sana!» Takılmış bir plağın verdiği iç sıkıntısıyla doluyordum.

— Yazık... Yazık... Yazık...

Köpeklerin kovaladığı aptal bir tavuk benden daha şaşkın, daha ürkek olamazdı; ne demeliydim, ne yapmalıydım? Bir ölü gibi gülümsüyor, önüme bakıyordum. «Bağışlayın» dedim, «özür dilerim, kötülük yoktu içimde... İnanın, yoktu...»

— Hayır, dedi Seta, gideceksin!

— Bağışlayın.

— Gideceksin.

— Yalvarırım

Yüreğinde, beyninde benden başka kimse olmadığını, tıklım tıklım benimle dolu olduğunu sandığım o Stella, «bakmaz mısın aynaya?» deyince, sendeledim, düşecek gibi oldum. Gerçek şuydu, bir kişi daha eklenmişti beni itenlerin sayısına. «Tamam» dedim, «gidiyorum!»

— Durma, hemen... Al eşyalarını, yallah...

— Yarın alsam?

— Hayır, şimdi!

— Yok arabaya verecek param. Ara ceplerimi.

Çıkardım ceplerimi; susamlar döküldü, görünüşleri zavallı susamlar. «Yok işte, almadım haftalığımı!» «Stella elini tokat atar gibi sallayarak, —başımı eğdim— «veririz araba parasını, toplan!» dedi. Bir düş müydü? İnanamıyordum. Küçücük bir söz nasıl da köşeye sıkıştırmış, terletiyordu beni. Bir dilenci gibi yalvardım, «yapmayın akşamın şu saatinde. Silahlar, bombalar patlıyor; korkuyorum! «Stella, ablasına, «çağıralım mı polis?» diye sordu o yaşlı, kedi gözlerini kısarak. Korktum, içimde bir şey sarsıldı; karakola düştüğüm günü anımsadım; üşüdüm. «Tamam, gidiyorum!» Zavallı odama girdim son kez, topladım her şeyimi. Araba çağırdım, gideceğim yeri uzun uzun anlattım şöföre. Seta pazarlık etti. Ayrılırken bir üzüntü, bir hüzün. Nasıl da alışmıştım, sevmiştim! «Söylemeseydim!» dedim içimden. En üzüldüğüm, o korkunç elini vermemesi oldu Stella'nın! Seta verdi de, o vermedi. Anlıyamadım bir türlü, bulamadım; ne yapmıştım, ne kötülüğüm olmuştu bu kış kokan iki kızkardeşe?

Arabaya binerken, gösterdim inceliğimi; kötü konuşmadım, kötü konuşmak şöyle dursun, kulaklarının ilk kez duyabileceği, yalnız okumuş kişilerin ağzına uygun ipek gibi sözler ettim; dokunaklı, yalın, incecik. Kendim de şaşırdım doğrusu; nerden öğrenmiş bunları ağzım benden habersiz? «Mutluluklar, esenlikler, sevinçli günler size...» diye başlayıp şöyle sonladım:

— Derin ilgi ve sevginizi unutamam ömrümce; anılarınızla doluyum.

Televizyondan mı duymuştum, bilmiyorum. Yeni bir

söze başlamıştım ki, «turaşı kes te, yürüüü» diye bağırdı şöför. Şaşırdım, karmakarışık oldum, bindim hemen. Elimi salamak istedim, yoktu ikisi de, girmişlerdi eve.

Kollarımı açtım; geniş oturdum arabaya; eriyen bir şekerdim sanki, yumuşuyor, yayılıyordum çevreme. «Rahatlık duygusu bu işte!» diye düşündüm. Şöföre, «teypine söyle de, bir şeyler okusun, evlat!» dedim, «cenazeye gitmiyoruz!»

— Olur, amca, söyletelim!

— Amca değil, baba de benim gibilere!

Döndü, buz gibi bakt ;

— Babama baba derim ben!

Bıyıkları titriyordu; derinlerden gelen gülünç bir sesi vardı. Korktum.

— Haklısın. Doğru.

Arabanın içini, güzel olduğunu sandığım bir kadının yorgun, buğulu sesi doldurmuştu. Ben de başladım. Şöför burnuyla gülerek;

— İdam yersin bu sesten sen! dedi.

Sustum, utanmış gibiydim.

— Yavaş sür arabayı, öksüz koyacaksın yavrularımı!

Yavrum, Nermin'im, kuzum kızım;

Görüyorsun, istenmiyorum. Bana tutkun olduğunu sandığım Stella bile, «polis çağıralım!» diyerek gömdü umutlarımı. Niye, niçin? Hoşa gitmeyen ne var bende, istenmeyen? Sessizce yaşıyorum, bir sessizlik gibiyim. Kötülüksüz, sevecen. Gülen biri gördüm mü, seviniyorum, «niye gülüyor; öğrensem de gülsem!» diyorum.

Soytarılar, komikler para alıyorlar; insanları güldürüyorlar çünkü. Ama ben? Almıyorum. Ne çok insan güldürüyorum oysa. Alsam ne çok param olur, pantalon dikmem! Diyorum ki, «parasız güldürdüğüm için mi önem vermiyor bana insanlar?» Belki de.

Sen de sevmiyorsun, —acaba?— biliyorum. Bir zamanlar senden gelen nafakayı almıyordum, gönderiyordum, —Bana mı öyle geliyor, gönderiyor muydum?— aylar, var alıyorum. Zorunluyum çünkü; pantalon dikemiyorum, para

kazanamıyorum eskisi gibi. Üstümü görsen acırsın; ağlarsın belki; dökülüyor parça parça; erimiş her şeyim; giysilerim, bedenim, ömrüm.

Para istiyorum, Nermin; bir urba alıyım gönder de. Ayağımdan çıkan, kaçmak isteyen, bazan bir hayvan gibi can çekişen o korkunç ayakkabılarımı azat edeyim artık! Deli bir dilenci gibi dolaştırma babanı, sen sev onu yalnız!

Ağrıyan, kuduran, çığlıklar atan dişini paras zlıktan çektiremeyen bir insanın yaşadığı ülke var mıdır? Var mıdır zavallılaşmanın böylesi?

Vardır.

Şaşırıyorum, Nermin; korkuyorum. Şaşırmalarım, korkmalarım daha da şaşırtıyor, daha da korkutuyor beni. Ne bu? Nasıl yorgunluk? Dikiş dikmek istemiyorum. Yoruluyorum hep, bir karanlık değiyor gözlerime durup dururken, titremelerim geçmiyor. Düşmek istiyorum.

Düşmek istiyorum, boylu boyunca düşmek; ağzım burnum toprak içinde uzun uzun dinlenmek çocukluğumdaki gibi.

Evet, çocukluğumdaki gibi. Güneş kokan o büyük bahçemizde öylesine koşar ve yorulurdum ki, düşmek isterdim. Düşerdim. Dinlenirdim toprağı dinleyerek.

Şöyle düşündüm dün; ne yapsam, halamın torununun Göztepe'deki kocasına gidip bakkal dükkanında bir iş mi istesem? Verir mi? Oracıkta oturur, yardım ederdim, güldürürdüm, müşterisini artırırdım.

Atıldığıma üzülme; dükkanda yatmak daha ilginç, daha sevimli, daha bana göre!

Babacığın H. U.

Not Üzülme, üzülme!

Balım Kızım;

13 Ekim 1977

«Dikiş dikemiyorum, yoruluyorum; Göztepe'deki bakkal yakınıma gidip yanına almasını istiyeceğim beni» di-

ye yazmıştım ya, gittim. «Noldu?» mu diyorsun? «Hiiç... Hiiç...»

Şöyle diyorum; parçalanmış bir çorap ya da ayakkabı nasıl çöpe atılıyor, —atamıyorum ben; ayakkabılarımı görme, üzülürsün— yaşlı, yorgun bir beygir nasıl yıkıya çıkarılıyorsa ölümüne koşan parasız ve issiz biri de sokağa atılıyor benim gibi, yüzüne bi.e bakılmıyor.

Ayakkabı da, sütçü beygiri de anlamıyorlar, bilmiyorlar. Ya ben, benim gibiler?

Yoksul, yaşlı da olsam insanım; anlıyorum istenmediğimi, hüzünleniyorum birden.

Kapının önündeydi; görür görmez başka bir yüz oldu yüzü; sevgisi solmuş, kuru, karanlık. Görmüyor gibiydi, başı önde. «Aydınlık günler, bol işler bay Tuğrul!» dedim.

— Buyur? diye tıslad ı.

Susuyor, bakmıyordu.

— Nasıls ın? Nasıl işler?

Dudak büktü, yüzünün derilerini kımıldattı. O kadar. Çirkin, ingin bir oturak ilişmişti gözüme; oturdum.

— Nasıl annen? Şey teyze... (Bulamadım ad ını).

— İyi.

Sigara yaktım sigarasından.

— Çocuklar, karın?

— İyi.

— Kahve var mı kahvecide?

— Bilmem.

Gelmiştim önce, bir yaz günüydü; iki kahve içmiş, parasını vermemiştim; «ona mı kızgın?» diye düşündüm.

— İçer misin sen de?

— Ih...

Kahve ocağında iki fincan kahve içtim, «verir parasını Tuğrul» dedim.

— Vermez o, kendi içtiklerini bile unutturmağa çalışır...

— H sımıyım, verir.

— Babası olsan, vermez. Tuğrul o!

Verdim parayı, yürüdüm. Geldim dükkana.

— Tuğrul o... Tuğrul o... Tuğrul o...

«Ne o, adımı mı ezberliyorsun?» diyince Tuğrul, şaşırdım; suçüstü yakalanmış gibi oldum. «Hiiç...» dedim, «hiiç... verdim kahve parasını ben, sen verme...» Yüzü kudurmuştu, öyle anladım; anlıyamadığım bir şeyler diyor, tezgahın altındaki eşyaları tekmeliyordu.

Beni görünce, nerdeyse «imdat» diye bağırabilecek duruma geldiğini biliyordum ya, umut işte! Yaşamımızın gülü umut; «alırsa yanına rahat ederim, kurtulurum pantalonlardan!» Gerginliğini, katılığını, yüzünün elektriğini biraz azaltmak için, «verdim kahve parasını, verme sen!» dedim yine.

Gözlerim gözlerindeydi, ayırmıyordum; yüreğinin içini iplik iplik öğrenmek istercesine derin bakıyordum. Donmuş, buzlarla kaplı bir taş gibi anlamsızdı;

— İyi, iyi, dedi.

Bacak bacak üstüne attım, «şu patlamış, utangaç ayakkabılarımı gör» der gibi. İlgilenmiyordu. Ayakkabılarımı avuçluyor, uzun uzun okşuyor, eğilip bakyordum gülümseyerek. Pantalonumun erimiş dizlerini sevdim bir ara. Hayır, bakmıyordu. Bakmıyacaktı, belliydi. Ama yine de rol yapmayı bırakmadım; iki yanıma ürkek ürkek bakıyor, köpek görmüş bir tavşan gibi küçültüyordum yorgun ve sevgili vücudumu; bitmiş, ömrü iflas etmiş bir insana acır belki, diye düşünüyordum. Öyle bir an geldi ki, «ağlayın ey gözlerim!» diye buyruk verdim gözlerime. Dinletemedim sözümü ne ki, ağlamadılar. Ağlamak bir yana, güldüler. (Her göz gülmez!)

— Niye gülüyorsun, ne var?

— Kendime gülüyorum, ayakkabılarıma, dizlerime... Çok çürümüşüm...

Söylediğim sözleri bir başkası söylemişcesine üzüldüm; yorgun ağır bir sesle; «alsana yanına beni!» dedim, dikemiyorum artık, gözlerim, «yeter» diye bağırıyor, sırtım, kollarım ağrılarla dolu.

— Yanıma mı?

İnanılmaz bir öneride bulunmuştum sanki, öyle diyordu, sesi de, gözleri de.

— Evet, yanına... Yardımım olur...

Buruk bir gülümsemeyle sıvandı yüzü:

— Nasıl?

— Basbayağı. Silerim, süpürürüm, paket yaparım, güldürürüm. Müşterin artar benimle!

Çok şaşırtıcı konuştu; sinirlenmişti; yüzü yanıyor gibiydi:

— Ne gelir elinden bu yaştan sonra? Ne dikiş dikmek, ne başka şey! Baksalar ya çocukların!

Öyle duruyor, bakıyordum, diyemiyordum bir şey; sonunda; «verdim kahve parasını» diyebildim. Duymadı sesinin gürültüsünden, konuşuyordu:

— Değil misin babaları, büyütmedin mi sen? Nerdeler, niçin uzaklar? Çalışırken, ekmek getirirken seviliyordun da, noldu birden? Bacağı kırılan at, süt vermeyen inek mi oldun? Anlamıyorum, almıyor aklım; ne derin cibiliyetsizlik bu böyle!

— Yeter, Tuğrul, dedim, konuşma!

Yağmurda ıslanmış gibi duyumsadım o an kendimi; gözlerimin yanından, kirpiklerimden sular sızıyor, ağzıma doluyordu sanki. Üşüdüm.

Öfkelenmiştim. «Süheyla'yla Çetin'e diyebilirsin, ama diyemezsin Nermin'e cibiliyetsiz!» Bu sözü kulaklarına bir çivi gibi çakmak iyi olurdu tabi, diyemedim ne ki. Derdim de, iş vereceğinden umudumu kesmemiştim henüz. Suçlu suçlu, «iyi kızdır Nermin!» diyebildim incelikle, «tanımıyorsun...» Bağırdı yüzüme:

— Neresi iyiymiş, kim iyiymiş? Ölsen Belediye kaldırır ölünü... O da kaldırmaz adamın yoksa... İyiymiş, güleyim bari... Gelir mi ölsen? Gelir mi duysa?

İçimdeki irinli, eski bir yaraya toplu iğne batmış gibi oldu. Düşünmüyordum yolumu bekleyen ölümü nicedir, rahattım. «Belki» dedim, «belki...»

Neler söyledim, yalvardım; «hayır» dedi, istemedi. Haksız mıydı? Sanmıyorum; bir çürüğü, bir bitmişi ne yapsın? Şu var yalnız; ben ve benim gibiler ne yapsın? Eski eşya-

ların alındığı bit pazarları var da, eprimiş, pamuklaşmış insanların alındığı bit pazarları niçin yok? Anlamıyorum, «olsaydı» diyorum, satardım belki kendimi.

Kapıdan çıkıyordum, bunları söyledim; gördüm güldüğünü Tuğrul'un. İlk kez. O geceleşmiş yüzünde sönük, hasta bir kutup güneşi ışıldadı; gülmeğe alışmamış yüzü çarpılıverdi.

«Yazıklar olsun» diyorum, «nasıl da oynadı onurumla; kimse oynamamıştı bu kadar!» Şaşırdım.

Duy beni, Nermin! Duyuyor musun, anlıyor musun? Yaşam haksızlık ediyor babana, çok hem; «niçin» diyorum, «bu bir aklımışlığa, bu büyük yalnızlığa yaraşır biri miyim?» Hayır; Rüştiye sondan ayrıldım, pantalon Usta'sıyım, dikiş dikebiliyorum bu yaşta, ömrümün bu yavaş günlerinde. Ağaca çıkıp öyle hem. Kim yapabilir?

Tuğrul gibi kalın bir yaratığın onurumu nasıl yaraladığına gelelim mi? Gelelim. Ama şaşırma, öfkelenme!

Patlamış ayakkabılarımı avuçlarımda avutuyordum ki;

— Tuvalete çıkacağım, dedi.

Deli bir sesti.

— Çık Tuğrul, bakarım ben, dedim.

— Hayır.

— Anlamadım.

— Bekleyebilirsin dışarda?

— Yani?

— Öyle işte...

Beynimin içi haşlandı sanki, bir solucan gibi çıktım. Düşün yapılanı namuslu babana; hırsız mıyım, o gidince çalar mıyım?

Kapıyı açarken, «nasıl işler» diye sordum. Konuşmadı, «nolur git» dedi gözleriyle.

— İyi işler Tuğrul, anlamayacaksın beni anlaşılan!

Birileri girdi kaba gülüşlü; sesimi yutuverdi kahkahaları.

Onurlu bir insan başka olay, apayrı; şöyle düşündüm; «bırak ucunu Halil Usta; usta bir terzisin, neyine bakkal çıraklığı?» Yürüdüm.

Üzüleceğime rahatladım; dikiş dikmekten başka her şeye yabancıydım, yapamazdım. Niçin gitmiştim Tuğrul'a, anlıyamadım. Korktum: «çalış yanımda» deseydi nolurdum, ne yapardım? Tuğrul'un beni istememesinden büyük bir mutluluk çıkarmış, sevinmiştim.

Otobüse binerken türkü söylüyordum, inan. Sevinç dalgaları içindeydim. Az sonra tuhaf bir şey oldu neki; sol ayakkabım kaçtı gitti. Telaşlandım, utandım biraz; kimseye sormuyor, ar yordum eğilmiş. Ne yaptığımı öğrenenler gülmeğe başladılar. Ben de güldüm. Biri buldu sonunda; «aranır mı bu da?» dedi.

— Aranıyor, görüyorsun! dedim.

Azar adım ayakkabım, çocuk azarlar gibi; «beğenmiyorsun ayağımı demek ha? Seni kim beğensin!»

Uzun uzun gülüşmeler. Niye bayılmadım mutluluktan, şaşıyorum.

Söyle Nermin, anlıyor musun biraz? Nesi varsa eskidi baban'ın; eşyaları, giysileri, vücudu, anıları. Bir şeyi var eskimeyen; yüreği.

Ölsem, yüzlerce yıl geçse, açsalar toprağımı, o yumruk kadar kırmızı et parçasını bulurlar, biliyorum. «Bulurlar» diyorum. Hep öyle telaşlı, hep öyle sevgi dolu.

Ama yine de, elimi sol göğsüme bastırıp bazan, «durabilirsin, izin veriyorum» diyorum, «bir koşulla yalnız, mektup gelsin de Nermin'den!»

Yalnız senin baban
Halil

İyi Yürekli Güzel Kızım;

18 Ekim 1977

Noluyor şu günlerde bana, anlamak zor; eskinin küllenmişliğini, buzlanmışlığını deşmek istiyorum boyuna; geçmişin en uzak, en solgun günlerini düşünüyorum. Yürümeğe başladığımı bile anımsıyor gibiyim, öyle geliyor bana; elimden tutuyor annem; o içten, türkülü sesiyle «yürü» diyor, «düşme!»

Düşüyorum ve ağlıyorum; kucağına alıyor. Başım sıcacık bir ekmeğin üstünde dinleniyor sanki, hoşlanıyorum. Islak dudaklarını bastırıyor yanağıma; içim kamaşıyor, boynuna sarılıyorum. Küçücük ellerimi, ayaklarımı seviyor; «yum gözlerini» diyor, «uyu!»

Çocukluk anılarım yağmur olmuş, yağıyor mu? «Gerçek mi?» diye düşünüyorum bazı, «kafamın içi mi uyduruyor?» Nasıl kalın bir buğu düşüncelerimde; düşle gerçeği ayıramıyor gibiyim. Hoşlanıyorum yine de, içim yüzüyor.

Nokta nokta her şey, kıl gibi ayrıntılar yla belirgin. Anımsamak mı bu, yeniden yaşamak mı? Şuna bak; annemin yorgun, mavi gözleri; babamın çilli yüzü; kızkardeşimin sol yanağındaki köşeli ben. (Ve küçük bir horoz camda, ötüyor.)

Korkuyorum; nelerle doluyor beynim; geçmişi an an sürekli yaşamak üşütüyor çok. Isıtıyor da.

Susuzluk gibi bir şey; annemi babamı, kardeşlerimi özlüyorum. Onlarla olmak, onlarla yaşamak. Sesleri, renkleri nerde şimdi?

İnanmıyacaksın, annemle babamın kokularını duyuyorum şu an; uzaklardan ince bir esinti gibi geliyor. Oh, ne güzel! Böyle ansızın içimde esneyeceğini çocukluğumun nerden bilebilirdim?

«Deliriyor muyum?» Soruyorum kendime boyuna, «deliriyor muyum?» Olur mu böyle özlem? «Annem bir salıncağa koysa da, ninni söylese!» diyorum; sesi titriyor kulağımda; «Halil'im...»

Nerde mezarlar, çürümeyen yerleri kalmış mıdır, kullandıkları eşyalardan hangisi durur? Durur mu? Sanmıyorum. Annemin adını anımsadım da, babamınkini anımsayamadım dün. Gece birden uyandım, «Hasan!» diye bağırdım. Evet, Hasan'dı.

Sana da oluyor mu, Nermin; çocukluğunun eski günlerine gidiyor musun bazı bazı; birlikte o yaz kokan parklarda oynadığımızı düşünüp, arıyor musun? Geçmiyor mu içinden ince bir çizgi gibi «olsa da şimdi, saçlarımı sevse babam?»

Değilse bile şimdi, bir gün. Özleyeceksin eskiyi. Tad duyarak, için burkularak. Yeni bir şey bende bu; «git istersen Zonguldak'a, eski günlerini an» dedikten sonra başladı Usta.

Anlıyamıyorum onu, yine başladı son günlerde; «git istersen, açılırsın!» Eve gelmiş, kendi çağırmıştı oysa, yanaklarımdan öpmüştü. Niye öyle diyor, beni düşündüğünden mi? Sanmıyorum. Kendini düşünüyor. Çok ta değil haksız; diktiğim ne ki, gücüm ne ki?

Görüyorsun, yaşlandıkça tuhaflaşmalar başlıyor; vücudun, usun güzellikleri kaçıyor bir bir; tutamıyo sun hiç bir şey; sabun gibi kayıp gidiyor yaşam; korkularla donanıyorsun, donandıkça şaşır yorsun; saçma şeyler yapıyorsun daha da.

Yüreğinden yetmiş bahar geçmiş benim gibi biri, anasının kucağına yatmay nasıl özler böyle olmasa? Değil mi?

Sordum kalfalardan birine dün:

— O.uyor mu sende de?

— Ne?

— Böyle şeyler, bunlar.

Çığlıklar atarak güldükten sonra, anlatmağa başladı dükkandakilere. Önce bir sessizlik, sonra binlerce kahkaha. Kulaklarımı tuttum. Gün boyu sürdü; «anasının kuzusu, anasının kuzusu» diye sevdiler başımı. Anlıyamadığım şu; ölmüşlerine susamanın, acıkmanın neresi tuhaf? Ölsem de özlesen, gülünç mü olursun? Bilmem, belki de. Ne doğru, ne yanlış, bulamıyorum artık. Beynimin içinde bir sis sallanıyor.

Yazarken bu mektubu ağlamak geliyor içimden, gülüyorum ne ki.

Yaşlı ama güzel babacığın
Halil Usta

Not Mektubumu kısa bulup gücendiğini bilmiyorum sanma!

19 Kasım 1977

Televizyondaki boks maçlarında, dövüşçülerden biri durmadan yumruk yiyor, duramıyor ayakta; gözleri boş boş bakıyor; bir yumruk daha yiyince, düşüyor pıhtılaşmış gibi.

Annenin evlendiğini duyunca, öyle oldum ben de. Üç beş dakka titredim. Sonra bir öğürme. Dükkanın bir köşesine büzüldüm, konuşmadım.

Şu insanoğlu ilginç yaratık; bilmiyordum anneni bu kadar sevdiğimi, tutkun olduğumu. Şaşırdım. Kendimi, yüreğimin gerçeklerini bilmiyormuşum, diye düşündüm. Bir yangın günlerdir içimde, sönmüyor; mektup yazmak bile istemedim.

Dükkandakilerin gösterdikleri aşırı ve gerçek ilgiden anladım çok üzüldüğümü. Sarıldılar, öptüler, saçlarımı sevdiler. —Şaka değildi inan.—

— Çocukluğu bırak Usta!

İçimden, «boyuna boşluklarımı arayıp gülmeğe çalışan bu insanlar, üzüntümün büyüklüğünü gördüler, acıdılar» dedim. Üzgündü gerçekten gözleri, çok acı çeken bir insan karşısında saygı duruşunda bulunuyor gibiydiler.

Boynuma sarıldı Usta, güldürmeğe çalıştı. Cengiz sol yumruğunu kaldırıp, «kaldır sen de» dedi, «umutsuzluğa paydos!» Kaçıncı kez anladım ki, ilgi görmek, okşanmak, bir kedi gibi sevilmek bile ne güzelmiş!

Kutlarım, Nermin; iki baban var artık; öz, üvey. Üvey o değil, benim. Sevilen sayılan ben değilim; o. «Baba» mı diyorsun? Belki de. «Baba» değil, «babacığım» de. Genç, yakışıklı, paralı o çünkü. Yürünür mü bir yolda benimle, «baba» demeğe utanılmaz mı?

Hayır, hakkım yok seni kırmaya; annene koca bulan, onu evlenmeğe iten başkası, biliyorum. Ama şu var; gerilebilirdin önüne, engelleyebilirdin; «güzel, yaşlı babacığımı üzme anne; nasıl olsa ölür yakında, bekle!»

Neden yapmadın; onurumla, incelmiş duygusallığımla oynamasına neden göz yumdun?

Olgun ve gerçek bir insan olarak şöyle diyorum yine de; «suçsuz muyum, çok mu haksız Süheyla?» Hayır. Sürdürüyorum; «kendine dön, yanlışlığı kendinde ara bazı bazı!»

Az önce yaptım bunu; bir tepenin ucuna çıkıp aşağıda uzanmış bir kenti inceler gibi eski günlerimi inceledim; soğukkanlı, yan tutmadan, duygusallığı kovarak.

«Bir yanlışlık, bir iğrilik bulmadın mı?» diye soracaksın, biliyorum. Buldum. Bir bir yaz yorum;

1. Yaşlı bir baba, yaşlı bir kocaydım; sizin dedeniz, annenizin babası olabilecek. «İşte kocam», «işte babam» diye övünemezdiniz. Utanırdınız, yaşamınızda bir lekeyken ben!

2. Ünlü bir oyuncuya benzetilsem de, sol yanağımdaki ben, bir sıcaklık, bir yumuşaklık verse de yüzüme, vücudumun çizgilerinin bir şiiri olmadığını biliyorum.

3. Soytarılık kaynıyor içimde; komik biriyim, insanlara sevgiyle gülerek bakıyorum. Yüzüme tükürse biri; «ne tatlı tükürüğün var, şekerli bir şey mi yedin?» diye sorabilir, güldürebilirim onu. (Köpeklerin önündeki pişmiş etten küçük küçük kopar p ağzıma attıkça, o plastik yüzlü Arslanoğlu bile gülerdi, düşün!)

4. Yoksulum; insanlar yoksulluktan yargılansa, ölüm yerim ben. En büyük suçum bu; bağışlanmayacak, göz yumulyacak, yüz kızartıcı, ayıp.

Görüyorsun, böyle olur özeleştiri; kaç kişi yapar bunu, bu zor işi. Düzgün, doğru yürekli insanların altından kalkabileceği bir şey. Bunu yaparken, sevdiğim, onayladığım yanlarını görmedim mi geçmiş yaşamımın hiç? Gördüm. İşte:

1. Çok sevdim üçünüzü de. Hep, durmadan. İnce, duyarlı bir çiçek gibi sakındım. Ne zaman bir gölge görsem yüzünüzde, acı çektim.

Herkese, her şeye öyleydim, size değil yalnız. Yüreği sevgiden çatlayan yaşlı bir palyaço nasıl olabilirdi?

2. İğnenin ucundaydı namusu ekmeğim; karanlıkta değil. Başkasının ekmeğine saldırmadım. (Arslanoğlunun köpeklerinin hakkını yedim, onu biliyorum!)

3. O kadar güldürdüm de insanları, para istemedim.

Ne yapabilirdim başka, ne olabilirdi? Elimden gelen bu. Toplam sıfırsa, ben miyim suçlu yanınız? Dipte, en derinde, kaygan, karanlık bir şey yok mu her şeyi bozan, kokuşturan, çarpıtan? Bir bulabilsem ah, nasıl rahatlıyacağım!

Hayır, Nermin; sözünü ettiğim o tepenin üstünde duramadım çok, baş m döndü, uzun bir uğultuyla doldu kulaklarım, düşmemek için oturdum. Nolmuştu birden, anlıyamadım. Sezinlediğim şuydu; tepenin ucundan can çekişen yaşamımın en ince yollarına, sokaklarına dürbünle bakarken, annemin salınan tabutunu gördüm kollar üstünde, paramparça oldum. Karlı bir gündü.

Evet, karlı bir gündü. Ankara'daydık. Telgraf; «annen ağır hasta, seni istiyor» diyordu. Param yoktu, gidemedim.

Üç gün sonra, ikincisi; «annen öldü.»

Süheyla; «git» dedi, «sat bileziğimi, git; kaç kez ölür bir insanın anası?» Gitmedim. Karlı bir gündü.

Dedim ya, param yoktu; kar altındaydı Ankara.

— Nolacak gitsem? dedim, görecek mi, gücenecek mi gelmedin diye?

Annen sinirliydi; kendisi ölmüş te, çocuklarından birisi gelmemiş gibiydi. Kavga etti benimle, anımsıyorum.

— Yaşarken severim insanları ben, diye karşılık verdim. Sevemem, dokunamam o soğumuş etlere!

Öyle değil mi, Nermin? Gülmeyen, ışıl ışıl bakmayan, yaşama sevdalı olmayan bir şey nasıl sevilebilir? Yo, yo, haklı çıkarmağa çalışmamalıyım yine de kendimi; başkalarınınkı değilse de, annemin ölüsüne gitmeliydim. Ölsem de, «baban öldü, gel» diye çağırılsan, gelmez misin? Gelirsin, biliyorum; en güzel, en son ödevidir çocukların bu!

Yazarken bunları, hem gülüyor, hem merak ediyorum; adı ne? İşi, yaşı? «Baba» diyor musun?

Var mı andıran yerlerimiz?

Ne sana, ne annene var öfkem; kızım yorum. Kimseye. Kendime bile. Bir isteğim var; «baba» deme! Nolur!

Köpeklerin etlerini yiyip onları bile güldürmeğe çalışan bir baba: H. U.

26 Kasım 1977

Bugün değiştim biraz, tanıyamazsın görsen; eski giysilerinden birini verdi Usta.

Utanıyordum benimkilerden; pantalonun dizleri incecik; ceketin yakaları sağa sola sarkıyor, şıl ışıl kir.

Usta'nın giysisini giyince, içimde iğri iğri duran bazı şeyler düzleşti adeta, rahatladım; daha sağlam bakmağa başladım her şeye.

Usta çok söylendi, «at şu leşleri!» Atamadım; yıllarca tenimi örtmüş, oramı buramı okşamış o zavallı pantalonuma, ceketime inanılmaz bir saygı duydum birden.

— Atamam, dedim, hayır!

— Neden?

— Nasıl onlardan bir şeyler varsa bende, benden de onlarda var bir şeyler! Yıllarca üstümde durdular, bir parçası oldular bedenimin!

Sözlerimdeki derinliği anlamadı tabi, başını salladı gülerek.

Koyu mavi. Uzun, tatlı çizgileri var. «Yeni mi?» diyor gören. «Usta verdi» diyorum. Doğruyu söylemek, kendime duyduğum saygıyı, sevgiyi artırıyor. Kötü bir şey yaptım ne ki; cep lerini aradım tek tek. Bir değil, üç beş kez. Neden yaptım acaba? Niçin aradım? Dalgın biri miyim çok?

Patlamış ayakkabılarımı atıp yenisini aldım. Tokalı, kahverengi. Göreceksin, o sinema oyuncusuyum gerçekten artık; öylesine benziyorum. «Anlıyalım, bir şey mi var?» diyor her gören. «Var» diyorum, «neden olmasın? Niye boşa gitsin böyle bir yakışıklılık?» Gülüşüyoruz.

Fotoğraf da çektirdim; uzun bir sehpa, üstünde saksı. Üzgün gözlerle plastik güle bakıyorum. Göndereceğim sana; ne diyeceksin hak verecek misin? İnan, benim o, başkası sanma!

Giysileri yeni giymiştim, öptüm Usta'yı, yüzünü tutup sevgiyle baktım; «sağ ol, çocukluğumun bayramlarını anımsattın bana!»

— Giymiyordum zati, dedi, duruyordu dolapta.

Cepleri aradığımı düşünüp utandım yine, üzüldüm.

Birkaç günümü güneş gibi aydınlatan, yüreğimi çelikleştiren Usta, canımı sıktı dün ne ki; giysiyi çıkarıp vermek geldi içimden; «al şu kötü giysini be, giyerim eskilerimi ben» diye bağıracaktım nerdeyse. Ama tuttum kendimi, konuşmadım; «yazık sana, tühh...» dedim içimden.

«O üstündekiler benim» diyince, darmadağın oldum; dövüşmek istedim. Bakakalmıştım yüzüne, «yalan mı?» diye bağırdı, «yalan mı?»

— Hayır, değil yalan!

— Öyleyse?

— Konuşma öyle, bir insanım ben de!

İnce, güzel bir sesle söyledim bunu, gülümseyerek; televizyon reklamlarında yalvaranlar gibi. Usta'nın konuştuğu adam elimi tuttu o an, «sağolun beyfendi!» dedi.

Eridim sanki; kulaklarıma inanamadım; ilk kez oluyordu, beyfendi diyordu biri bana, «görüyor musun giysinin yaptıklarını!» diye düşündüm.

Usta'ya borcu olan bir memurdu; aylardır gelemeyen, gelmeye korkan. Kapıyı açıp çağırdı Usta dün.

Titriyordu, kaçmak istiyor gibiydi, bakamıyordu kimseye.

— Haklısınız. Bağışlayın. Veremedim birtürlü.

Usta dinmeyen bir fırtınaydı; yıkan, parçalayan. Köpek bile azarlamazdı böyle! Sonunda, «utan şu ağarmış saçlarından!» diye bağırdı. Pamuksu bir sesle:

— Utanıyorum, dedi adam.

Param yoktu. Olsaydı verirdim, inan. Şöyle düşünüyorum; para için aşağılanmamalı insanlar, onurları öldürülmemeli. Üşüyorum böyle bir şeye tanık oldum mu.

Söyler misin annene; benim gibi pek çok yoksul koca var bu dünyada. Ama bırakmıyor karılar, sokağa atmıyor, çoluğunu çocuğunu ayırmıyor; bana «beyfendi» diyen, karısından, çocuklarından öylesine ince söz etti ki, bir ara Usta'ya, «anlat, anlat» diye bağırdım kendimi tutamıyarak.

«O üstündekiler benim!» Ruhu kabak bir adam Usta,

sonradan görme, küçük burjuva! Bana «beyfendi» diyenin onca ezilmesine dayanamamıştın artık; «yeter Usta, kes paramdan!» deyince yüzüme bir balta gibi bakmış, «o üstündekiler benim!» diye bağırmıştı işte!

Üzülme, Nermin, bunlara, ilgilenme! Zarftan çıkan o hüzün dolu resmime bak ta, yıllardır içinde büyüyen baba özlemini dindir biraz. Atma, duvara as. «Babam» de soranlara.

Öper.
Babacığın Halil

Not Mutlu mu annen? Yeni fışkırmış çiçekler gibi mi? Nasıl karşıladığımı soruyor mu?

Çiçek Çocuk;

11 Aralık 1977

Bulanık düşüncelerle doluyum; «yıllardır yazdığım mektupları başka adreslere mi gönderiyorum, geçmiyor mu eline Nermin'in?» diye düşünüyorum. Bir kuşkum daha var; kimsem yok ta, bana mı öyle geliyor?

Ne bunlar, nasıl şey; beynimde bir yıkılma, bir çökme, bir deprem mi?

Olur mu başka adrese yazmam? Unuturum adımı da, unutmam adresini. Ama diyorum, azalmış gibiyim bugünlerde, sonuma gelmiş gibiyim; bir çöl gecesi ıssızlığı var içimde.

Gerçeği düş, düşü gerçek olarak algılıyorum bazı. «Ne?» diyeceksin. Annenin evlenmesi sözgelimi. «Düşte gördüm» diye düşündüm. Usta'ya;

— Evlenmiş gördüm Süheyla'yı düşümde, hayırdır! dedim.

Acıma dolu gözlerle baktı. Konuşmadı. Aynı şeyi bir daha söyleyince, «acı çeken kim vardır senin kadar?» diye sordu boşluğa. Tersini söylerdi oysa eskiden; «tasasız, rahat, sorumsuzsun» derdi. Yüreğimde delikler varmış; acılar, tasalar, hüzünler durmuyormuş hiç!

Bugün böyleyim; iğneyi ipliği almak istemiyorum elime, iğreniyorum. Küçücük bir yer görsem, yolda, dükkanda; sırtüstü yatmak geliyor içimden; boyuna uyumak açmadan gözlerimi.

«Onları görürüm düşümde belki!» Seni, anneni, Çetin'i. Bu mu neden?

İlgilen Nermin artık; iyi değilim günlerdir; iskemlede bile otururken duvara yaslamak istiyorum başımı; bir samans lık var içimde, korkuyorum. Ağaç yüzlü kalfa, «yıkılıyor musun ey koca çınar?» dedi dün. «Bir çıtırdama mı geldi kulağına koca çınardan?» diye sormadım, «yıkılıyorum» dedim. Gülüştük.

Üzülüyor durumuma Usta, «çalışamıyorsun, git Zonguldak'a» diyor. Sevdiğinden mi? Sanmıyorum. Kaçıncı bu bugün; «Zonguldak'a git... Zonguldak'a git...» Susuyorum baş m önde, konuşmuyorum, çalışır gibi yapıyorum kovacağından korkarak.

Ne düşünüyor, bilemem ki; hastalanacağım, yataklara düşeceğim, yük olacağım. Ko ktuğu bu mu? Yıllardır yanında çal ştım, kim ilgilenecek başka?

Dikenli bir el, beynimin içini karıştırıyor boyuna; sesi kulaklarımda; hırtt, h rtt, hırtt... Ne bu? Anlıyamıyorum. Düşünceierim kuruyup sararan yaprak ar sanki; eylül hiç bitmiyor. Tuhaf tuhaf şeyler; «öbür dünyada da dikiş mi dikerim? Nasıl dayanırım dikersem, nolurum?» diyorum. Yüreğim, damarlar m eriyor; kanımı sağıyor görünmeyen bir el. Şu adama yardım et, Nermin... Nolursun...

Sensiz yaşayamıyacağını bilen baban
Halil Usta

Babasına Bir Mektubu Bile Çok Bulan Güzel Kızım;
31 Aralık 1977

Kar yağıyor, yollar akpak, bir gecede nasıl da doldurmuş, şaşırdım. Kağ tı şekerlere benzeyen küçücük kuşlar

konuyor camlara; yiyecek arıyorlar. Kaçmasalar da, öpsem tutup. Ekmek atıyorum, kaçıyorlar.

Çalışıyorum, pantalon dikebiliyorum artık; iyi gibiyim. «Zorluyorsun kendini» diyor Usta, «git Zonguldak'a, kal biraz, gelirsin yine!» Susuyorum, usandım bundan. Aynı hep.

«İyi gibiyim» diyorum ya, içime yağıyor kar, yüreğimin üstüne. Değişik bir üşüme bugünkü, tanımadığ m, ilk kez duyduğum. Belli etmemeye çalışıyorum. Baktıkça Usta, gülümsüyorum «iyiyim» der gibi. Sinirlerim çok bozulmuştu dün; ondan mı, sürüyor mu etkisi?

Yılbaşı bu akşam; nasıl eğlenirsiniz kimbilir; benden uzak, kendi aranızda, başbaşa.

Evet; değişik, sinsi, koku veren bir üşüme içimdeki. Bedenim değil de, anılarım, geçmiş günlerim üşüyor sanki; ürperiyor, buz tutuyor. «Dünkü odaydan mı?» diyorum. Bana kalırsa, öyle.

Yüzleri ışıldıyor insanların; yılbaşı bu akşam. Mutluluk duyuyorlar belli ki. Küçük küçük armağanlar ellerinde, dünyaya gelmiş olmanın tadını daha çok bugün duyuyorlar gibi. Dükkandakiler de öyle; geceyi nasıl geçireceklerini anlatmaya doyamıyorlar. «Sen de gel, eğlen bizimle» demiyor hiç biri.

Gider miyim? Gitmem. İnan, gitmem. Bir süre önce, «yıkılıyor musun ey koca çınar?» diye soran kalfa, «ne yapıyorsun bu akşam?» dedi, o ilgilendi bir. «Üşüyeceğim» dedim, «üşüyecek koca çınar!»

— Üşüsün, ölmesin de!

— Koca bir çınar gibi ölür ölse de; onurlu, büyük, gürleyerek!

Şaşırdı, «neler de biliyormuşsun!» dedi. «Biliyorum, ya!» dedim, «Rüştiye sondan ayrıld bu gördüğün!»

«Gitmem» diyorum ya, giderim Usta çağırsa; birkaç çörek yerim çayla, televizyona bakarım. Belki çağırır diye düşündüm de, durup dururken; «eski yılbaşı gecelerine çağrılıyım bu gece Usta ben!» dedim az önce. Gülümsedi, demedi bir şey. Belli olur mu, umut kesilir mi, akşama var daha!

Nolur yalnız geçirsem bu yılbaşını; ayıp mı, namussuzluk mu? Yığınladır benim gibi kitap yapraklarının arasında unutulmuş solgun çiçekler! Umurumda değil, üşümesem. Ama çok üşüyorum.

Dün oldu, biliyorum, nolduysa dün. Daha önce de üşüyordum ya, değildim böyle. Çok öfkelendim o adama; içim dalgalandı bütün gün, ağlamak istedim durup durup.

Bizim sokakta. Adı, Akrep bey. Kısa boylu, dört köşe bir yaratık. Göbeği oynuyor yürürken. Uzaktan duyulabilecek biçimde geğiriyor ve geğirmekten konuşamıyor. En alçak.

En alçak, inan; yıllarca elinde makbuz, para toplamış cami yaptırmak için; sekiz katlı apartman dikmiş sonunda.

Elinin bir parçası olmuş tesbih; dudakları kıpır kıpır, —kimine göre dua ediyor, kimine göre paralarını, mallarını sayıyor— Mersedesi, kızı yaşında karısı, şımarık görünüşlü bir mobilya dükkanı var!

Duramadım; hasta hasta saldırdım, birkaç saniyelik bir çıldırmaydı belki de.

Soluk alamıyordum dükkana döndüğümde, yorulmuştum; şaşırdım yaptığıma. «Aferin» dedim. Nasıl dururdum, nasıl bakardım?

Anlatsam, inanmaz, «olmaz» dersin, «hastasın gerçekten, üşüyorsun, ateşin var; sayıklıyorsun!»

Doğru ne ki; inan, doğru; arabasından iner inmez küfeyle ekmek taşıyan hamalı yumrukladı. Mersedesini çizmiş küfe!

Hamal da, dumanlı ekmekler de yerdeydi. Koştum, öldürmek istedim bir canlıyı ilk kez. Şaşırdım hani biraz, nasıl olurdu; dükkandaki pireleri bile öldürürken, «özür dilerim, zorunluyum öldürmeye seni» diyen ben, nasıl duyardım bu duyguyu?

— Hırsız! diye bağırdım. Nerde topladığın paralar, nerde yaptırdığın cami?

Usta geldi; yalvardı, «yapma» dedi, «yürü.» Öptüm hamalı, «davacı ol, tanığız» dedim. Nasıl da tersliklerle dolu şu yaşam; bomboştu kahve, çocuklar yoktu.

Şaşırmaz mısın yaptığına? Nasıl şaşırmazsın? Görünüşü şöyle kurtarıyor; baca kadar bir minareyle apartmanın taraçasında!

Akrep bey bu işte! Dükkana girerken çok bağırdım; «ezeceğim Akrep bey seni, ezeceğim çıtır çıtır!»

Hastalığımı unutmuş gibiydim; güçle doluydum o an. Ama oturunca, o iğrenç üşüme geldi yine, kötüleştim, «bir şey oluyor bana çocuklar!» dedim, «eriyorum!» Bayılmışım.

Anladığım, yumruk vurdu sol gözüme bir ara; morluk yok ya, acıyor. Şu kötü üşümem olmasa, bir şey değil bu, geçer. Ama çok üşüyorum; bir şimşek soğukluğu var tenimin altında.

Kar güzel yağıyor; uslu uslu, okşarcasına. Sevinç içinde herkes; yılbaş Cama çarpıyor bir kuş bazan; yaşlı mı benim gibi, çok mu küçük, sığınacak bir yer mi arıyor? Görüyorsun, yalnız değilim; acı çeken bir ben değilim!

«Dörtte paydos!» dedi Usta; az sonra evlerine koşacak herkes. Mutluluktan tutuşmuşçasına. Peki ben? Ya ben?

Bir kart atmış mısındır, hatırımı sormuş musundur? Belki. Akşama kadar bekler, uyurum sonra.

Çiçek kadar güzel günlerin olsun, Nermin!

Üşüyen, çok üşüyen baban
Halil Usta

Nermin, Yavru Ceylanım;

21 Ocak 1978

Biliyorum, üzüleceksin bu mektubu hastaneden yazdığımı duyunca. —Öyle mi, hastane mi?— Üzülme, belki iyileşirim, eski günlerimdeki gibi olurum yine. İyileşmesem de dert değil, ölmiyecek miyiz günü gelince, bir avuç toprak içinde erimiyecek miyiz?

Görüyorum; yüzün, bakışın soldu; üşüdün, telaşlandın, «babama noldu ki?» diye korktun.

Korku filmlerinde de var böylesi, —öyle mi, hastane mi?— duvarları acı kusan.

On beş gün bugün. Adı ne, nerde, bilmiyorum. Usta'yla Cengiz getirdiler. Karş geldim, «pantalon dikerken öleyim, götürmeyin!» dedim, «gemisini bırakır mı kaptan?»

Duymuyorlardı, anlamıyorlardı sözlerimi; götürdüler.

Hastanenin —öyle mi, hastane mi?— önünde, taksiden inince, yürüyemedim bir ara, bacaklar m kağıttan gibiydi, tutundum omuzlarına, «yürümüyor bacaklarım» dedim, «uyuşmuş!»

Sırtına aldı Cengiz; ata binmiş gibi oldum, «deh, deh» diye bağırd m. Görecektin gülmesini! Sol kolumu da kaldırdım, durur muyum! «Son soluğunda bile bırakmazsın soytarılığı!» dedi Usta. Uzun uzun güldü.

Dedim ya, ne burası, hastane mi? Karabasan mı görüyorum? Kirli, çirkin, çıldırmış bir hastane beyni ki. Masalar, sandalyeler, burda ölmüş hastaların acılarından, umutsuzluklarından yapılmışa benziyor; kırık dökük, bitkin, kapkara. Hele perdeler, korkuyorum ellemeğe; yağ mısı bir şey sızıyor. Pislik mi? Ağır, öldürücü bir koku. Ölüm kokusu, diyorum!

İki ya da üç hasta var karyolalarda. Yerlerde bazıları; incelmiş döşeklerin, sedyelerin üstünde. Kıpırtısızca yatanlar, tuhaf tuhaf kımıldayanlar, hayvan gibi inleyenler.

«Bitmişler koğuşu bizimki!» Öyle diyor yanımdaki. Ölüme az kalanları, en kimsesizleri, en ıssızları bekletiyorlarmış burada. «Var benim!» dedim. Çarpık çurpuk gülümsemeye çalıştı, ama gülümseyemedi, sese benzemeyen bir sesle; «boş veer» dedi, «kandırma kendini!»

İyi adam, öyle anlıyorum; benim gibi olgun, gün görmüş, ermişleşmiş. Gülmeyi sevmiyor ne ki sevinci unutmuş. Gıdıklıyorum bazan, gülümsemiyor bile, «çocuk kalm şsın» diyor, «ölürken bile yaramazlık yapıyorsun!» Dün de dedi. Duramadım artık; «ben mi öleceğim?» diye sordum, «baksana şu gözlere!» Sustu. «İyi bak, var mı ölecek göz?» diye ek edim, «kız ma gideceğim çıkınca!»

Karyolalar dar, yatılmıyor. Mutluluğa bak ki, iki kişi-

yiz. Üçüncü gelirse diye korkuyorum. Ne yaparız? İki kişiyken bi.e, düştüğümüz oluyor yere. Yanımdaki çok bitkin, ka.kamıyor, zor doğruluyor, inliyor hep. Yüzün iri sarısı, morlaşıyor gün günden. Çok yaşamaz, ölür yakında; o kadar komiklik yapıyorum da, gü.müyor! Yaşar mı gülmeyen?

Öbür koğuşlar nasıl, bilmiyorum. Çok eğlenceli bizimki; bi.diğim bu. Hemşireler, hastabakıcılar, hastanın öleceğini sezdiler mi, a.d lar mı ölüm kokusunu, bir oyun başlıyor, eşsiz bir eğlence. Akbaba.ara benzetiyorum, inan dolanıp duruyorlar, «ben bağırsam önce bir ö.se de!» diye düşünüyorlar belli ki!

«Goool...» diye bağırıyorlar hasta ölünce, «goool... goool...» Ne güze., değil mi, ne ilginç! Hastanenin o yorgun, iğrenç havasına nas l dayanı ır başka? Nasıl çekilir? Azrail gol attıkça, çıldırmak sevinçten ne güzel!

Her hastanede olur mu bu eğ enceli oyun, sanmıyorum. Hoşlanıyorum ben. Ölen o.sa diye bak yorum, çok alıştım. «Goool» diye bağırmadan başka şey er de söylüyorlar tabi —usul usul, tempo tutar gibi—, «bir baba hindi... Bir baba hirdi... Ankaragücü bastır...» Önceki gündü, ölüyormuşum gibi yaptım. Kondu bir akbaba hemen, baş ad gözlemeğe; bekliyor ki, öleyim! Dayanamadım sonunda, güldüm; göz'erimi iri iri açıp dilimi çıkardım, «çok beklersin beni!» dedim, «eski toprak bu gördüğün!» Utanır gibi oldu, şaşırdı, şaka yapt: aklı sıra; «yakındır gol yemen!»

Dedim ya seviyorum bu «gool» oyununu; şu var ne ki, bazı hasta'ar çok bitkin, çok erimiş de olsalar, «gool» sesini duyunca, düşüyorlar yatak.arından; sönmüş, çürümüş gözlerini güçlükle açıp korkuyla bak yor'ar. Dua ediyor kimi, ad.ar sıralıyor bir çok; Hasan, Ayşe, Ayla, Özden. Sayıklar gibi. Kötü oluyorum o zaman; «yeter, yapmayın...» diye bağır yorum, «ne burası hastane mi, yahudi kampı mı?»

Görüyorsun Nermin'im, eğlenceyle, gü meyle geçiyor gün.erim; en iğrenç, en yürek boğucu yerlerde bile, yaşamın o bal.ı özünü a.abiliyorum; yüzüm gülücüklerle dolu.

Yetmez mi? Koğuştaki kemiklere —öylesine erimişler ki, «kemik» diyorum— yardımım olmuyor değil. Yanımdaki «kemik» saatlerce yalvardı dün; «çişe götürün beni, çişe götürün...» Ağladı bir ara; hem acıdım, hem korktum. Ya işerse? Düşün; çişe götüren yok, altına yaparsan dayak...

Yatağa döndüğümüzde, «bıktım kocacığım yani senden!» dedim. Ömründe bir yol gülmediğini sandığım o donmuş yüzlü adam, nasıl güldü, şaşarsın; yırtılacak sandım ağzı. Bugün yarın ölecek, düşün ki! Düşün ki, güldürebiliyorum onu bile! (Son gülüşüdür belki!)

Yüreği güzel biri yok mu hastanede? —Öyle mi, hastane mi?— Var; Sevim. Davranışları, sesi, öylesine yumuşak ki, görmüyorum mu onu, pamuklar içinde yuvarlanıyor gibi oluyorum. Öyle bir duygu. Güzel değil, sana benzemiyor; Nermin koydum adını yine de. «İpek gibi bir ruhun var» diyorum, «melek misin?» Gülümsüyor; başımı, gözlerimi seviyor. «Nermin değilim, Sevim'im» diyor.

— Olsun.

— Olsun.

Yapıyor her dediğimi; «mektup yazacağım, kağıdım, kalemim yok» dedim, getirdi. Bana mı yalnız; herkese öyle, herkese melek. Koğuşa girmiyor mu, güneş yağıyor içimize; eskimiş, buz tutmuş kemiklerimiz ısınıyor; unutuyoruz ölümün pususunu. Bizim de bir insan olduğumuzu oluyor yalnız.

Koğuş çok soğuk; ne kalorifer, ne soba; nasıl da üşüyoruz, nasıl da titriyoruz. Ağlıyor bazıları. İkili, üçlü de yatmasak, noluruz, bilemem? Çok üşüyor yanımdaki; bana sarılıyor durmadan; «ısıt, ısıt abicim» diyor, ağlayan bir çocuk sesiyle. Acıyorum; ellerini, ayaklarını, sırtını ovuyorum, gıdıklıyorum.

Yeni bende bu; anlaşılması zor bir şey; gıdıklamak istiyorum herkesi, her şeyi. Ama herkesi, her şeyi. Bu salı, sabah vizitalarını geçit töreni gibi yapan doktor —bir bando mızıka eksik!— durup önümde, «soyun!» dedi. Beni seçmesi o kadar kemiğin içinden okşadı yüreğimi, sevindim. Zavallı, yorgun sırtımı tıktıtlayınca iki kez, gıdıklandım

çok, başladım gülmeğe. Durur muyum, ben de onu gıdıkladım. Doktoru.

— Kim bu be? diye sordu yanındaki «goolcü»lerden birine.

«Goolcü» gülerek;

— Dengesiz, tuhaf biri, dedi. Soytarılık işi gücü. Soytarı...

— Az buz değil, büyük soytarı...

«Büyük soytarı» oldu o günden sonra adım. Öyle diyor herkes Sevim'in dışında. Hoşuma gidiyor. Annen derdi de, gitmezdi; üzülürdüm. Gidiyor şimdi. Evet, soytarıyım, büyük soytarıyım; en kararmış, en pas tutmuş yaşamları bile güldürebiliyorum.

Doktorun «kim bu be?» diye sorduğu hastabakıcı ifrit oluyor bana, çok kızıyor. Anlamıyorum, niye? Göz göze geldiğimizde, «göreceksin» der gibi sallıyor o anlamsız, çirkin başını. Bir şey yapmadım oysa, yatıyorum uslu uslu. Yardımım bile oluyor. Ama öyle işte; kızıyor çok, sinirleniyor, yaşama sevincini yitiriyor beni görünce sanki! «Olabilir, doğal» diyorum, gönlünü almak istiyorum bir kötülüğü dokunmasın diye. Korkuyorum; «çok yaşıklısın Ahmet efendi» diyorum gülmeden; kızgın, öfkeli, bir boğa kadar hırçın bakıyor; dişlerinin arasından «hadi, lan!» diyor.

Böylesine öfke duyan kim olmuştur bana yetmiş yıllık ömrümde?

Okudun ve üzüldün, biliyorum. Ne gelir elden ama? Böyle işte; çıplak, çırılçıplak bir gerçek serdim. Önemli olan dışımdaki değil, içimdeki dünya. O değişmiyor hiç; hep güzel, hep bahar dolu. Öyle geliyor bana, öyle duyumsuyorum. Tasalanma, olur mu; çıkarım burdan yakında. Ararım belki; derdi, sıkıntısı da olsa, değişik, ilginç bir yer!

Tasalanma, olur mu? Yok bir şeyim. Göğsüm, sırtım ağrılarla dolu da olsa, o insan-dışı iştahım kurusa da bütün, gücümün sonuna gelmiş de olsam, biliyorum; iyileşeceğim bir gün!

«Griptir» diyorum, «geçer!» Senden geleceğini bilmiyor değilim ilacımın; bir mektup yazsan neyim kalır ki! Ama yazmazsın, onu da biliyorum.

Hasta baban
Halil

Not Burda yatan «kemik»leri görmeğe gelen neden yok? Dostluklar, sevgiler nerde, hani? Çöp kutularına bile kediler, köpekler girer!
Sevim atacak bu mektubu; «uğurlu gelir eli de, yazarsın belki» diyorum.

Nermin, (Gözbebeğim);

2 Şubat 1978

«Kesilmiş koyun başı gibi bakıyor gözleri!» Kim dedi, nerde dedi, niçin dedi, bilmiyorum. Doktor mu, Ahmet mi, «kemik»lerden biri mi?

Öyle miyim, öyle mi bakıyorum?

Günlerdir yalnızım; ne Usta arıyor, ne Cengiz. Bildiğim, alıştığım bir yüze öylesine özlemim var ki, kaçmak istiyorum, bazan. Ama yok gücüm!

Güçlükle yürüyorum; birkaç adım atınca, göğsüme vuruyor yüreğim, uyarıyor; «yapma, nolur!»

Ne yemek, ne içmek; bir bitki gibiyim kuruyan; «ne kötü gripmiş!» diyorum. Diken diken bir korku içimde.

«Hey Halil usta, hey koca çınar, o büyük, dönüssüz yolculuğa mı çıkıyorsun?» diyerek şakalaşıyorum kendimle!

Üç gün önce, yanımdaki öldü. Öğlendi; bir «gool» sesiyle uyandım; şaşırdım birden; düş müydü, gerçek miydi, ayıramadım; soluk soluğa kaldım. «Ben miyim ölen?» diye geçti içimden bir ara, anladım sonra.

Beni görünce çıldıran hastabakıcının sesiydi, durmuyordu; «gool... gool... gool...» Ölenin ben olmadığını anlayınca, ellerimi bir bebek gibi çırpıp bağırdım ben de; «gool... gool gool...» Utandım, üzüldüm sonra; günlerdir yanyana yatmıştık; sevinmeli miydim?

Yüzünü, ellerini tuttum; bir çinko soğukluğu başlıyor gibiydi. Ne yapacağımı bilemedim bir süre; «güle güle ey gülmeyi sevmeyen yorgun yolcu!» dedim.

«Kesilmiş koyun baş gibi bakıyor gözleri!» Kim dedi, nerde dedi, niçin dedi, bilmiyorum. Doktor mu, Ahmet mi, «kemik»lerden biri mi?

Öyle miyim, öyle mi bakıyorum?

Başkasıyla yatıyorum şimdi; yanmış ağaca benziyor; çirkin çok, yaşlı çok. Konuşmuyor. «Konuş» diyorum, «bir gülümse!» Gıdıklıyorum o kadar, duymuyor; duyguları ölmüş tüm. Anlamsız sesler çıkarıyor sık sık; tıkanmış bir lavabonun birden boşalması gibi.

Pisledi bu sabah yatağa; ilk kez konuştu; «neden ölmüyorum?» Eski issizliğına döndü sonra. Çok kızdım, bağırdım kulağına bütün sesimle; «Bıktım... Bıktım... Öleceksen öl...»

Üzüldüm sonra Ahmet dövünce. Acıdım. Başına başına vuruyordu da, duymuyordu, gözünü açıp bakmıyordu.

— Ölüyor bu adam, yeter! diye bağırdım gülünç bir sesle. Dövülür mü can çekişen?

Ellerini tutmuştum ki, bana da vurdu; dengemi yitirip düştüm; başım kollarının arasındaydı; yere sürtünüyordu yüzüm; yumruk, yumruk, yumruk. O durumumda seni düşündüm; «görse çıldırır» dedim.

Kan içinde kaldım; yetmiş yaşındaki burnum —tam yetmiş değil, biraz daha az— dayak yemiş, kanıyordu. Ağzımdaki altı dişten birini yere tükürdüm bu arada.

İnanmıyacaksın; örümcek ağına dönmüş yaşlı bir hasta Ahmet'e saldırdı; «yeterr, yeterr...» diye. Duygulandım, unuttum yüzüme inen yumrukları, «ne kadar küçük, ne kadar büyük şu insanoğlu!» diye düşündüm.

«Kesilmiş koyun başı gibi bakıyor gözleri!» Kim dedi, nerde dedi, niçin dedi, bilmiyorum. Doktor mu, Ahmet mi, «kemik»lerden biri mi?

Öyle miyim, öyle mi bakıyorum?

Nasıl hastane, anlamıyorum; dayakla geçiyor günümüz. Burnumdan akarken kan, «kimsem yok mu sandın?» diye

bağırdım, «gelsin Usta, gelsin Cengiz, görürsün; anlatacağım her şeyi!»

— Ölümün yakın, gebereceksin; anlatamayacaksın!

— Sen gebereceksin, sen!

— Sus, lan!

— Lan diyemezsin bana, Rüştiye sondan ayrılmış bir adamım ben!

Orman güzeli!

Üstüme yürüdü, korktum, büzüldüm; «Sevim, Sevim!» diye bağırdım. Vurmadı, baktı öyle yosunlu dişlerini göstererek;

— Gıdıklarsın Tanrıyı ha, dedi. Pis bunak, gir cehenneme de, gör!

— Üşüyorum, ısınırım hiç olmazsa!

Ne gündü, bilmiyorum; koğuştaki bilinci sağlam «kemik»leri güldürmek için, elimi kaldırmış, havay gıdıklamış, «ne yapıyorsun?» diyenlere, «Tanrıyı gıdıklıyorum» demiştim de yazmıştım ya, gördüğüm, görmediğim her şeyi gıdıklamak geliyor içimden. Ne bu, nasıl şey, çözemiyorum. Azrail'i bile gıdıkladım düşümde; karaçar giymiş bir adamdı; yüzünün yarısı Ahmet'i, yarısı yanımda öleni andırıyordu. «Yürü, yürü!» diyordu bana.

— Kimsin sen? dedim.

— Azrail.

Dayanamadım sonunda:

— Ehh, yeter be, dedim, Azrail sen sen, Halil ustaymış ben de! Nolmuş?

Başladım gıdıklamağa. Ama hayır, gülümsemiyordu bile.

«Kesilmiş koyun başı gibi bakıyor gözleri!» Kim dedi, nerde dedi, niçin dedi, bilmiyorum. Doktor mu, Ahmet mi, «kemik»lerden biri mi?

Öyle miyim, öyle mi bakıyorum?

Çıkarım bu çöp kutusundan, ya da çıkamam. Önemli değil. Sevim'e güveniyorum; ne yaparım, nasıl yaşarım, nasıl mektup yazarım o olmasa? Kalem, kağıt getirdi az

önce; ellerimin titrediğini görüp; «yazıyım söyle de amca!» dedi, «yorulma...»

— Deme amca bana... Baba de... Öyle söz vermiştin; baba diyecektin!

— Unuttum, doğru!

— Gülme.

— Gülmüyorum.

Gü üyordu. Boynuma sarılıp ağlamağa başladı sonra sarsıla sars la, büyük büyük, kimseye aldırmadan. Nolmuştu, anlıyamadım; «bir derdin mi var, bir şeye mi üzüldün?» diye sordum birkaç kez, konuşmadı, ağladı hep.

Beni utandırd ğını mı sanmıştı? Daha yanıma gelmemişti ki, karyolaya oturmuş; başımı, yüzümü, kollarımı okşuyordum öyle dalmış. Kendimi, Ha il Usta'yı. Bilmiyorum, neden, böyleyim üç gündür. Bıkmadan, yorulmadan kendimi okşuyorum, kendimi seviyorum. Utandım tabi onu görünce, bilemedim ne yapacağımı, yüzümü yorganla örttüm.

Hayır, sanmıyorum; bir insan n kendini sevmesinden, okşamasından doğal ne o abilir? Peki, öyleyse? Evle mi geçinemiyor, üzüyorlar mı?

— Hayır, dedi ona da gözeriyle.

Konuşmadı.

Bir şey daha var, ondand r belki de.

Her gördüğüme diyorum ki, «pijamamın cebinde beş yüz otuz liram var; sanmıyorum ya, eğer ö ürsem göm beni onun a, ölüm yerde kalmasın! Ahmet'e bile söyledim bir sabah. Dalgınlıkla tabi, bilmeden, başkası sanarak. Söyler miyim yoksa? Sevim de ordayd ; kül gibi oldu yüzü, titredi, sarsıldığını sezdim; az sonra, «söyleme böyle şeyler şu adama!» dedi.

— Başkası sandım, inan ki, kar ştırdım.

— Yemeğini de veriyorsun...

— Korkuyorum döver, diye. Ondan.

Bu mu geldi aklına da ağladı, bana mı acıd ?

Görüyorsun, Nermin'im, nice güzel, nice değişik şeyler yaşıyorum burda; çok tuhaf, çok ilginç, çok iyi, çok kö-

tü insanlar tanıyorum. Hasta olup ta, gelmeseydim nasıl olurdu bu, nasıl edinirdim bu deneyimleri? Kokuşmuşlukla dolu, kokuşmuşluktan buğu buğu tüten bir çöp kutusunda bile seviyorum yaşamayı, düşün ki! Ne güzel bu dünya, ne güzel bu yaşam! Sık sık yanıma gelip «günaydın» dercesine «gebermen yakın büyük soytarı!» dese de Ahmet, gebermiyeceğim, inanıyorum; keçi gibi direnip kurtulacağım ölümün pençesinden. Anlıyamadığım bir şey var yalnız; kafamı çok yoran, çok çözmek istediğim; öpmek, okşamak geliyor içimden boyuna ellerimi, kollarımı, yüzümü, saçlarımı. Doğal bir istek olduğunu bilsem de, niçin bu kadar sık duyuyorum, anlıyamıyorum.

«Gel» desem gelir misin? Ama hayır, gelme, görme bu çöp kutusunda beni; şişmiş gözüm, patlamış dudağım, kırılmış dişimle!

Çöp kutusundan seslenen bitmiş ve mutlu bir baba: Halil bey

Not Yazarsan dükkana yaz getirir Usta!

Nermin Hanım, Kızım Benim;

26 Şubat 1978

Öyle kolay kolay ölmiyeceğimi, burdan iyileşip çıkacağımı bilsem de, bir telgraf yazdım günler önce, verdim Sevim'e.

Çekecek, söz verdi; «çekerim» dedi.

Boyuna söylüyorum; «unutma, ölürsem çek; babasının öldüğünü bilmeli bir çocuk!»

Biliyorum, ölmiyeceğim; sarılmış gibiyim yaşamın o özlü ışığına. Ama olur mu belli?

Öldüğüm günü, saati, dakikayı boş bırakt ğım yere Sevim yazacak! —Sanmıyorum öleceğimi, ölmem ben!—

Cengiz geldi demin; çok sevindim; bayram sabahlarındaki çocuklar gibi oldum, «yaşamak ne güzel, sevilmek ne güzel!» diye güldüm.

Sesim incecik; hasta bir bebek sesi gibi. Gülünç ve

acıklı. Tanıyamazsın beni, görsen; beş, on kilo kemik, üç beş metre kurumuş deri kaldım. (Duyar gibiyim ağladığını, yapma Nermin!)

Cengiz'i görünce, kaldırdım kolumu:

— Arayacaktınız, gelecektiniz... Nerde beni o çok seven devrim bülbülleri? dedim.

Başımı öptü;

— Geldim işte, varsa bir isteğin, söyle!

— Var, dedim, görüyorsun sakallarımı... Taşıyamıyorum, inan, ağır geliyor... Nasıl bir yorgunluk ki, uzamış tırnaklarımın, saçlarımın, sakallarımın, dahası, kirpiklerimin bile ağırlığını duyabiliyorum.

Girgin, becerikli çocuk; kalktı hemen, bir traş takımıyla döndü. Traş etti sakalımı, tırnaklarımı kesti. Ağır bir yükten kurtulmuş gibi oldum; neydi durumum dünkü?

Korkmuştum dün, aynaya bakınca anladım. Günlerdir bakmıyordum. Sevim'den istedim. İnanamadım kendim olduğuma; «değilim ben» diye düşündüm, «hortlak resmi çizmişler aynanın içine, eğleniyorlar!» anladım sonra tabi; bendim, başladım gülmeğe; böyle perişan, böyle paramparça bir şey —evet, şey— görmemiştim çünkü; acıdım yüzüme.

Cengiz, «damat gibi oldun Usta!» dedi traştan sonra. «Öleceğimi, ölümle evleneceğimi söylemek istiyorsan, yanılıyorsun!» dedim.

— Korkuyor musun?

Karşılık vermedim; iğri iğri bakıyordu;

— Bakma öyle, dedim, ölecek birine bakıyor gibisin. Ölmiyeceğim!

— Korkuyor musun?

— Hayır. Ama şu çöp kutusunda bile seviyorum yaşamayı; gülmeyi, güldürmeyi, Nermin'i düşünüp mektup yazmayı...

Yüzümü tutup;

— Korkma, diye avuttu, ana karnındaki çocuklar da ölecek bir gün!

Tuttum ellerini, «hakkımı ara, bırak bunları da!» de-

dim, «olur mu bu, karyoladan sedyeye attılar; beş yüz otuz liram vardı, çaldılar... Sonra...»

— Sonra?

— Dövüyor Ahmet hepimizi... O «gooool» sesleri yok mu...

Evet, Nermin, sedyeye attılar; çöp kutusunun dibindeyim artık. Rahat oluyordu karyola, iyi ısınıyorduk iki kişi, üstümden atlayan da yoktu. Ama şimdi?

«Attan inmek, eşeğe binmek» diyorum; olur mu bu?

Sevim de söyledi, ben de, dinlemediler. Soğuk betonun üstünde bir sedye, üstünde ben.

Zavallı beş yüz otuz liram! Elim değdikçe, düşündükçe bir ılık ılık okşuyordu içimi. Sabah kalktım ki, yok! «Sen çaldın, hırsız!» diye bağırdım Ahmet'e. Konuşmadı, dimdik baktı gözlerime; korkup sustum.

Cengiz'e dedim ki; «yetkililere ilet, ara hakkımı; koru beni ve benim gibileri!» Gözleri daldı; «bütün olup bitenler Türkiye'de, burdakilerin değişik biçimleri, değişik görünüşleri...» diye mırıldandı. Anlamadım, inan. Yalvardım; «ölmiyeceğim, ölmemeğe karar verdim; ölürsem ama eğer, gömer misin beni?»

Bambaşka gülümsüyordu yüzüme.

— Söz Cengiz; son soluğumda bile kaldıracağım yumruğumu... Böyle işte...

Noldu Cengiz'e o an? Ellerini yüzüne bastırıp kaçtı; dönmeden, ardına bakmadan. «Kızdırdım mı?» diye düşündüm.

Ne dedim? Demedim ki bir şey!

Altı portakal, kasımpat ya çok benzeyen —kasımpatıdır belki— iki kış çiçeği getirmiş Cengiz. Kokluyorum bazan; tatlı bir ürperme, seğrime başlıyor içimde; damarlarım, sinirlerim, etlerimin ince ince iplikleri gıdıklanıyor; uyuz olmuş ruhum sanki; gülmek geliyor içimden boyuna, ama gülemiyorum; ne zaman gülecek olsam kilometrelerce uzaklara kaçıyor ağzım; korkuyorum.

Ağır, öldürücü bir koku; yatağa pisleyen hastalar var; gülesim geliyor çok; yaşamak ne güzel!

Ellerim titriyor, kalemi tutamıyordum; Sevim yazıyor bu mektubu onun için. «Söylediğimi yaz, kaçırma bir şey!» diyorum. Yazıyor. «Yazıyorum» diyor. Bakamıyor yüzüme nedense; bakar gibi oldu mu, başlıyor ağlamağa. «Noldu yüzüme?» diye düşünüyorum, «çok mu uzak yaşamaktan?» Pikeyle örtüyorum üzmemek için.

Dedim ya kaçamaz benden yaşam, —grip belli ki, ayıp gripten de ölürsem— dişimle, tırnağımla tutarım, bırakmam!

İçimde bir hayvan sesi bazan; kulaklarımı kapadıkça büyüyor; «kaçıyor senden yaşam... Gülemiyeceksin, güldüremiyeceksin... Dövemiyecek seni Ahmet... O «goool» seslerini duyamıyacaksın... Dikiş dikemiyeceksin ağaca çıkıp... Ayının altına yatamıyacaksın... Okşayamıyacaksın kendini, Nermin'e mektup yazamıyacaksın...»

«Hastalığın tortusu» diyorum buna, geçer; önemli değil. Ama bir şey var ki, korkuyorum.

Son kez sahneye çıkan bir soytarı gibiyim; seyirci önünde ağlamamak için kendini zor tutan, gülmeğe çalışan, güden, kahkahalar atan, ama sonunda hık hık ağlayan...

Nermin'im, billur kızım; gönlümün çiçeği;

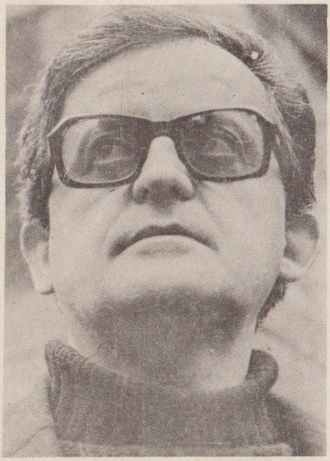
Şu çöp kutusunda bile yaşamak ne güzel, ne eşsiz; Doğanın en büyük kahkahası ben değilim de kim peki?

Yerde, sedyede yatan; ama mutluluğu, umudu elden bırakmayan baban, Halil

— BİTTİ —

İRFAN YALÇIN

BÜYÜK SOYTARI

1975'de «Pansiyon Huzur», (1975 Milliyet Roman Yarışmasında ikincilik ödülü) 1978'de «Genelevde Yas», 1979'da «Ölümün Ağzı», (Türk Dil Kurumu Roman Ödülü) 1980'de «Fareyi Öldürmek» (1977 Milliyet Roman Yarışmasında mansiyon) romanları yayımlanan İrfan Yalçın, «Büyük Soytarı»yla sürdürüyor yazarlığını.

«Büyük Soytarı»; bırakılmışlığın, zavallılığın, yaşamda bir sevgiye tutunma tutkusunun sınırlarını zorlayan yaşlı bir babanın romanı. Gerek toplumsal, gerek kişisel tüm ilgilerden uzaklaşmış bu adam, yaşamsal bir çölleşmenin yarattığı ürküyle içten içe kıvranıp dursa da; gülmeyi, güldürmeyi bırakmıyor elden; yaşamın saldırılarına gülerek, alay ederek bakıyor hep. Zorlama bir tavır alış değil bu ne ki; doğasından, yapısından kaynaklanıyor. Traji-komik yaşamında, başkalarını kıskandıracak ölçüde mutlu görünen «Büyük Soytarı», «SEVGİ» sorunsalını da getiriyor gündeme.